TIJDSCHRIFT OVER PIANOMUZIEK & PIANO'S VOOR PIANISTEN, DOCENTEN, PIANOSTEMMERS EN PIANODETAILHANDEL

PIANIST

SEPTEMBER 2024 - JRG. 11 - NR. 3 - € 9,50

NEDERLAND | BELGIË

INTERVIEWS

Bert van den Brink

Harmen Fraanje

Steinway Spiriocast beleving

Vincent Larderet ontdekt Ravel

Fazioli familie-uitbreiding

Het nieuwe seizoen!

Alexander MALOFEEV

OPENT PIANOSERIE MUZIEKGEBOUW

BP 8 | 710966 | 108888

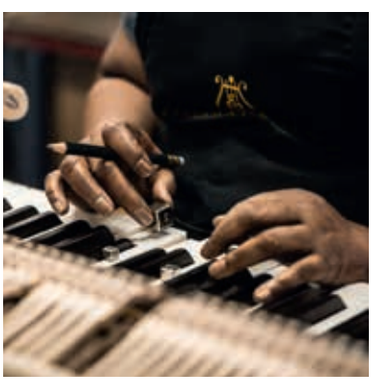
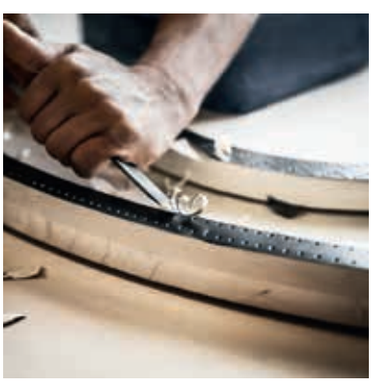
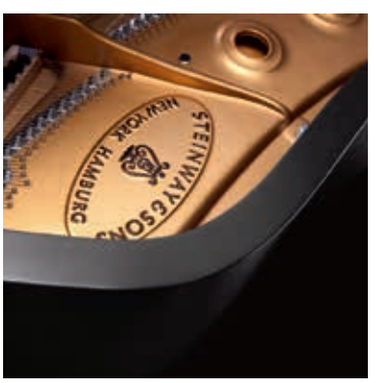
STEINWAY & SONS

THE MASTERPIECE OF CRAFTMANSHIP

MAENE

PIANO'S MAENE - EXCLUSIVE DISTRIBUTOR BELGIUM & THE NETHERLANDS
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSELS - DELFT - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
WWW.MAENE.BE - WWW.MAENE.NL

FOTO: YOSHIE KUWAYAMA

REDACTIONEEL

Dank!

Tien jaar geleden kwam ik via via bij PIANIST terecht. Het was een nieuw tijdschrift, helemaal over de piano en alles wat je daarbij maar kunt bedenken. Mooier kon het niet voor mij, en voor het eerste nummer schreef ik over Roberto Prosseda, die u in dit nummer ook weer tegenkomt. Niet lang daarna ontmoette ik de uitgever, Henk Brüger. Een bijzondere man die toen, 75 jaar, nog een nieuw tijdschrift was begonnen. Op een leeftijd waarop veel gepensioneerden… u kunt het zelf wel invullen. Zo niet Henk Brüger. Met zijn bedrijf BCM produceerde hij jarenlang 40 magazines, maar het echte werk dat waren toch 18 jaarlijkse grote evenementen in de paardensport in Berlijn, Frankfurt, Monaco, Parijs, Brussel, enzovoort, in samenwerking met niet de minsten. Bijvoorbeeld de *Royal Windsor Horse Show*, met prins Philip, of met de Spanische Hofreitschule in Wenen. En op verzoek van Luciano Pavarotti himself, ook al met een zwak voor paarden, organiseerde Henk *The Pavarotti International Horse Show*. Om over zijn bijzondere vriendschap met Pavarotti iets te vertellen, daar had en heeft Henk nooit veel aansporing voor nodig gehad.

Die samenwerking met niet de minsten, kenmerkte ook de groei van PIANIST. Chris Maene, die ook voelde dat de pianosector een goed magazine mistte, stond aan de wieg van de Nederlands/Belgische editie en enkele jaren later, met de editie voor alle Duitstalige landen was dat niemand minder dan Franz Xaver Ohnesorg. Vertrouwen is voor Henk Brüger steeds het sleutelwoord in alle relaties, groot en klein, die allemaal hebben bijgedragen om het tijdschrift groot te maken. Daarvoor past ons een woord van welgemeende dank.

Ondertussen is toch het moment gekomen dat Henk het op doktersadvies wat rustiger aan gaat doen. Maar hij blijft nauw betrokken bij het tijdschrift. De continuïteit van PIANIST is hem dierbaar. In de afgelopen jaren is iets opgebouwd dat steeds mag rekenen op veel bijval. Ik hoef alleen maar de woorden aan te halen van Guido Zimmermann, president van Steinway & Sons Europa: ‘PIANIST is a quality magazine of great value to our branch. It is a true asset!’

‘Never change a winning team’ en zo heeft Henk Brüger het mogelijk gemaakt, ook in financiële zin, dat uw hoofdredacteur nu het roer overneemt en kan doorwerken met zijn team van redacteuren, auteurs, vormgevers, de drukkerij en allen meer op de achtergrond. We werken allemaal met veel plezier om PIANIST ook in de toekomst voor u steeds mooier en interessanter te maken. Dat zijn we verplicht aan de man waarmee het allemaal begon en daarvoor zeggen we een groot ‘Danke schön’.

ERIC SCHOONES
Hoofdredacteur

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en België. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en via controlled circulation in Oost-Europa.

PIANIST
NEDERLAND | BELGIË

COLOFON

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place Publications BV
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel

Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein en Oost-Europa (controlled circulation).
www.pianistmagazine.nl | www.pianist-magazin.de

Founder
Henk Brüger sr.
h.bruger@pianistmagazine.nl

Eigenaar/Hoofdredacteur
Eric Schoones
e.schoones@pianistmagazine.nl
Tel. +31 (0)6-40145568

Eindredacteur
Arlette Beijer
Esther van Helvoort (Beluisterd)

Vormgeving
Eric Geurts, Elan Media

Aanlevering advertenties
Agreeable Place Publications BV / PIANIST
Tel. +31 (0)6-40145568 | +31 (0)411-684431
info@pianistmagazine.nl

Redactieadres
Poolsestraat 41
5282 XC Boxtel
redactie@pianistmagazine.nl

Samenwerkende instanties
NPMB, VvPN, akustika, World Master Pianists, PianoLAB

Foto omslag
Liudmila Malofeeva

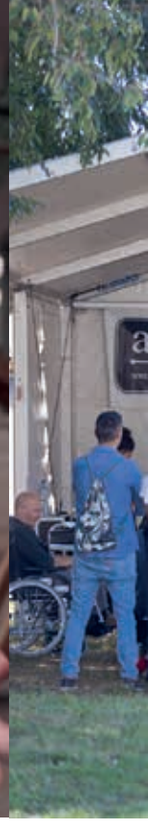
Aan dit nummer werkten mee:
Jaap Blauwendraat, Margaretha Coornstra, Cornélie Hoendervanger, Christiaan Kuyvenhoven, Maria Nikiforov, Angelique van Os, Rudy Tambuyser,

Beluisterd: René de Cocq, Harry-Imre Dijkstra, Arnoud Heerings, Paul Herruer, Frank Hougee, Paul Janssen, Olga de Kort, Emanuel Overbeeke, Hans Quant, Siebe Riedstra, Wenneke Savenije, Gerard Scheltens, Marjolein Sengers, Emile Stoffels, Wynold Verweij. Selectie: Emanuel Overbeeke.

Abonnementen Nederland & België
PIANIST verschijnt 4x per jaar
Een jaarabonnement kost € 37,50 inclusief btw en inclusief twee edities van The World of Piano Competitions, gratis voor abonnees (€ 12,- voordeel). Ga voor een abonnement naar: www.pianistmagazine.nl/abonnement.
Inlichtingen: Tel.: +31 (0)411-684431
E-mail: abonnementen@pianistmagazine.nl
Een abonnement kan op ieder gewenst moment ingaan en dient twee maanden vóór de vervaldatum schriftelijk te worden opgezegd.

Copyright 2024
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

24 | FAZIOLI

06 | ALEXANDER MALOFEEV

52 | CREMONA MUSICA

12 | STEINWAY SPIRIOCAST

Inhoud

INTERVIEWS

06 Alexander Malofeev opent nieuwe seizoen Muziekgebouw
22 Bert van den Brink | Weg van de clichés!
46 Moritz Winkelmann | Een leven met Beethoven
56 Harmen Fraanje | Muzikale verwantschap
66 Vincent Larderet | Ravel ontdekt

DE PIANO

12 Reportage | Steinway Spiriocast & bezoek aan de fabriek
16 Reportage | Elbphi - Wonder aan de Elbe
24 Familie-uitbreiding bij Fazioli
43 NPMB | De Graaf Piano's | Het pianovak in het bloed
44 Uw dealer in België
52 Cremona Musica | Paradijsje ook voor pianisten
59 VvPN | Column Jaap Blauwendraat | De olifant in de porseleinkast
61 VvPN | De pianostemmer vertelt | Eric Sloot, Mensenmens
65 Marcel Mok over Shigeru Kawai | Een partner

MUZIEKLEVEN

11 Een nieuw concours | Toetsen!
51 Column | Een fermate voor de mentale gezondheid
63 Piano LAB | In de keuken van de pianist
72 Gabriel Fauré | 100 jaar geleden overleden

PIANORAMA

31 Het nieuwe seizoen in Nederland…
36 … en in Vlaanderen
74 Concertagenda
76 Concertrecensies

19|21|32|41|45|55 Nieuws
78 Proefspel | Nieuwe bladmuziek
81 Beluisterd | De nieuwe albums

Alexander Malofeev opent nieuwe seizoen Muziekgebouw

Alexander Malofeev is een fenomeen, hij is nu 22 jaar en staat al sinds 2014 in de spotlights sinds hij bij de International Tchaikovsky Competition for Young Musicians als winnaar uit de bus kwam. Al die tijd maakt hij grote indruk met de emotionele diepte van een oude meester in technisch volmaakt spel. Op 28 september komt hij naar Amsterdam.

Is het niet belastend om een erfgenaam van Rachmaninoff, Gilels en Richter genoemd te worden?
Dat valt mee want als student in Moskou werd je dagelijks met die traditie geconfronteerd en het was onmogelijk om je er niet mee te vergelijken. Ik droomde ervan.

Maar heb je dan nog wel de artistieke vrijheid om je zelfstandig te ontwikkelen.
Ja, ik probeer alles goed te plannen en ik neem tijd voor mezelf. De muziek kun je aan de piano leren, maar jezelf opbouwen als kunstenaar vraagt veel meer. Dus wil ik zoveel mogelijk vrije dagen nemen om van het leven te genieten, om inspiratie op te doen in de natuur en in andere kunsten.

Je studeerde vroeger 10 tot 12 uur per dag.
Ja toen ik 15 was wist nog niet zo goed hoeveel tijd nodig was. En het was achteraf gezien heel goed om op die leeftijd die uren te maken, maar nu is 6 of 7 uur ook voldoende.

In Amsterdam speel je Schubert en Chopin en na de pauze Russisch repertoire.
Ja, ik hou van Schubert, ik ben echt een fan van zingende melodieën. Wat dat betreft passen Schubert en Chopin ook heel goed bij elkaar en ik heb gekozen voor opus 3 van Rachmaninoff, geschreven toen hij nog op het conservatorium in Moskou zat. Je ziet de invloed van Tsjaikovski in de Russische motieven, maar in *Elegie*, *Melodie* en ook in de *Serenade* voel je ook de invloed van Europese romantische muziek, vooral van Chopin. Ook Skrjabin is in zijn beginperiode erg beïnvloed door Chopin en de Fantaisie opus 28 is wel mijn favoriete werk van hem. Het heeft een heel eigen persoonlijke stijl, het is ontroerend en dramatisch, maar nog niet op een universele schaal van de late sonates.

Je hebt een geweldig seizoen achter de rug, met een solo tournee in China, een Europese tour met het orkest van de Scala en Riccardo Chailly, die heel lovend over je sprak, maar ook concerten in het Concertgebouw in Amsterdam en een debuut in Carnegie Hall!
Ja, het was druk maar dat heb ik niet zo gemerkt, ik leef van concert naar concert. En niet alles blijft in je geheugen, maar de ontmoeting met Chailly was heel kostbaar. Ik ben opgegroeid met de opname van het derde concert van Rachmaninoff door Martha Argerich met hem als dirigent, dus ik keek er erg naar uit om met hem te werken. Dat concert is als een berg die je moet beklimmen, het is fantastisch maar er is ook heel veel pijn in dat werk. Mijn eerste concert bij het Festival in Luzern is ook met Chailly en dat voelt als een eer en een verantwoordelijkheid.

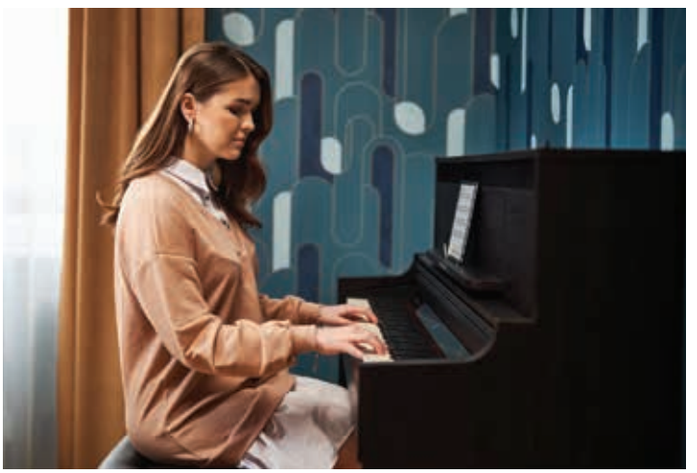
Met het eerste concert van Rachmaninoff. Waarom dat concert?
Rachmaninoff is helaas voor veel mensen die hem toch niet echt begrijpen vooral 'drama queen muziek', met veel opwinding en lawaai. Het eerste concert is anders, veel intiemer, het is meer als kamermuziek en het is een groot plezier om de verbinding met elk instrument op het podium te voelen. Dat is heel anders bij het derde concert met een enorm pianopartij, misschien een beetje los van het orkest, het eerste is op een bepaalde manier interessanter om te spelen. Al was mijn eerste uitvoering van het derde concert nog steeds mijn meest memorabele podiumervaring, het was de mooiste dag van mijn leven. Ik heb het geleerd toen ik 16 was en wil ik het nu een paar jaar laten rusten en het dan opnieuw leren. Kijken wat er gebeurt…

Wat betekent Rachmaninoff voor jou?
Ik denk vooral aan zijn eigen opnames, van zijn eigen concerten, van Chopins tweede sonate of het *Carnaval* van Schumann. Hij was altijd de referentie en het klinkt misschien banaal maar voor mij is Rachmaninoff de essentie van het beste van Rusland. Ik ben opgegroeid waar hij leefde en ook door de Russische taal, zoals die kan zingen, begrijp je de muziek beter. Ook in Zwitserland in zijn huis daar in de Villa Senar, waar ik ook heb gespeeld, ben ik hem beter gaan begrijpen. Hij was totaal geen stereotype Russisch persoon, hij was juist heel modern, elegant en slim.

'Rachmaninoff is de essentie van het beste van Rusland.'

Ik sprak gisteren met Ilya Itin. Hij zegt ook dat de identiteit van Rusland schuilt in de cultuur, in de muziek, de literatuur en schilderkunst.
Dat denk ik ook, maar helaas denkt niet iedereen daar zo over.

LX SERIE

LX-9 | LX-6 | LX-5

BUFFETPIANO SERIE

De piano's uit de LX-serie combineren een klassieke look, grootse prestaties en moderne functionaliteiten in drie uitzonderlijke modellen. Premium geluid en speelbaarheid vatten en brengen élke muzikale nuance over, terwijl de ruimtebesparende designs verfijning uitstralen in elke omgeving. LX-piano's bieden een harmonieuze balans tussen elegantie en gebruiksgemak, ondersteund door een reeks krachtige digitale functies die de passie voor leren en dagelijks muzikaal plezier aanwakkeren.

Scan hier om de rijke LX-klanken te ervaren en de piano virtueel in je woonruimte te bekijken met onze Piano AR tool.

WWW.ROLAND.COM/NL

Roland

Alexander Malofeev met Riccardo Chailly bij een repetitie in de Scala, 2019.

Ja, je ziet altijd verschillende soorten identiteiten in elk land. Rusland heeft zo'n complexe geschiedenis. Het enige wat je nu kunt doen is aan het goede denken. Ik zou dolgraag teruggaan naar Rusland, mijn familie woont daar.

Je bent Yamaha artist?

Ja ik hou van die instrumenten. Toen ik heel jong was kreeg ik een Yamaha met een silent systeem en omdat we in een klein appartement woonden kon ik daardoor altijd studeren. Dat was geweldig. Nu heb ik ook een Steinway thuis omdat ik meestal op Steinway moet spelen en de Yamaha gebruik ik nog steeds om 's nachts te studeren. Ik denk dat de meeste fabrikanten zeer goede piano's bouwen, het is meer afhankelijk van de stemmers en technici. Als ze niet goed worden onderhouden dan is dat heel jammer zeker als mensen zoveel geld betalen voor een concertvleugel. In Amsterdam zijn er gelukkig goede technici, zoals Michel Brandjes, ik hou van zijn werk.

Probeer je leeftijdsgenoten te interesseren voor klassieke muziek?

Ik ben altijd blij als er meer jonge mensen naar mijn concerten komen. En ook al houd ik er niet zo van, ik doe mijn best op de sociale media. Toch denk ik dat het beter is om jongeren persoonlijk uit te nodigen om mee te gaan naar een concert. Als elke muziekliefhebber dat zou doen zou dat heel goed zijn, ook al blijft de klassieke muziek toch een heel klein deel van de hele muziekindustrie.

Je speelt veel nieuw repertoire, Händel bijvoorbeeld.

Ja, barokmuziek is veel meer dan alleen Bach, en Händel klinkt op een bepaalde manier modern, soms zelfs minimalistisch op de piano. Natuurlijk verwachten veel mensen Russische muziek van mij, maar er is nog zoveel meer prachtige muziek. Ik probeer nu veel nieuwe dingen, over twintig jaar is het te laat om dat te gaan doen. Je kunt in de toekomst nog van alles van mijn verwachten.

ERIC SCHOONES

Het programma van Alexander Malofeev in het Muziekgebouw:

Franz Schubert - Drei Klavierstücke D 946
Frédéric Chopin - Andante spianato et grande polonaise brillante
Sergej Rachmaninov - Morceaux de fantaisie op. 3
Aleksandr Skrjabin - 4 Preludes op. 22
Aleksandr Skrjabin - Fantaisie op. 28

alexander-malofeev.com
www.muziekgebouw.nl

DE GRAAF

PIANO'S & VLEUGELS

Al sinds 1951 de specialist in Zwolle op gebied van piano's en vleugels
Wij verkopen niet alleen instrumenten, maar verzorgen ook het stemmen en onderhoud.
Daarbij heeft u altijd één aanspreekpunt, namelijk: Ronald de Graaf. Hij zal u in alles begeleiden.

73 jaar vakmanschap staat garant voor kwaliteit en betrouwbaarheid
Een uitgebreid assortiment piano's en vleugels: Grotrian-Steinweg, Gaveau, Petrof, Schimmel, Sauter, Seiler, Yamaha en Steinway & Sons.

Eigen werkplaats met een ervaren specialist
Proefspelen in de ruime toonzaal, voelen, ervaren & inspireren
Voor ieder budget een passende oplossing
Ook voor verhuur & transport

DE GRAAF PIANO'S
Hanekamp 8, 8023 TH Zwolle | Telefoon: 038 453 5587 | info@degraafmuziek.nl

LISZT UTRECHT EN YPF IN AANTOCHT

Toetsen!

Het worden spannende tijden voor jonge pianotalenten, want twee belangrijke Nederlandse concoursen staan weer voor de deur, en nog mooier: ze slaan de handen ineen om met Toetsen, een nieuw junior pianoconcours, jonge talent tussen 11 en 17 jaar, wonend in Nederland op weg te helpen. Inschrijven kan nog!

Verspreid over twee weekenden mogen de jonge pianisten optreden in de mooiste concertzalen in Utrecht en Amsterdam. Toetsen richt zich met name op het bieden van podiumervaring, vandaar dat deelnemers veel vrijheid krijgen om hun eigen programma samen te stellen. Bovendien staat er ook kamermuziek met het Animato Kwartet op het programma. Voorafgaand aan de concerten is er begeleiding van Daria van den Bercken, Thomas Beijer, Mariana Izman, Bart van de Roer en Ralph van Raat, maar dat is nog niet alles: winnaars van Toetsen worden in het traject 'Vleugels' voor een langere periode begeleid door diverse pianisten in binnen- en buitenland.
Inschrijving kan nog tot 1 november. a.s. En noteer dan meteen ook 15 november, want dan sluit de inschrijving voor het YPF concours en een maand later al zal de voorselectie-jury o.l.v. Thomas Beijer de 20 kandidaten voor de kwartfinalisten selecteren. Het concours is na de goede ervaringen van 2022, weer gericht op jonge pianisten uit de Europese Unie, inclusief het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

De finale van Toetsen vindt plaats op 8 maart in het BIMHUIS en dan spelen ook 's avonds de leden van de internationale jury van het YPF concours samen met artistiek directeur Thomas Beijer een heel bijzonder concert: A tribute to Youri Egorov. Bijzonder om zoveel meesterpianisten op één avond te kunnen beluisteren: Severin von Eckardstein, Jean-Claude Vanden Eynden, Edith Fischer, Nino Gvetadze, Ronan O'Hora, Hannes Minnaar, Malcolm Singer en Einav Yarden.

Ondertussen zijn in januari in Utrecht bij Liszt al twintig pianisten aangetreden voor de eerste live ronde. Ze spelen allemaal een recital van 40 minuten en acht gelukkigen zullen doorgaan naar de volgende ronde. Wel kunnen ze even op adem komen, want ze worden pas weer in augustus terugverwacht in Utrecht voor de Academie, een soort bijspijkersessies waarin de kandidaten kunnen werken aan hun repertoire, met grootheden als Leslie Howard.

Daags na *A tribute to Youri Egorov* is er dan de grote finale van de YPF European Piano Competition 2025 – Grand Prix Youri Egorov, in de grote zaal van het Muziekgebouw in Amsterdam. De drie finalisten spelen een nieuw werk voor piano solo van Jan-Peter de Graaff en het Vijfde Pianoconcert van Beethoven of het concert van Schumann. Phion, met dirigent Benjamin Levy zal zorgen voor de begeleiding.

In onze komende uitgaven zullen we nog uitvoerig aandacht besteden aan zowel Liszt Utrecht 2026 als aan het YPF concours.

Steinway & Sons Spiriocast met Víkingur Ólafsson

GEZAMENLIJKE BELEVING

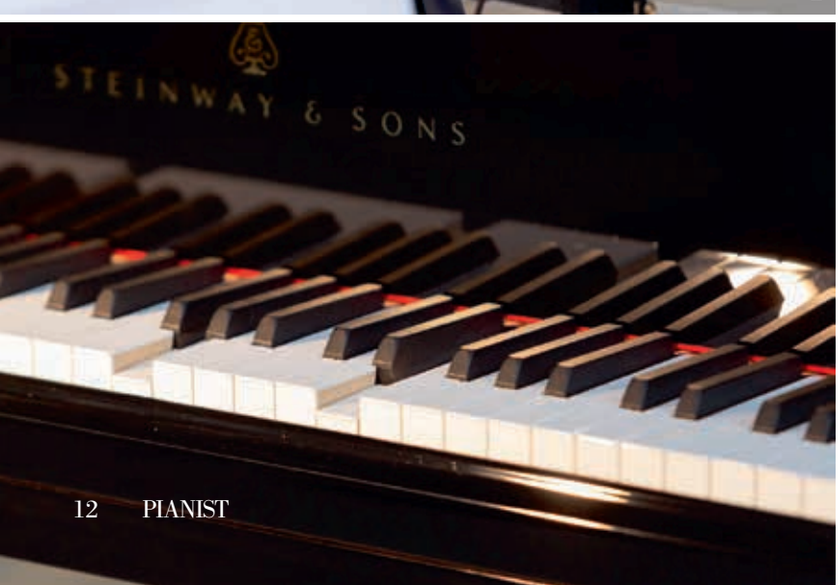
24 juni jl. was een bijzondere dag in de Steinway-fabriek in Hamburg, een dag waarnaar in de woorden van president Steinway & Sons Europa Guido Zimmermann, maanden, zo niet jarenlang was uitgekeken. Het was een dag in de geest van Henry Steinway, de oprichter van Steinway & Sons die met 140 patenten een unieke standaard zette in de pianobouw en voor wie innovatie zijn dagelijks brood was. Nu waren we, aldus Zimmermann in zijn welkomstwoord, getuige van wellicht een van de sterkste innovaties van de afgelopen honderd jaar.

Guido Zimmermann

FOTO'S: JOERG MODROW

Wat was het geval? Víkingur Ólafsson speelde in de Elbphiharmonie, een paar kilometer verderop, de laatste twee concerten van zijn wereldtournee met de *Goldberg Variaties* van Bach en de uitvoering van 24 juni kon via spiriocast overal op de wereld worden gevolgd. Rondom zo'n 6000 vleugels uitgerust met spirio, in staat om via de geavanceerde technologie, het spel van Ólafsson uit al die Steinways te toveren kwamen mensen samen om getuige te zijn van dit bijzondere evenement, bij dealers, in Milaan, München, Madrid en ook bij Piano's Maene in Ruiselede. Eric Feidner, Chief Technology Officer van Steinway was uit New York overgekomen voor dit bijzondere evenement.

Champagne

Zimmermann zei uit te kijken naar een emotionele avond: 'We kunnen zelfs rondlopen tijdens het optreden, iets drinken, een praatje maken en we storen de artiest daarbij niet. Ontspan, geniet van dit bijzondere moment en hopelijk kunt u daarna de vreugde van de piano en van de muziek verder verspreiden en dat is tegenwoordig misschien wel belangrijker dan ooit.'

Mooie en nobele woorden en inderdaad, onder het genot van een hapje en een uitstekend glas champagne, werd er in de fabriek niet heel veel gepraat. Er was toch eerder een geconcentreerde aandacht voelbaar door de muziek en het merkwaardige en ongrijpbare fenomeen waarmee de muziek tot klinken werd gebracht. Sommigen voelden zelfs de aanwezigheid van de pianist, maar het enige wat we zagen bewegen waren de toetsen...

Een nieuwe gezamenlijke beleving? Víkingur Ólafsson noemde dit 'het huisconcert van de 21ste eeuw,' waarin je, dankzij de technologie en de creativiteit van Steinway, je zo dicht bij de menselijke aanraking kon komen.' Ook vond hij het tekenend dat Bachs *Goldberg Variaties*, 'zo'n serieus en "zwaar" werk, was gekozen voor iets wat volgens Zimmermann ook amusementswaarde had. Dat hij ik als een soort geest overal zou spelen en dat het zo zou lukken om de aandacht vast te houden en dat technologie haast een menselijke kwaliteit kon aannemen, dat ontroerende de pianist.'

Wat is muziek eigenlijk?

Heel interessant roept het spirio-experiment fundamentele vragen op. Hoe luisteren we eigenlijk naar muziek, wat is muziek eigenlijk?

'De technologie krijgt een menselijke kwaliteit.'

In de laatste jaren zijn we muziek heel anders gaan consumeren, gewend geraakt aan het gemak van onze mobiele telefoons en van YouTube. We nemen de inferieure geluidskwaliteit op de koop toe. Ook lijkt onze aandacht meer en meer gefragmenteerd door superkorte filmpjes en reels, gericht op verstrooiing in plaats van verdieping.

Embryo

Ik herinner me nog zeer goed het eerste concert dat ik meemaakte na de pandemie. Na een half jaar zonder concerten gaven de eerste noten die András Schiff in de Philharmonie in Essen speelde, me werkelijk een schok. De fysieke sensatie van de klank en daarbij de vreugde van het samenzijn met de pianist op het moment van de creatie in één en dezelfde ruimte, gaven een overweldigend gevoel. Daarbij ook nog eens het besef dat een concertvleugel als een soort embryo pas tot bloei komt in een akoestiek, daar is het instrument op gebouwd, en en passant gemakkelijk enkele duizenden mensen kan omarmen en samenbrengen in een gedeelde ervaring, alleen op die plaats op dat moment. Die sensatie kan door niets worden vervangen, piano en zaal vormen een onlosmakelijke eenheid. In een andere akoestiek, op een ander instrument zal de pianist anders spelen. Daarom is ook het idee van een natuurgetrouwe identieke reproductie niet zinvol en onnodig. Eigenlijk is het ook maar heel goed dat het onmogelijk is, want er is maar één Víkingur Ólafsson, maar één Sokolov, één Yuja Wang en het zal zeker niet de bedoeling van Steinway zijn om pianisten werkeloos te maken.

Het is misschien vergelijkbaar met kijken naar de Nachtwacht en je dan realiseren dat Rembrandt bij het schilderen stond waar jij op dat moment staat. Ook al zijn er inmiddels eeuwen verstreken, het is de geest die dit soort afstanden overwint.

Met de technologie komen er, zoals Ólaffson al opmerkte, andere en nieuwe kwaliteiten aan het licht: 'Ik ben opgegroeid in een cultuur waar niet elke week of elke maand een groot pianist voorbij kwam om een concert te geven en dat soort plekken waar je niet gemakkelijk toegang hebt tot grote concerten, zijn er heel veel op de wereld. Het potentieel van spiriocast kan op die plekken bijvoorbeeld ook studenten inspireren die niet de mogelijkheid hebben om naar grote steden te reizen. En dat is een mooie gedachte.'

FOTO'S: ERIC SCHOONES

Op heilige grond

[1]

De ochtend na het spirio-feestje zijn we terug in de Steinway-fabriek voor een rondleiding, hier aan de hand van enkele foto's een persoonlijke impressie. Aan de Rondenbarg in Hamburg worden sinds 1920 piano's en vleugel gebouwd. Destijds lag de fabriek ver buiten de stad, tussen de weilanden en nu, ingekapseld in de stad, nu bouwen hier 520 medewerkers elk jaar 1500 vleugels en 450 piano's.

Een bezoek aan een pianofabriek is altijd een interessante aangelegenheid, maar in het geval van Steinway nog in het bijzonder voor wie weet dat vele van Steinway-patenten door andere bouwers zijn overgenomen en daarmee is ook de productie van Steinway ook een soort van norm. De geboorte van een Steinway, in feite een ingewikkelde machine met zo'n 12.000 onderdelen, laat na de eerste conceptie nog wel een jaar op zich wachten en Camilo Daza Tapia, hoofd productiemanagement voor Europa, het Midden-Oosten en Afrika neemt ons in een paar uur mee, langs dat jaar. Alles begint natuurlijk bij de houtopslag (FOTO 1), het kapitaal van elke pianobouwer. Hier zien we een replica van de bescheiden werkbank (FOTO 2), waaraan Henry Z. Steinway in zijn keuken in 1836 zijn eerste Steinway bouwde. Wat verderop in de fabriek worden de mooiste plankjes van Sitka-sparrenhout geselecteerd voor de zangbodems, het muzikale hart van de piano (FOTO 3). Er wordt goed gekeken naar kleur en vooral ook naar de afstanden tussen de nerven, die zijn bepalend voor de toonhoogte. Plankjes met kleine imperfecties worden sowieso opzij gelegd en verwarmen in de winter de fabriek. Aan de wand een foto van Steinway Patent nr. 2051633, uitgegeven op 18 augustus 1936, als herinnering aan de lange traditie waarmee Steinway als enige Europese bouwer de klankbodems voor alle modellen in eigen huis maakt. De zangbodem functioneert als een membraam, aan de randen dunner uitlopend voor een grotere flexibiliteit. Dat de bodem daarmee in het midden meer trillingen produceert dan aan de randen illustreert Camilo eenvoudigweg met een stemvork (FOTO 4) die in het midden veel duidelijker aanspreekt dan aan de randen, een belangrijke reden waarom Steinway het kruissnarig systeem heeft ontworpen, zodat ook de bassnaren op dit punt hun volle klank kunnen afgeven aan de zangbodem.

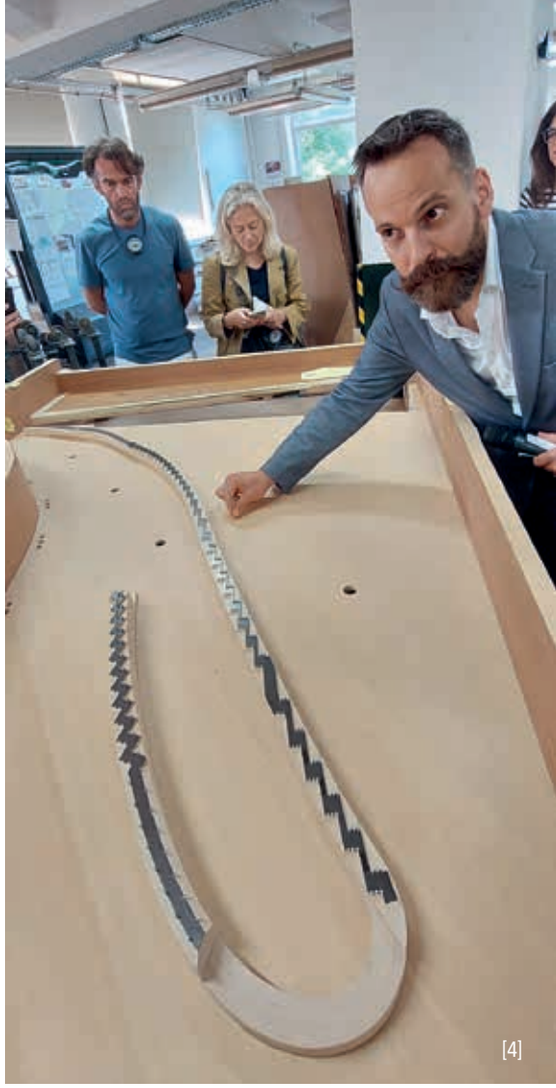
We zijn getuige van een bijzonder moment: het buigen van de rim (FOTO 5). Een meterslange strook van 20 dunne lagen mahonie en esdoorn (hardrock maple) wordt door een paar man om de mal gebogen en vastgezet. Daarna gaat de rim voor 3 maanden de droogkamer in, een belangrijk deel van de bouwtijd van een 1 jaar is nodig om het hout, levend materiaal, te laten rusten.
Op verzoek realiseert Steinway bijzondere uitvoeringen, tenminste alleen waar het onderdelen betreft die geen directe invloed hebben op de klankproductie, daar doet Steinway geen enkele concessie. En dat gaat van bijzondere meubels met de mooiste fineer van bijzondere houtsoorten tot aan een vrolijke Mickey Mouse piano (FOTO 6), om het 100-jarig bestaan van dit iconisch Walt Disney figuurtje te vieren.

Alles wordt met de grootst mogelijke zorg begeleid en kosten noch moeite worden gespaard. Het onverwoestbare stemblok bestaat uit 6 soorten hout in verschillende richtingen op elkaar gelijmd, van de één milimeter lak die op het frame wordt aangebracht, verdwijnt met schuren en polijsten weer de helft. Tijdens het hele proces worden de instrument drie keer gereguleerd en vier maal gestemd. Totdat we uiteindelijk komen bij de eindcontrole (FOTO 7). Hier zet Wiebke Wunstorf, als enige medewerker in de fabriek uiteindelijk haar handtekening op elk instrument wanneer de klank en intonatie haar goedkeuring kunnen wegdragen.

ERIC SCHOONES

[2]

[3]

[4]

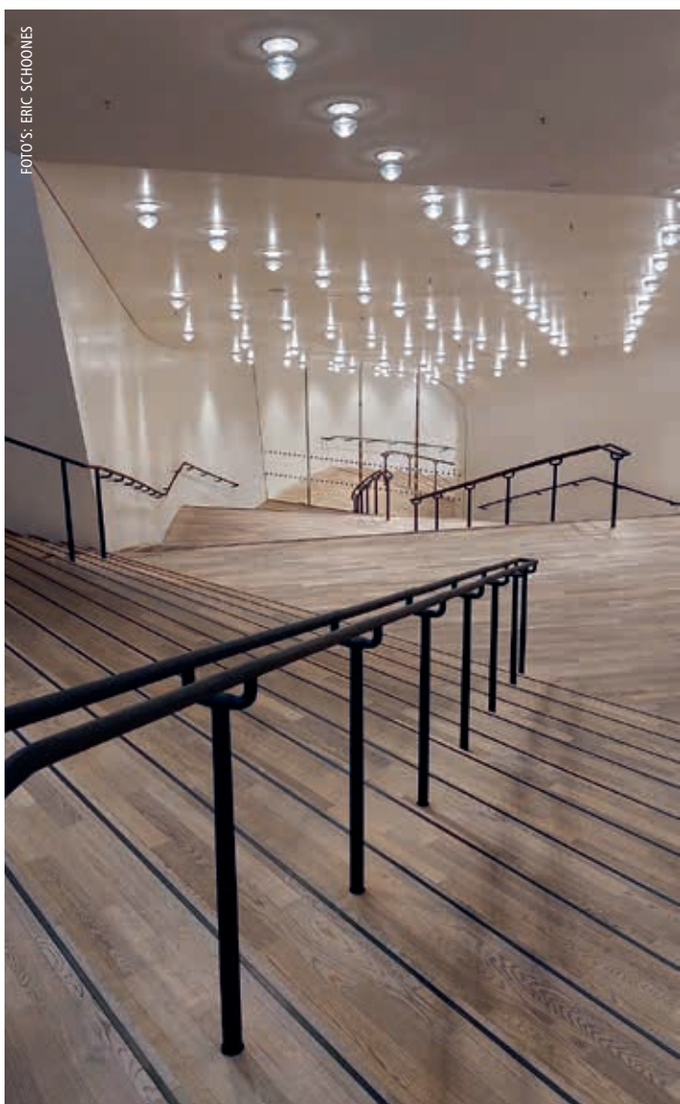

[5]

[6]

[7]

FOTO'S: ERIC SCHOONES

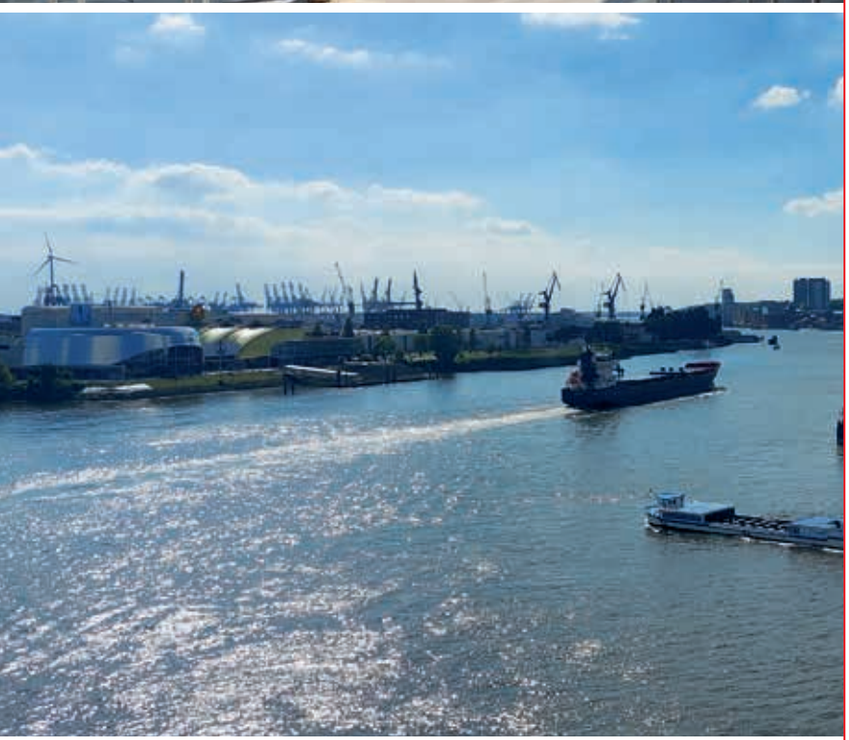

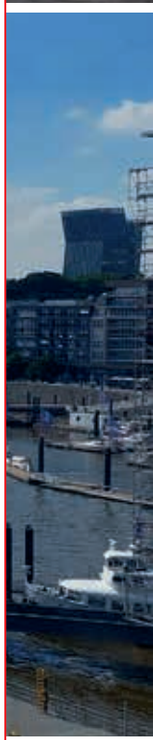
ELBPHILHARMONIE

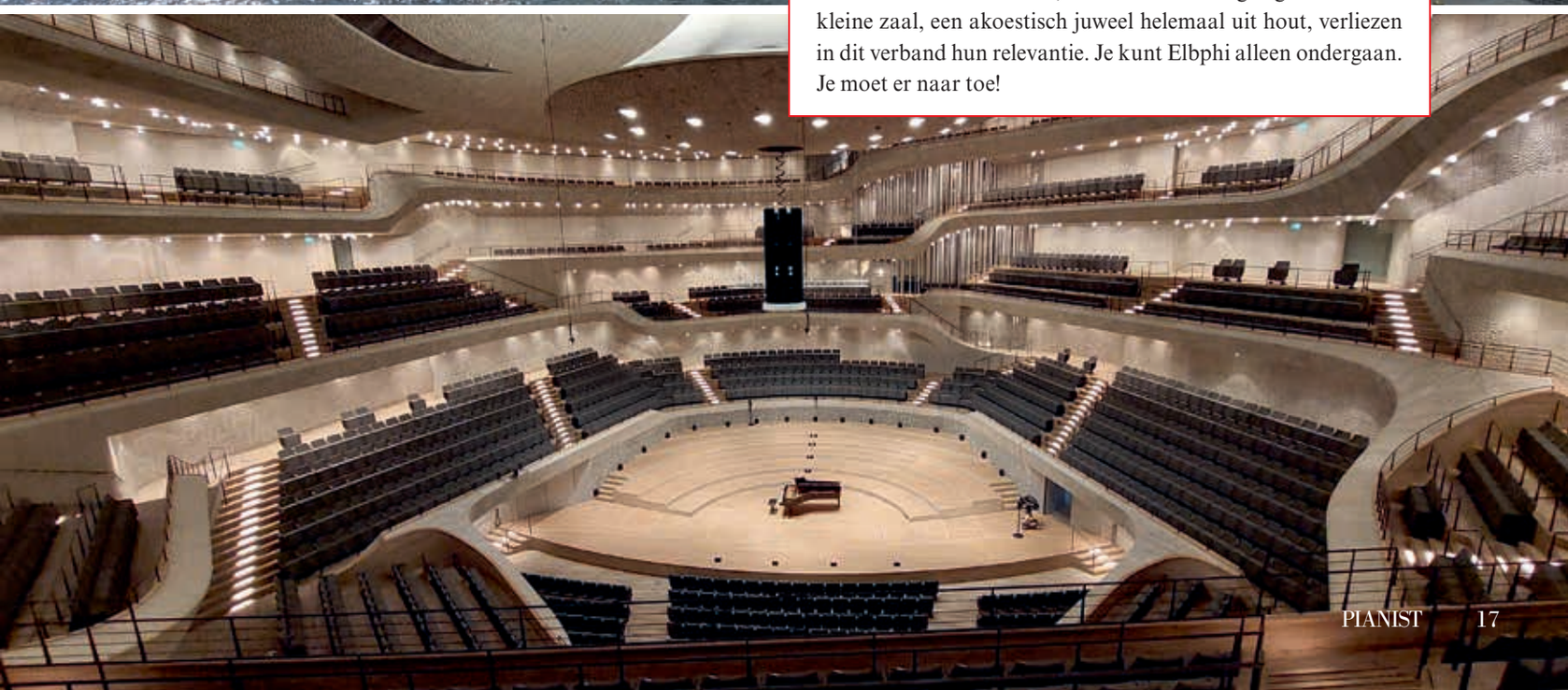
Wonder aan de Norderelbe

Ons bezoek aan Hamburg kon niet compleet zijn zonder een rondleiding door de Elbphilharmonie, van waar uit immers Víkingur Ólafsson zijn *Goldberg Variaties* de wereld in stuurde. De imposante glazen constructie verrees acht jaar geleden bovenop oude pakhuizen. Alle weerstand bij de bouw is inmiddels vergeten, Elbphi is de trots van alle inwoners van muziekstad Hamburg.

Als één beeld meer zegt dan duizend woorden, dan is het wel hier. En toch is de overrompelende ervaring, met steeds wisselende perspectieven, binnen en buiten, van cultuur tegenover de elementen, lucht en water, niet in woorden te vatten. Alle feitjes over de langste gebogen roltrap van Europa die je in 2,5 minuut naar de Plaza brengt, over de grote zaal voor 2.100 toehoorders die toch heel intiem voelt, over het reusachtig orgel of over de kleine zaal, een akoestisch juweel helemaal uit hout, verliezen in dit verband hun relevantie. Je kunt Elbphi alleen ondergaan. Je moet er naar toe!

World Master Pianists

presenteert

Ervaar de magie van de meesterpianist

Seizoen ‘24-’25

AMARE | DEN HAAG

9 februari 2025
Sir András Schiff

19 maart 2025
Maria João Pires & Ignasi Cambra

3 juni 2025
Grigory Sokolov

21 juni 2025
Evgeny Kissin

World Master Pianists presenteert in samenwerking met:

DE SINGEL | ANTWERPEN

30 januari 2025 - **Alexandra Dovgan**
13 februari 2025 - **Arcadi Volodos**
13 maart 2025 - **Pires / Cambra**

FLAGEY | BRUSSEL

12 februari 2025 - **Sir András Schiff**
15 februari 2025 - **Arcadi Volodos**
17 juni 2025 - **Evgeny Kissin**

Bestel nu uw kaarten

WorldMasterPianists.com

070 88 00 300 • Amare, Den Haag

Wijzigingen voorbehouden

impressies van Europiano congres en akustika 2024

VOLGEND JAAR WEER AKUSTIKA NEURENBERG!

Het was een mooi beeld hoe bij de akustika beurs in maart jl. in Neurenberg, op twaalf concertvleugels van toonaangevende merken gezamenlijk de Boléro van Ravel klonk. Naast de vele exposanten trok ook het Europiano Congres, van de vereniging van Europese pianofabrikanten, een groot aantal deskundigen naar de beurs, overigens ook voor strijkers, koper- en houtblazers een succesvol handelsevenement.
Van 6 tot 8 april 2025 komt er nu een vervolg. In ieder geval zal er weer een pianosalon worden ingericht en ook zal er opnieuw de mogelijkheid zijn om de vleugels in alle rust te bespelen en te vergelijken, een unieke gelegenheid. Er komt ook een extra salon, waar technische innovaties, nieuwe presentaties en instrumenten met bepaalde extra's de horizon van een gespecialiseerd publiek én van nieuwsgierigen nog zullen verbreden. Het professionele en gespecialiseerde karakter van de beurs blijft, maar de focus zal ook liggen op de levendige toekomst van de piano, een instrument met een rijk verleden. Immers, in een tijd waarin de pianofabricage wereldwijd stagneert en zelfs traditionele bedrijven van meer dan een eeuw oud hun productie moeten staken, is de sector verplicht om niet werkeloos toe te kijken.

Andreas Harke van de Duitse bond van klavierbouwers: 'Op de komende beurs zullen fabrikanten en detailhandelaren, onderhoudstechnici, muziekdocenten en hun studenten, evenals concertzalen en universiteiten, op een geheel nieuwe manier kunnen reflecteren op het behoud van onze cultuur en ons traditionele, hoogwaardige ambacht. We verwachten daarvan zeker een nieuwe impuls.'
De bond wil samen met beursorganisator AFAG een breed scala aan specialistische inhoud aanbieden ter discussie in interessante workshops, masterclasses en seminars. 'Er zal ook een conferentie worden georganiseerd over de toekomst van onze industrie, met aandacht voor nieuwe raakvlakken en benaderingen.'
We kijken met Harke uit naar een gevarieerd, interessant en onderhoudend evenement, de ontmoeting met oude bekenden en een gelegenheid om nieuwe contacten te leggen met experts en bezoekers van over de hele wereld.

Registratie en informatie:
www.akustika-nuernberg.de

FINALISTENCONCERT STEINWAY PIANOCONCONCOURS 2024

Yulianna Beziazychna, Lodewijk Westbroek en Alex Hwang, de drie eerste prijswinnaars van het Steinway Pianoconcours 2024 laten zich nog één keer van hun beste kant zien. Maak kennis met een nieuwe generatie pianovirtuozen!
Op zaterdag 12 oktober (aanvang 16 uur) in de concertzaal van Piano's Maene in Alkmaar.

Meer informatie:
www.maene.nl/nl_NL/finalistenconcert-steinway-pianoconconcours-2024

op de foto Yulianna Beziazychna (overall 1e prijs en tevens publieksprijs)

Grote Pianisten in Het Concertgebouw

zo 22 sep

Ivo Pogorelich

De eigenzinnige Ivo Pogorelich is na bijna dertig jaar terug in Het Concertgebouw met een recital gewijd aan Chopin.

zo 13 okt

Katia en Marielle Labèque

Katia en Marielle Labèque vertegenwoordigen de top van de duo's die muziek voor piano vierhandig en twee piano's uitvoeren. De Franse zussen nemen Schubert, Ravel en Glass mee naar Amsterdam.

zo 1 dec

Bruce Liu

Bruce Liu won in 2021 het Chopin Concours in Warschau en in 2022 tekende hij bij het prestigieuze label Deutsche Grammophon. Hij is te horen in Prokofjevs *Zevende sonate* en Tsjaikovski's *De jaargetijden.*

za 18 jan 19.30 uur

In de Kleine Zaal: Saskia Giorgini

Saskia Giorgini en Liszt hebben een innige band, haar twee albums met muziek van deze componist zijn veelvuldig bekroond. Vanavond laat ze de virtuositeit horen die niet alleen Liszt als pianist kenmerkte, maar ook zijn pianowerk.

zo 26 jan

Igor Levit

Igor Levit, een van de opmerkelijkste pianisten van zijn generatie, maakt opnieuw zijn opwachting in de Grote Zaal. Met Bach, Schumann en Beethoven (bewerkt door Liszt).

zo 23 feb

Yefim Bronfman

'Muziek maken is geen beroep, het is een leven op zichzelf', volgens pianist Yefim Bronfman. Deze bescheiden grootheid heeft Schubert, Schumann en Tsjaikovski op het programma staan. Als de muziek klinkt alsof ze nieuw is, is Bronfmans missie geslaagd.

za 15 mrt 19.30 uur

In de Kleine Zaal: Tom Borrow

Tom Borrow speelt onder meer de *Fantasie,* op. 17 van de jonge Schumann, opgedragen aan Liszt. Van Liszt zelf klinken bewerkingen van Schubert en Schumann. De veelkleurige muzie van Skrjabin maakt dit recital compleet.

Bekijk op onze website alle Grote Pianisten-concerten en bestel een serie of passe-partout

concertgebouw.nl of 020 - 671 83 45
dagelijks van 10.00 tot 17.00 uur

HET CONCERT GEBOUW

Fotocredits: zie de desbetreffende concertpagina op concertgebouw.nl

ALEXANDRA DOVGAN ONDERSCHEIDEN MET PRIX SERDANG

In de Villa Serdang, aan de rand van het Zwitserse dorp Feldbrunnen, halverwege Basel en Bern, op loopafstand van de barokke stad Solothurn, is onlangs de Prix Serdang, uitgereikt aan het 17-jarige pianofenomeen Alexandra Dovgan. De prijs van 50.000 Zwitserse franken (ruim 50.000 euro) is een initiatief van mecenas Adrian Flury en wordt toegekend zonder inschrijving of competitie. Eerder ontvingen de pianisten Martin James Bartlett en Ariel Lanyi deze prijs, die staat voor erkenning, aanmoediging en steun voor een toekomstgerichte carrière.

v.l.n.r. Adrian Flury, Alexandra Dovgan, Rudolf Buchbinder © Thomas Entzeroth

Alexandra Dovgan werd voor de prijs voorgedragen door curator Rudolf Buchbinder. 'Alexandra Dovgan is een uitzonderlijke jonge artiest die al op zeer jonge leeftijd een indrukwekkende carrière genoot. Ze ontdekte haar passie voor muziek en pianospelen al heel vroeg, en studeerde al op vijfjarige leeftijd aan het conservatorium van Moskou. Met haar ongelooflijke talent en ijver heeft ze zich ontwikkeld tot een uitstekende pianiste. Ik weet zeker dat we nog veel moois van haar kunnen verwachten', zo sprak Buchbinder in zijn lovende toespraak bij de prijsuitreiking.

Alexandra Dovgan is op 30 januari 2025 te horen in deSingel, ze speelt dan werken van Beethoven, Schumann & Rachmaninoff. Onderdeel van de reeks concerten van World Master Pianists.
worldmasterpianists.nl

CARAVAGGIO TOT LEVEN GEWEKT

Tijdens Caravaggio Live, een unieke wereldpremière van het Napolitaanse theatergezelschap Ludovica Rambelli Teatro, pianist Liebrecht Vanbeckevoort en acteur Stefaan Degand, zijn 25 iconische schilderijen van Caravaggio te zien in 'Tableaux Vivants', waarbij de scènes met meesterlijke precisie en clair-obscur-effecten worden nagebootst, dit alles in het decor van een monumentale kerk, abdij, basiliek of begijnhof. Vanbeckevoort speelt muziek van Bach, Mozart, Liszt en Chopin tot aan Sibelius - muziek en theater gaan naadloos in elkaar over. Een bijzonder 'concert', van 25 september t/m 5 oktober nog te zien in Antwerpen, Berg (Kamperhout), Kessel-Lo, Turnhout, Mechelen, Genk, Brugge, Grimbergen, Bilzen en Gent.

Voor lezers van PIANIST is er met deze promocode: CLT2024PiaMag# een korting van 10% op alle tickets via: www.caravaggiolive.be

M.A. RODRIGUEZ

MELLE MEIVOGEL

BERT VAN DE BRINK

Weg van de clichés!

Piano, orgel, accordeon… Bert van den Brink speelt het allemaal. Markant voorbeeld: zijn orgelversie van Queens *Bohemian Rhapsody*, waarin de welhaast sacrale dramatiek volstrekt naturel klinkt. Of zijn weemoedige accordeonpartij, als hij samen met Ricky Koole en pianist Cor Bakker een ode aan Jules de Corte brengt. PIANIST sprak met hem over zijn filosofie.

‘Mijn vader werkte bij Philips. Hij kocht het allereerste elektronische Philips-orgeltje, zo’n Philicorda. En als vijfjarige dat vónd ik leuk! Want daar zaten knopjes op, snap je. Later kwam er een orgeltje met twee manualen en pedaal, en tenslotte een Hammondorgel. Op het conservatorium leerde ik ook mechanische orgels bespelen. Nog steeds speel ik jazz- en poprepertoire op kerkorgels, ook in de eerbiedwaardige Grote Kerk in Maassluis bijvoorbeeld.
Je moet je door de clichés heen spelen. Welk cliché? Nou, gechargeerd: een kerkorgel altijd zwaar en hard, piano te veel rechterpedaal, te pingelig, viool altijd vals. Je moet er alles aan doen om de bijna-tegenstelling te laten horen, verbazend, fris. Je moet zeggen: “Ik zoek het geluid dat ík wil. Dat instrument gaat mij niet dicteren.” Want als je daaraan toegeeft, blijft het in het cliché hangen. Dan bepaalt het soortelijk geluid van dat instrument het resultaat.’

‘Soms speelt iemand zó dat je denkt: jemig, dat een piano dit kan. Lang geleden hoorde ik Ruth Laredo in het oude Vredenburg. Zo prachtig! Jaren later val ik op de radio ergens middenin, het stuk herleeft! Oh, wie speelt deze Prelude van Rachmaninov zo ongelooflijk mooi? Nou, Ruth Laredo dus. Net zo’n ervaring had ik ooit bij Clara Haskil. Misschien speelde ze Schumann, maar ik moest huilen: wat overkomt me nu? Wat een hemels instrument! Bij bekend repertoire moet je bijna op je kop gaan staan, wil je er nog iets nieuws uit halen. Daarom: denk nooit dat je een stuk wel kent.’

Tortelduif

‘Weet je wanneer je het cliché van het instrument keihard in je gezicht krijgt? Bij minimal music op orgel. Verschrikkelijk. Met *repetitive music* kun je me sowieso kwaad maken, vooral wat methodiek betreft. Al die repetitieve dingen in het beginonderwijs zijn slecht voor de motoriek, je kunt er fysiek ook last van krijgt, zeker als je nog maar kort les hebt. Maar ook qua muzikale beleving, met die aanhoudende regelmatige patronen, het wordt zo computerachtig. Bij Indiase muziek hoor je misschien ook maar twee tonen per uur, maar daar zit lucht tussen, het is onvoorspelbaar. Net als een merel die zingt. Zo’n Einaudi is meer een tortelduif. Dat “roekoekoe, roekoekoe” klinkt schattig, maar al gauw denk je: jaja, nou weet ik het wel. Dan krijgt het iets dwingends. Terwijl het liedje van de merel iets onregelmatigs heeft; je weet nooit wanneer hij inzet, en dat maakt het mooi. Maar oké, Einaudi heeft wel bereikt dat een heleboel mensen op pianoles willen.’

‘Of ik door mijn blindheid nauwkeuriger en geconcentreerder luister? Tja, ik heb geen keus. Ik word niet afgeleid door wat er achter de ramen gebeurt. Als ik aan een merel denk, hoor ik die merelzang. Maar het uiterlijk van zo’n vogel kan ik me niet voorstellen. Laatst was er hier eentje tegen het raam gevlogen, die lag nog warm op de grond. Toen kon ik die vorm wel aftasten, al was de merel helaas dood.
Lawaai, dat is je grootste vijand als je blind bent. Zeker in een open ruimte, want dan kun je je niet meer oriënteren. Maar in de leskamer met een student is het bijna gelijke monniken, gelijke kappen. Behalve dat ik alleen auditief het spelen beoordeel, ik weet niet hoe het eruitziet. Soms zit ik even aan een hand of een arm, maar daar moet je tegenwoordig mee oppassen. Die voorzichtigheid is goed hoor, maar zo’n aanraking geeft mij wel informatie, al is het fragmentarisch.’

Heilige overtuiging

‘Wat ik steeds belangrijker ben gaan vinden: zorg dat de instrumentbehandeling klopt, dat het aanspelen van het instrument goed is, met de juiste techniek. Nooit het klankresultaat vooropzetten, niet vanuit een klankwens beginnen! Eerst beweging, dan klank. Dat is mijn heilige overtuiging. Zoals ook de hamer eerst naar de snaar toe moet. En die attitude moet je volhouden. Niet halverwege een stuk denken: nou, dit loopt goed, ik kan nu wel op mijn lauweren rusten. Nee, blijf contact houden. Dat is ook geweldig voor de timing… Bedachtzaam, zeg je? Ja, maar dan ook in het grootste fortissimo, en in de snelle passages, zodat je niet struikelt en omvalt.’

‘Bij begeleiden geldt dat nog extra. Als je een vocalist begeleidt, drukt die als het ware jouw toetsen in. Bij een woord met drie medeklinkers, bijvoorbeeld *Strasse*, hoor je str-, dan de a-klank, en pas ín die a klinkt de piano. De medeklinker van de zanger is dus de neergang van jouw toets. Daarom is een goede dictie ook zo belangrijk. Veel jazzvocalisten neigen ertoe om woorden aan elkaar te verbinden. Dan versta ik het niet en kan ik er niet op timen. Ik moet als het ware alles kunnen uitschrijven. Maar er zijn ook vocalisten die zó fijn zingen, dat je elk woord deze behandeling kunt geven. Thomas Oliemans bijvoorbeeld, hij is echt mijn held!
O, en niet te hard spelen. Dat doen veel mensen, lekker die toetsen op en neer laten bouncen om zichzelf beter te horen, maar dat hoeft helemaal niet. Je vóélt toch wat je doet? Speel liever zoals je laat op de avond nog even een mooi liedje aan iemand voorspeelt: niet te hard voor de buren. Rustig, die instelling moet je volhouden, dan kom je er wel. Dat is eigenlijk mijn credo.’

MARGARETHA COORNSTRA

Familie-uitbreiding bij Fazioli

Groot nieuws uit Italië deze zomer, want Fazioli Pianoforti lanceerde een nieuwe vleugel: de F198! Geen special edition met een kunstzinnig ontwerp, maar op het eerste oog een doodnormaal instrument. En dat is er nou precies zo bijzonder aan. Want voor het eerst sinds 1988 breidt Fazioli met dit nieuwe model zijn standaardcollectie uit naar zeven maatvoeringen. Pianist en presentator Christiaan Kuyvenhoven maakte de internationale releasevideo, en hij deelt hier zijn bevindingen. Andiamo! Op naar Italië!

Tegen de rug van de Dolomieten, op zo'n veertig minuten rijden van Venetië, ligt het provinciestadje Sacile. Het telt een kleine twintigduizend inwoners en heeft een schattig centraal plein waar, op de wekelijkse markt na, eerlijk gezegd niet zoveel te beleven valt. Culinair kom je echter goed aan je trekken, en op uitnodiging van Paolo Fazioli geniet ik dan ook direct na aankomst van een heerlijke lunch. Daarbij schuift ook zijn zoon Luca aan, die wordt klaargestoomd om ooit het stokje van zijn vader over te nemen. Vader wordt door zijn medewerkers 'Ingegnere' (ingenieur), of 'Mister Fazioli', genoemd en is inmiddels tachtig jaar. Dat zou je hem niet geven, want hij heeft nog altijd een ondeugende twinkeling in zijn ogen en kleedt zich met de nodige Italiaanse sprezzatura.

Ook let hij goed op zijn dieet, dus neemt hij een lichte salade, en van pensioen wil hij niets weten! Het bouwen van vleugels is zijn levenswerk. In 2021 werd daarop teruggekeken tijdens het 40-jarig jubileum, waarbij de prachtige documentaire en het gelijknamige boek *Dal sogno al suono* (Van droom tot klank) uitkwam.

'Ik geloofde altijd in wat ik deed, hoewel dat niet wil zeggen dat ik er zeker van was dat ik zou slagen. Maar ik zag een kans. En ik krijg altijd energie van het idee dat wanneer je iets goed doet en een kwaliteitsproduct maakt, het vroeg of laat succes zal hebben', zegt hij daarin. Het typeert zijn ondernemerslust, en maakt duidelijk dat zijn blik altijd op de toekomst was gericht. De nieuwe F198 is daarvan het bewijs.

Van droom tot klank

Die geschiedenis van Fazioli Pianoforti komt eigenlijk als vanzelf tot leven, wanneer ik na de lunch naar de fabriek rijd en naar binnen mag in de oude productieloods. Het is een soort vervallen hangar, naast de moderne fabriek. Wanneer ik het hangslot van de stalen deuren heb gehaald en deze met de nodige moeite openschuif, kijk ik in een gigantische kale ruimte. Her en der staan oude kantoorspullen, draaibanken, en afgekeurde pianoframes. Het heeft iets mysterieus en griezeligs, maar: het is de plek waar het allemaal ooit begon. Fazioli's oudere broers runden er namelijk een meubelfabriek, waar Paolo Fazioli zelf aanvankelijk ook voor werkte. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, en hij zocht naar een manier om zijn klassieke pianostudie te combineren met zijn kwalificaties als ingenieur. Dus nam hij ontslag bij zijn broers, van wie hij desalniettemin een hoekje van de meubelfabriek mocht gebruiken om aan zijn eigen droom te beginnen. 'Je kunt zeggen dat hij als kleine ambachtsman begon; met een vijl, een zaag, meetinstrumenten en allerlei papierwerk', zegt Fazioli's goede vriend Carlo de Incontrera in de jubileumdocumentaire. 'Hij leek een beetje het 'enfant terrible' van de Fazioli-familie, die aan dingen knutselde waar de rest niets van begreep.'

Na jaren experimenteren, grondig onderzoek, en de samenstelling van een klein team van experts, had Paolo Fazioli in juni 1980 zijn eerste prototype af: een F183 babyvleugel. En hij was meteen goed op stoom, want aan het eind van het jaar volgden al twee andere modellen, waaronder de eerste F278 concertvleugel. Zelfverzekerd richtte hij daarom in 1981 zijn pianobedrijf officieel op, en presenteerde hij zijn eerste drie vleugels op de Frankfurter Messe. Pers en publiek reageerden enthousiast op de kwaliteit van de instrumenten, en de ontwikkelingen volgden elkaar nu snel op – zeker toen grote pianisten concerten op de instrumenten begonnen te geven. Onder hen waren Nikita Magalov, Vladimir Ashkenazy, en Martha Argerich. Ook Lazar Berman was van meet af aan enthousiast, en hij besloot in 1987 in Carnegie Hall de internationale vuurdoop te houden van de grootste vleugel ter wereld: de F308. Dit was inmiddels het zesde model dat in productie kon

A TRIBUTE TO YOURI EGOROV **8 MAART 2025 20:15**

FINALE YPF EUROPEAN PIANO COMPETITION **9 MAART 2025 14:15**

MUZIEKGEBOUW AMSTERDAM

KAARTEN: WWW.YPF.NL of WWW.MUZIEKGEBOUW.NL

YOUNG PIANIST FOUNDATION
FOUNDER: MARCEL BAUDET

Member of the Mink-Argerich Foundation

worden genomen, en daarmee was de Fazioli-familie voor lange tijd compleet.

Nieuwe stem

Tot op heden. Want voor het eerste in 36 jaar voegt Fazioli met de F198 een 'nieuwe stem' aan de standaardcollectie toe. Met een lengte van nét geen twee meter, is de jongste telg van deze Italiaanse pianofamilie een middenmaat. Het is een vleugel waarmee Fazioli pianoliefhebbers beoogt die een wat kleinere woonkamer hebben, en leslokalen hoopt te vullen waar jonge ambitieuze tieners zich storten op het ijzeren repertoire. Die kunnen dat gaan doen met een topinstrument, want zo eenvoudig als de F198 aan buitenkant wellicht lijkt, zo minutieus is hij van binnen ontworpen. Terwijl we door de fabriek lopen vertelt Luca me over de uitdagingen die het ontwerp hen stelde.

'De F198 is een relatief klein instrument, en dat brengt beperkingen met zich mee. Toch wilden we het maximale proberen te bereiken wat betreft klankkwaliteit, dynamiek, en natuurlijk speelgenot. Daarom hebben we als uitgangspunt het mechaniek van de iets grotere F212 genomen. Hiermee hebben we geprobeerd om de vleugel te optimaliseren in zijn klankproductie. Het ontwerp van de zangbodem heeft daar ook sterk mee te maken, en we hebben lang gezocht naar de juist druk van de bruggen om de resonantie perfect te krijgen. Dus ik ben benieuwd wat je er van vindt!'

Nou ik ook! Want als we bij de concertzaal van de fabriek aankomen, staat de F198 daar te glimmen. Luca's ogen kijken me gespannen aan, want hij weet wat ik van een Fazioli verwacht. En mijn oren spitsen zich, want ik weet waartoe ze in staat zijn. Als ik ga zitten sla ik als eerste de tonen aan waar ik op deze instrumenten normaliter zo van hou: de bassen. De diepe, krachtige klank van deze toch redelijk kleine vleugel verrassen me enorm. Als ik vervolgens verder speel, komen ook de andere karakteristieke eigenschappen van een Fazioli naar voren: de heldere hoge registers, het vlekkeloze mechaniek (dat weliswaar nog wat ingespeeld moet worden), en het uiterst gelijkmatige verloop van het gehele klavier. Mijn conclusie is snel getrokken: dit is een vleugel dat qua klank eigenlijk veel te groot is voor zijn lichaam! En dat bedoel ik als een groot compliment.

Een blik op de toekomst

Luca staat te glimmen als ik hem dit vertel. Aan zijn reactie te merken is dit een project waar hij nauw bij betrokken is geweest, en dat veel voor hem betekent. Want het wordt niet hardop gezegd, maar de F198 symboliseert een belangrijke stap in de toekomst van het gehele bedrijf. Commercieel is het een mooie uitbreiding van de portfolio natuurlijk, en hebben klanten weer iets meer keus gekregen. Artistiek gezien is het een grote prestatie, waarmee pianisten van elk niveau uit de voeten kunnen. Maar het meest bijzondere is dat er met de F198 voorzichtig aan een nieuwe generatie aantreedt. Binnen het bedrijf, en, als de vleugel straks overal ter wereld wordt bespeeld, ook op de podia.

CHRISTIAAN KUYVENHOVEN

www.fazioli.com

verdeler voor Nederland:
Evert Snel Piano's Vleugels BV
www.evertsnel.nl

Maria João Pires

CAROLINE DOUTRE

Het nieuwe seizoen

Er breekt weer een nieuw concertseizoen aan met voor alle pianoliefhebbers een overvloed aan recitals en series, niet alleen in de grote steden maar ook overal op kleinere podia. Mooi! En nu maar hopen dat beslissers over subsidies de wijsheid bezitten dit heerlijke klavierland welig te laten bloeien. Dit overzicht is geenszins compleet, het is slechts het topje van de ijsberg, voor uitgebreide informatie verwijzen wij u graag naar de websites van de zalen. Hoe dan ook, in deze overvloed is er echt voor elk wat wils.

AMSTERDAM

Alleen al in het CONCERTGEBOUW staan elk seizoen meer dan 700 concerten gepland. Met beroemde solisten scoort het Koninklijk Concertgebouworkest: de magische Maria João Pires zal optreden in Mozarts *Jeunehomme-concert*. Als ze hopelijk niet weer moet afzeggen vanwege gezondheidsproblemen, de befaamde Iván Fischer dirigeert (11-13 en 15 dec). Toppianist Nelson Goerner gaat schitteren in Prokofjev Twee (12-15 febr) óók met Iván Fischer. Later zal Kirill Gerstein bezielen in Rachmaninoff Drie (12-14 maart) en Jean-Yves Thibaudet speelt Chatsjatoerjan (30 apr/1-2 mei).

Dan de twee series Grote Pianisten! Eén: Ivo Pogorelich, na 30 jaar terug op het podium met zijn lieveling Chopin (22 sept), Lucas en Arthur Jussen presenteren een virtuoos werk van Jörg Widmann (10 nov), de fenomenale Igor Levit vertolkt zelfs een Beethoven-Symfonie (26 jan), de ras-musicus Alexander Gavrylyuk zal verrassen met Haydn en Rachmaninoff (23 maart) en tot slot gaat Grigory Sokolov, die nooit tevoren zijn programma openbaart, zeker indruk maken met zijn eindeloze reeks toegiften, onmisbare elementen van zijn show (1 juni). Serie twee: de Labèque-zusjes Katia en Marielle niet aflatend energiek met ook werk van Glass (13 okt), Bruce Liu, een rijzende ster in een Russisch programma (1 dec), de bijzondere vertolker Yefim Bronfman met Mozart, Debussy en Tschaikowsky (23 febr), Khatia Buniatishvili noemt haar programma Labyrinth (25 mei) en als hekkensluiter Krystian Zimerman die speelt op een van zijn eigen (vaak door hem zelf afgestelde) vleugels (22 juni). Bonusconcert: Jorge Luis Prats presenteert *Ibéria* van Albéniz (6 apr).

Aidan Mikdad

KIRSTEN VAN SANTEN

De KLEINE ZAAL. Hier Liszt als rode draad bij een jonge generatie sterren: Mao Fujita (31 okt), Saskia Giorgini (18 jan), Tom Borrow (15 maart) en Roman Borisov (17 apr).
www.concertgebouw.nl

Voorts Het MUZIEKGEBOUW. Alexander Malofeev zal pronken als een pauw in o.a. Rachmaninoff en Skjrabin (28 sept), een groep pianisten viert de 80e verjaardag van Alexei Lubimov, leerling van

Marie-Ange Nguci

CAROLINE DOUTRE

in Nederland

de legendarische Rus Heinrich Neuhaus, dat wordt vast een knalfeest! (29 okt), Pierre-Laurent Aimard met de complete pianomuziek van Schönberg (15 nov), Yeol Eum Son met onbekende composities van virtuozen (19 dec), Pavel Kolesnikov en Samson Tsoy gedurfd met Messiaen en Kurtág (8 jan), Alice Sara Ott etaleert de ontwerper van de Nocturne John Field (15 febr), Julien Libeer met een compositie van de Amerikaan George Crumb (7 maart), Tamara Stefanovich met een "Sonate Marathon" (5 apr) en de pianoreus Paul Lewis ook met bijzondere sonates (9 mei).
www.muziekgebouw.nl

Tenslotte de WAALSE KERK, een intieme locatie met publiek rond de Bösendorfer-vleugel met maar liefst acht toppers. Anna Fedorova met Moessorgsky's *Schilderijtententoonstelling* (19 sept), Hannes Minnaar (21 nov), Barry Douglas (17 jan), Enrico Pace (13 febr), de jonge publiekslieveling Aidan Mikdad, die zo mooi musiceerde tijdens het Elisabethconcours (20 maart), William Youn wijdt zich aan Bachs *Goldbergvariaties* (24 apr), Ralph van Raat aan Busoni (22 mei) en Mariam Batsashvili toont haar passie in Bach, Haydn, Mozart en Liszt (19 juni).
www.dewaalsekerk.nl

DEN HAAG

Ook hier wemelt het van de meesterpianisten. In de reeks *World Master Pianists* in AMARE: de verstilde András Schiff (9 febr), Maria Joâo Pires samen met haar blinde duo-partner Ignasi Cambra (19 maart), Grigory Sokolov, vaak te gast in ons land (3 juni) en als laatste de Russische meester Evgeny Kissin, die blijft overrompelen (21 juni). Afwisselend in de NIEUWE KERK en AMARE passeren vele favorieten de revue, soms samen met andere instrumentalisten of met het Residentieorkest. Een uitstekende combinatie: Ronald Brautigam en Beethoven Drie (4 okt), Fazil Say met zijn lieveling Bachs *Goldbergvariaties* (25 okt), alle Beethoven pianoviool sonates in verschillende sessies door Shunske Salo en Shuann Chai (10 nov), Javier Perianes in het concert van Schumann (22 nov), de veelzijdige Zuid-Koreaanse Yeol Eum Son met Rachmaninoff Drie (20/22 dec), Lucas en Arthur Jussen komen met *Bunte Blätter* van Widmann (1 dec), Nikola Meeuwsen, een bijzondere diepgraver duikt in Chopin Een (17 jan), de Kroatische Dejan Lazic in de Egyptische Saint-Saëns (28 maart) en rising star Isata Kanneh-Mason, die uit een muzikale familie à la Trapp stamt, met Prokofjev Drie (9 mei).
www.amare.nl | www.nieuwekerkdenhaag.nl

ROTTERDAM

DE DOELEN, de thuisbasis van het Rotterdams Philharmonisch Orkest, dat een breed repertoire hanteert voor jong en oud. Een bijzonder evenement: het orkest met de legendarische Grande Dame Martha Argerich. Bartók Drie wordt zeker spectaculair (26/27 sept). Verbluffend is dat deze 80-jarige geniale tovenares op de 27e enkele uren voor het avondconcert als extraatje ("Rush Hour") Rachmaninoff (Suite) en Bartok (slagwerk-Sonate) voor twee piano's samenspeelt met dirigent Lahav Shani! De bevlogen musicus Leif Ove Andsnes vertolkt Rachmaninoff Drie (3 okt), de poëtische Anna Fedorova komt met Chopin Twee (17 okt), Saint-Saëns Twee in handen van Marie-Ange Nguci (1/3 nov) en het Budapest Festival Orchestra schittert met Kirill Gerstein in Brahms Een (20 nov), winnaar van het laatste Chopinconcours Bruce Liu samen met Amsterdam Sinfonietta natuurlijk met Chopin Twee én de Grande Polonaise Brillante (10 apr), Fazil Say (2/4 mei) en David Fray (17 mei) allebei met een Mozartconcert.
www.dedoelen.nl

UTRECHT

In Tivoli/Vredenburg zijn er teveel concerten om op te noemen. Artist in residence Alice Sara Ott, heeft de muzikale sleutel in haar pianohand: zij brengt (met Philzuid) een nieuw klavierconcert van Bryce Dessner (8 dec), geeft een recital (10 maart), komt samen met een kwartet (20 apr) en laat solo Schubert aan het woord (11 mei). Verder begint 4 september het Gaudeamus-festival. Ronald Brautigam treedt op met het Radio Filharmonisch Orkest (27 sept), lichte kost van Einaudi en Glass door Rangel Silaev (3 okt), Nino Gvetadze zweeft „tussen hemel en aarde", zo is de titel van haar concert met het Omroepkoor (4 okt), Dennis Kozhukhin speelt

MUZIEKGEBOUW FRITS PHILIPS EINDHOVEN

Waar bijzonder gewoon is

Maria João Pires

VR 27 SEP

Krystian Zimerman

Poolse pianolegende schittert in solorecital

ZO 6 OKT

Nelson Goerner, Ning Feng & Edgar Moreau

Pianotrio's van Beethoven, Sjostakovitsj en Rachmaninov

ZO 27 OKT

Daria van den Bercken & Ludwig

Bach, Mozart en Prokofjev in bijzondere arrangementen

WO 22 JAN

Kissin, Kremer, Rysanov & Capuçon

Sjostakovitsj door grootmeesters

MA 10 FEB

András Schiff

Meesterpianist speelt én vertelt

DI 11 MRT

Maria João Pires & Ignasi Cambra

Mozart & Schubert

DO 27 MRT

Pavel Haas & Boris Giltburg

Kamermuziek van Dvořák en Brahms

DI 1 APR

Jorge Luis Prats

Cubaanse meesterpianist speelt complete Ibéria van Albéniz

WO 7 MEI

Fazil Say

Turkse meester speelt Debussy, Ravel & eigen werk

VR 16 MEI

Nederlands Philharmonisch Orkest

Alexandre Kantorow schittert in Brahms' eerste pianoconcert

Kijk voor tickets & info op
muziekgebouweindhoven.nl

Alice Sara Ott

PASCAL ALBANDOPULOS

met Philzuid in Rachmaninoffs Paganini-Rhapsodie (20 okt), „Lisztomenia" gepresenteerd door verschillende pianisten (22 okt), recital Behzod Abduraimow als Prokofjev-bepleiter (4 nov), Thomas Beijer met strijkers (20 nov), viool-piano Shunske Sato en Shuann Chai (1 dec), Hannes Minnaar met zijn geliefde Chopin (21 dec), Angela Hewitt als Bach-specialiste (19 jan), Arosa Trio (16 febr), duo viool-piano Simone Lamsma en Beatrice Rana (21 febr), Alexander Gavrylyuk in Griegs Pianoconcert met het Rotterdams Philharmonisch (14 maart), Thomas Beijer met een animatiefilm Satie (19 maart), een Schubertfeestje voor de jarige (70!) Ronald Brautigam (27 apr), Helena Basilova eert componist Sakamoto (16 mei), de Jussens komen met een première van Osvaldo Golijov met Philzuid (18 mei) en een recital van Emanuel Ax, die Excursions van Barber speelt (25 mei).
www.tivolivredenburg.nl

EINDHOVEN

Al decennia lang is het Muziekgebouw met de twee akoestisch prachtige zalen een "pianoluilekkerland". De lichtstad heeft wellicht door de Brainport-bevolking een programmering van internationale allure. Een greep uit de lange lijst: de grote Pool Krystian Zimerman (27 sept), Nelson Goerner in pianotrio's (6 okt), nieuwe sterpianist Roman Fediurko, winnaar van de Horowitz Competition (20 okt), Daria van den Bercken met het Ludwig Ensemble in bijzondere arrangementen (27 okt), Evgeny Kissin met topstrijkers (22 jan), András Schiff (10 febr), het duo Maria Joâo Pires en Ignasi Cambra (11 maart), Boris Giltburg met het Pavel Haas Quartet (27 maart), de fenomenale Kevin Chen, winnaar van een hele reeks concoursen (13 apr), Jorge Luis Prats met Albéniz (1 apr), Fazil Say presenteert ook eigen werken (7 mei), het Storioni Trio (22 mei). En de Philharmonie Zuid gaat imponeren met het 17-jarige wonderkind Alexandra Dovgan in het Schumannconcert (1 dec), de virtuoos Denis Kozhukhin in Rachmaninoffs Paganini-Rhapsodie (19 okt), Alexandre Tharaud in jazzy Ravel (24 mei) en Alexandre Kantorow met Brahms Een (16 mei). En dan nog talrijke kamermuziekconcerten.
www.muziekgebouweindhoven.nl

ARNHEM

Ook Musis Sacrum wordt opgesierd door piano-parels. Er is een reeks van vier pianorecitals: Fazil Say (26 okt), Hannes Minnaar met Preludes en fuga's van Sjostakovitsj (18 dec), Angela Hewitts programma heet "van Bach tot Brahms" (18 jan) en Benjamin Grosvenor onthult Moessorgsky's Schilderijtentoonstelling (31 mei). Verder kamermuziek: Hannes Minnaar brengt ook hier een ode aan Fauré: met kamermuziek, liederen en pianowerken (24 sept), Thomas Beijer gekoppeld aan het Meccore Quartet (22 nov), cellist Anton Spronk en Ramon van Engelenhoven (3 nov), het Antwerp Symphony Orchestra met Hannes Minnaar in Beethoven Twee (13 febr). Hij is hier ook "Spotlight Artist" en hij treedt op tijdens de Piano Biënnale afwisselend met Nathalia Milstein, een concert van Henriëtte Bosmans en Brahms Twee (29 maart) en met het Animato kwartet is hij te horen in het hartstochtelijke Pianokwintet van Dvořák (1 juni).
www.musisenstadtheater.nl

NAARDEN

Bij Andreas, het bijzondere podium in Naarden voor jong piano talent, zijn er ook het komend seizoen weer zeer interessante pianisten te beluisteren en dit najaar komen een drietal deelnemers van het laatste Naarden International Piano Festival op de zondagmiddag terug naar de vestingstad.
Het eerste recital op 29 september wordt gegeven door Emanuil Ivanov, die hetzelfde programma goed een week later zal herhalen in de befaamde Wigmore Hall in Londen, met o.a. Frederic Rzewski's *The people united will never be defeated*.
Op 20 oktober speelt Damiën Heemskerk naast Erik Satie, o.a. ook de Tweede Sonate van Chopin en zijn eigen *Liefdesindrukken*. Damiën timmert immers ook als componist zeer succesvol aan de weg. Tenslotte op 24 november is het podium voor Aaron Ormaza Vera, met een zeer divers programma, voor elk wat wils: Jānis Mediņš, Bartók, Schubert, Shostakovich, Mozart en Chopin.
Op 8 december is er nog een concert door de studenten van Codarts, daarover in ons volgende nummer meer.
bijandreas.nl

IN MEMORIAM THIJS BONGER

'Muziek doet veel met mij. Ik ben hongerig naar nieuwe muzikale ervaringen en wil anderen daarvan mee laten genieten. Ik kan erg gelukkig worden als ik een mooi, maar totaal onbekend werk heb ontdekt en dat kan laten horen aan anderen,' aldus onze medewerker Thijs Bonger, die onlangs op 4 juni is overleden. Na een lange carrière in het onderwijs als leraar Engels en Culturele en Kunstzinnige Vorming stortte hij zich op de muziekjournalistiek.

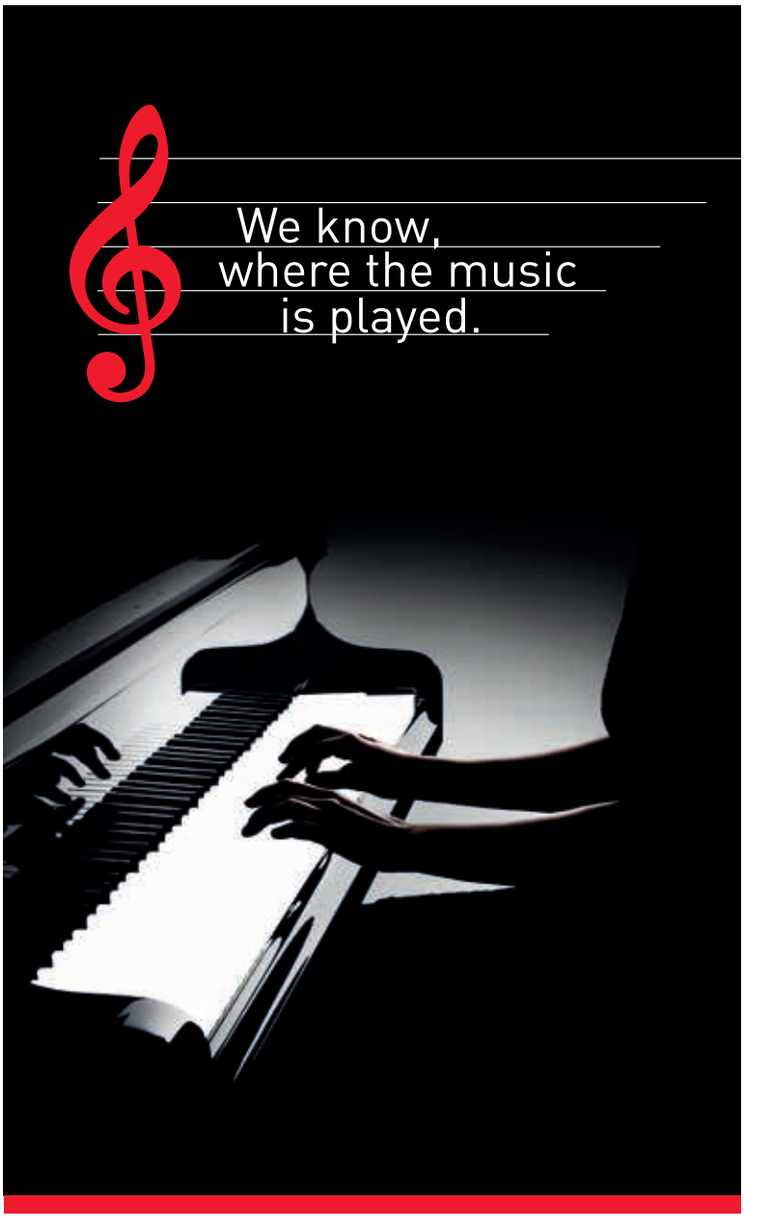
Met een collectie van vele duizenden cd's en lp's, klassiek en jazz, werd hij ooit gevraagd door Stadsradio Breda om mee te werken aan een programma over klassieke muziek. Zo leerde hij met vallen en opstaan het vak, en kwam hij zo'n twintig jaar geleden terecht bij de Concertzender Amsterdam, waar hij talloze programma's maakte, die ook nog te beluisteren zijn op de website van de zender.

Hij was hij werkzaam voor de ochtendkrant BN/DeStem en hij schreef programmatoelichtingen voor het Muziekgebouw aan het IJ en Philharmonie Zuidnederland. Ook gaf hij regelmatig lezingen en was redactielid voor het TV-programma 'De Tiende van Tijl'. Bij uitgeverij home-academy.nl verschenen zes luisterboeken van zijn hand over componisten.

'Moeilijke' klassieke muziek een beetje meer toegankelijk te maken, beschouwde hij als een missie en hij benadrukte graag dat componisten ook maar mensen zijn met normale behoeften. Voor zijn plezier speelde hij altviool in een strijkkwartet.

FOTO: DUNJA BONGER

akustika
The Fair for Music
4-6 April 25 ⌇ Messe Nürnberg

AFAG
WE MAKE FAIRS

www.akustika-nuernberg.de

BREDA

Het Chassé Theater gooit hoge ogen met “Steinway-sessies”, muziek én soms theater rond de vleugel: De Jussens (8 nov), het Natalon Quartet brengt de populaire publiekstrekker Canto Ostinato van Simeon ten Holt, hier wel zonder ligbedden (12 jan), Mariette Petkova en Lex Bohlmeijer presenteren “een leven in muziek” met ervaringen uit Petkova’s carrière (16 febr), Matteo Myderwyk speelt zijn eigen muziek (30 maart), het Storioni Trio viert het 25-jarig jubileum met oude toppers (13 apr) en de persoon Alma Mahler wordt belicht in de voorstelling “Muze of Femme fatale?” (11 mei). Muziektheater kan men ook beleven in Schuberts Winterreise (28 dec).

www.chasse.nl

NIJMEGEN

De Nijmeegse Stichting voor Kamermuziek viert z’n 75e seizoensfeestje. Voor deze gelegenheid componeerde de Franse Fabien Waksman zelfs een kwartet, uitgevoerd op 2 november door Het Quatuor Tchalik. De concerten zijn allemaal interessant. Een recital van Christian Zacharias, o.a. werken van Couperin (25 sept), het Carousel Chamber Music Ensemble (27 nov), Kaleidoscope Chamber Collective met Britse/Amerikaanse muziek gespeeld door een pianokwintet (21 jan), een Duits trio met pianist Martin Helmchen (6 maart), een Schubertiade-gezelschap met pianiste Daria van den Bercken (2 apr) en tot slot een recital van de Russische Anna Vinnitskaya met véél Ravel (25 apr).

www.kamermuzieknijmegen.nl

Jure Jurakic

LOLA J

GRONINGEN

Spot/de Oosterpoort wordt opnieuw het toneel van boeiende muziekuitvoeringen. Het Noord Nederlands Orkest excelleert met Anna Fedorova in Rachmaninoff Twee (11 okt) en met Lukáš Vondráček in Brahms Een (21 maart). Veel kamermuziek, zoals met Simone Lamsma en Beatrice Rana, zij vertolken de schitterende Franck-sonate (22 febr), twee toprecitals van de betoverende Krystian Zimerman (2 okt) en de Rolls Royce onder de pianisten Emanuel Ax (26 mei).

www.spotgroningen.nl

TILBURG

Souvenir, een bloeiende instelling voor kamermuziek en recitals in de Concertzaal. Een Mozart-programma van Julien Libeer met strijkers (2 okt), Fazil Say met Franse en eigen werken (24 okt), Thomas Beijer met de Meccore-strijkers én een door hem nieuw gecomponeerd kwartet (19 nov), Jonathan Fournel de glorieuze winnaar van het laatste Elisabethconcours met de Liszt-sonate (25 febr), het Amelio Trio en toetsenist Philipp Kirchner (15 apr). Dan de serie Betoverende Pianisten in het Cenakel: vier magische recitals, Liszt-fan Andrey Gugnin (17 nov), jong talent Jure Jurakic, dol op de Russen Skrjabin, Rachmaninioff en Prokofjev (15 dec), Anna Zassimova (19 Jan) en Enrico Pace, die ook Klavierstücke van Schönberg kiest (16 febr). Plus nog een extra concert met aanstormend talent Liliane Vossen (13 april).

www.kamermuzieksouvenir.nl | www.cenakel.nl

SPOTLIGHT: FAZIL SAY IN TILBURG

Souvenir des Montagnards brengt al jarenlang kamermuziek op het hoogste niveau, tegenwoordig in de Concertzaal. Ook komend seizoen zijn er weer tal van pareltje te beluisteren. Op 24 oktober de Turkse pianist Fazil Say te gast, die te horen is op vele belangrijke podia in de wereld. Hij genoot zijn muzikale opleiding in Düsseldorf en Berlijn, volgde masterclasses bij Menahem Pressler en door zijn eerste mentor, Mithat Fenmen, ontdekte hij het improviseren, wat later de basis zou vormen voor zijn composities waarvan hij er in Tilburg een aantal laat horen. Verder speelt hij van Debussy enkele preludes en het overbekende *Clair de Lune*, van Ravel twee delen uit *Miroirs*, en ook de Sonate met de Turkse mars van Mozart.

kamermuzieksouvenir.nl

DEN BOSCH

Toonzaal-concerten met klassieke muziek hoog in het vaandel: Helena Basilova brengt hommage aan componist Ryuichi Sakamoto (27 sept), Duo viool-piano Shunske Sato en Shuann Chai met alle Beethovensonates (17/18 jan), Jeroen van Veen speelt Satie als hommage aan Reinbert de Leeuw (16 febr), het programma van Marie

What did it take for Kayserburg to create the finest pianos in the world? Was it resurrecting centuries-old traditions of hand craftsmanship? Enlisting Swiss master piano designer Stephan Mohler to train and supervise a new generation of artisans? Refusing to compromise on materials or processes?

All of these elements are the essence of Kayserburg, grounded in the belief that piano building is an art form in itself. This philosophy is embodied in the Kayserburg Étoile Collection, showcasing the beauty of meticulously crafted, ethically harvested, and sustainable genuine veneers.

Equally unforgettable are our Excellent, Heritage, Artists, and Master Series, each built by hand from 8,000 precision-made components through 300 exacting processes. And now, as reflected in our new School Series, designed without compromise to meet the demands of an educational setting.

From the first moment your fingers touch the keys, the meticulous craftsmanship and unrivaled playability of a Kayserburg will have you confidently believing it has fulfilled the promise of a piano built for artists, by artists.

Kayserburg proudly announces that Ed Bazel, internationally acclaimed, award-winning pianist, composer, and founder of The River of Calm - Music to Soothe Your Soul online radio station, has joined us as a Worldwide Brand Ambassador. Learn more at **KayserburgUSA.com**

KS2

Kayserburg
Pianos for Artists

GH160C

Caspar Vos

JUAN CARLOS VILLARROEL

François heet “Wie houdt niet van Chopin-nocturnes?” (22 maart), Mattias Spee komt met Eclipse (19 apr) en Hawijch Elders en Sander Sittig laten genieten van hun pittige viool-pianoduo (17 mei).
www.willem-twee.nl

EDE

Al jaren heeft de kerk met de prachtige Bösendorfer-vleugel als “pianopleisterplaats” gediend. Een mooie cyclus met dit keer Caspar Vos als Artist in residence te bewonderen, solo (30 nov) en o.a. met Ella van Poucke in Chopins cellosonate (21 sept). Verder: Aidan Mikdad (28 sept), de Wiener Kammersymphonie met Brahms Liebesliederwalzer (5 okt), Felix en Fanny Mendelssohn met het Ars Musica Orkest en Nikola Meeuwsen (12 okt), Anna Tsybuleva met Debussy Préludes (2 nov), Elisabeth Brauss en Stephen Waarts piano-viool (16 nov), de virtuoos Barry Douglas (18 jan), Schuberts Forellenkwintet met Nikola Meeuwsen (15 febr), Schuberts Schöne Müllerin met Severin von Eckardstein (22 febr), Abdel Rahman El Bacha speelt alleen Chopin (8 maart), Pianotrio’s (5 apr) en wereldpianist Paul Lewis als subliem sluitstuk (12 apr).
www.edescheconcertzaal.nl

RHENEN

“Klassiek aan de Rijn”, naar die naam luistert de serie in de Curenakerk. Afgezien van orgelconcerten en grote uitvoeringen zoals Bachs Matthäus wordt de serie opgesierd door intieme kamermuziek. De broers Jussen, al eerder enthousiast over de locatie, gaan de meeste indruk maken in Debussy’s wonderschone *Six Epigraphes Antiques* (1 nov), de Oekraïense Anna Fedorova treedt op in Chopin Twee met het Amsterdam Chamber Ensemble (1 febr), het Animato kwartet en Hanna Shybayeva vertolken het meeslepende Schumannkwintet (22 febr) en dan musiceert sprankelend het Van Baerle Trio (22 maart).
www.klassiekaanderijn.nl

GELDROP

Een klein podium in het sprookjesachtige Kasteel dat al lang floreert. Twee huiskamers met elkaar verbonden door schuifdeuren waartussen de vleugel prijkt. Vijf kamermuziekconcerten en drie pianorecitals: Yukine Kuroki (20 okt), Vitaly Pisarenko (10 nov) en Matthieu Idmtal (13 apr).
www.kasteelgeldrop.nl

SCHIERMONNIKOOG

In het voor- en najaar strijken er veel trekvogels neer op de Waddeneilanden maar ook talrijke musici landen op Schiermonnikoog voor twee festivals, een succesformule. Het eerste van 4-10 oktober. Menig evenement van ’s ochtends vroeg tot laat in de nacht vindt er plaats, afgezien van natuur- en klankexcursies ook kamermuziek en er worden voortreffelijke pianisten gespot, zoals de Libanese Abdel Rahman El Bacha en Julien Libeer die zich wijdt aan het natuurverschijnsel Bach met zijn *Wohltemperierte Klavier.* Het tweede festival is van 14-20 maart, dan vooral met aanstormend jong talent.
www.schiermonnikoogfestival.nl

SPOTLIGHT: SINFONIA ROTTERDAM 25 JAAR!

Voor de zomer kreeg helaas ook Sinfonia Rotterdam een negatief oordeel van de adviescommissie Cultuurplan 2025-2028 van de gemeente Rotterdam. Ondertussen bruist het in Rotterdam van de activiteiten en maakt het orkest zich op voor een bijzonder seizoen, het orkest bestaat in mei volgend jaar 25 jaar. Voor de aftrap van dit seizoen komt Anna Fedorova met het orkest Chopins Tweede Pianoconcert spelen. Op 17 oktober in De Doelen in Rotterdam en 18 oktober in de Kloosterkerk in Den Haag. Verder speelt Sinfonia Rotterdam, onder leiding van dirigent Conrad van Alphen, muziek van twee componisten die u niet vaak hoort: Fanny Mendelssohn, zus van Felix (haar Ouverture in C), en ook de Eerste symfonie van de bijzondere Nederlands/Duitse componist Johann Wilhelm Wilms. Later in het seizoen zal ook pianist David Fray nog te horen zijn met het orkest.
www.sinfoniarotterdam.nl

CORNÉLIE HOENDERVANGER

Angela Hewitt

BERND EBERLE

… inmiddels

In het nochtans geestrijke land van de muziek is het een beetje zoals op school: we denken er niet in kalenderjaren, maar in 'seizoenen', die een kleine tien maanden duren en in september beginnen – zij het schoorvoetend, om nog even van de zomerfestivals te kunnen bekomen. Met september in aantocht is het alweer tijd voor een snelle vlucht doorheen het moois dat Vlaanderen klaviermatig te bieden heeft in het seizoen 2024-25.
Zoals steeds hoort daarbij een disclaimer: kleinere organisatoren die minder gekende pianisten op kleinere podia brengen, hebben niet de gewoonte en zelden de mogelijkheid, daarover al in het vorige seizoen te communiceren. Dit overzichtje kan dus onmogelijk exhaustief zijn…

FLAGEY, BRUSSEL

Het ware jammer, om staatshuishoudkundige redenen Brussel te veronachtzamen in een stukje over Vlaanderen. Als zelfs Antwerpen 'van iedereen' is – weliswaar luidens een slogan uit de tijd dat Antwerpen nog links was, zoals het een havenstad betaamt – dan zeker het grotere, kleurrijkere, gastvrijere Brussel.

Bovendien heeft geen zaal een groter hart voor de piano dan Flagey, en klinkt hij nergens beter dan in de legendarische Studio 4. Het is geen makkelijke, want een ongenadige zaal, maar fantastisch voor wie ze aankan. Volodos en Kissin – hoe uiteenlopend kunnen temperamenten zijn? – komen er graag.

Aan de residentie van Paul Lewis lijkt geen einde te komen; op 24 september trapt hij het pianoseizoen in Flagey af met zijn vierde Schubert-recital. Op 27 september 'speelt' Christophe Chassol samen met drummer Mathieu Edouard werk van Basquiat. En ja, dat is een schilder – wiens werk Chassol als inspiratie gebruikt voor dit jazzconcert.
In oktober volgt er meer jazz, met Nitai Hershkovits die zijn nieuw ECM-album 'Call on the old wise' voorstelt op 9 oktober, en Brad Mehldau die op 18 oktober met zijn trio komt. Daartussenin, van 10 tot 12 oktober, is er het minifestival met de nogal veelgelaagde titel 'Aimez-vous Schönberg?' Daarmee viert Flagey de 150ste verjaardag van Arnold Schönberg. Jan Michiels combineert op 12 oktober een reductie van de Kammersymphonie opus 9 met werk van Nono en Beethoven, terwijl Daan Vandewalle op dezelfde dag muziek van de Eerste en de Tweede Weense School combineert.
Op 25 oktober kunt u in het kader van de reeks Jonge Wolven naar Marco Mantovani voor de release van zijn nieuw album 'On the schoulders of giants' – en die giganten heten Beethoven en Schumann.
Naar onze smaak brengt Lukas Vondracek op 7 november een van de mooiste programma's van het jaar: Schumann (Humoreske op. 20), Brahms' opus 116 en Skrjabins Fantaisie op. 28.

INDIA LANGE

Elodie Vignon

Alexander Gavrylyuk

MARCO BORGGREVE

in Vlaanderen

Omdat wegens tijdsgebrek bijna niemand Morton Feldman speelt, is het recital van Fabian Coomans en Paul Pankert op 8 november een aanrader. Een week later (15/11) verwelkomt Flagey niemand minder dan jazzman en verzamelaar van Emmy's Robert Glasper. François Mardirossian sluit deze hoogst originele maand op 29 november, met muziek van cultfiguur Moondog.

December wordt qua klavier kort, krachtig en Russisch: Nuno Cernadas speelt Skrjabin met de originele, synesthetische, live kleurenprojecties en Nikolaj Loeganski speelt Prokofjevs Derde Pianoconcerto – beiden op 20 december.

Januari 2025 brengt in Flagey vooral jazz: Bram De Looze in kwartet (10/1) en met zijn trio Vice versa (16/1). Ook op 16 januari laat Craig Taborn zich met zijn kwartet bijstaan door BPO onder Ilan Volkov. Kit Armstrong sluit januari (29/1) af met een soirée tout Mozart.

Op 7 februari stellen jazzpianist Alex Koo en zijn trio hun nieuw album voor. Verder is februari traditiegetrouw aan de Flagey Piano Days gewijd – het klavierfeest dat dit seizoen van 12 tot 16 februari plaatsvindt.

András Schiff, die uiteraard nog niet heeft gemeld wat hij zal spelen op 12 februari, stelt in zijn project 'Building Bridges' twee jonge leeuwen voor: Jérémie Moreau op 12/2 (Bach, Bartók en Chopin) en de Estse Tähe-Lee Liiv (Pärt, Sibelius, Rautavaara en Grieg) op 13/2. Verder kan u die dag naar Alexander Gavrylyuk met het dit seizoen bijzonder populaire Derde van Prokofjev, en naar Elodie Vignon die Debussy, Fauré en Albéniz speelt. Op Valentijnsdag brengt Mihaly Berecz Bartók en Chopin, en Roman Borisov onder meer de Eerste Sonate van Rachmaninov – wat haast niemand durft. Angela Hewitt is soliste in Mozart, en Amaro Freitas stelt zijn album Y'Y' voor, waarop hij zich in de klank van het regenwoud verdiept.

15 februari zit erg vol, met Yoav Levanon die Bach/Busoni, Chopin en Liszt speelt; Mirabelle Kajenjeri die zo vriendelijk is, ons Marie Jaëll te laten herontdekken; Volodos die ons met Schubert verwent; en het jazzduo Giannouli/Bärtsch dat de dag afsluit. 16 februari is de slotdag van de Piano Days, met Florian Noack (Brahms, Skrjabin, Ravel) en opnieuw Angela Hewitt (Mozart).

In maart springen twee klassieke en één jazzrecital in het oog: respectievelijk Alexander Malofeev (Schubert, Janacek, Liszt, Skrjabin) op 21/3, Nelson Goerner (Ravel, Debussy, Liszt) op 23/3 en Wouter Dewit op 28/3.

Merkwaardig genoeg is het dan ruim twee maanden wachten op Evgeny Kissin, die op 17/6 behalve Bach en Chopin de Tweede Sonate van Sjostakovitsj speelt – en dat is een bijzonder fijne manier om het seizoen te sluiten, want die prachtsonate hoor je haast nooit live.

BOZAR, BRUSSEL

Nog onvermijdelijker dan Boris Giltburg is dit seizoen Prokofjevs Derde Pianoconcerto; u hoort hen dan ook beiden op 13 september in Bozar.

Meer groot concertrepertoire is er in oktober, met Andrei Korobeinikov die Grieg speelt op 4/10 en Leif-Ove Andsnes met Rachmaninov 3 op 6/10. Op 8 oktober speelt Beatrice Rana behalve Mendelssohn en Ravel zowaar de Tweede Pianosonate van Brahms. Op 18 oktober stelt Dardust zijn nieuw programma 'Urban Impressionism' voor.

Op 16 november spelen de zussen Labèque het dubbelconcerto van Philipp Glass – een zeldzame gelegenheid. Twee dagen later kan u niét naar Ludovico Einaudi, want zijn recital van 18/11 is uitverkocht. Dat hoeft u niet te spijten – niks tegen water, maar 's avonds mag het van ons wijn zijn.

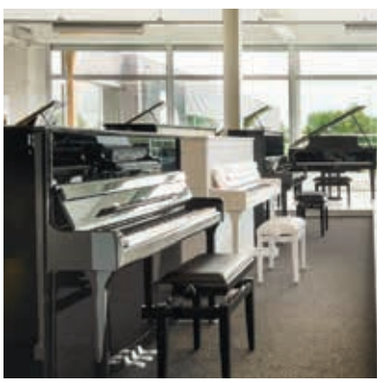
December moet het in Bozar met Grigory Sokolov stellen (10/12), en u vooralsnog zonder zijn programma. Ook januari is klaviermatig nogal karig, maar wel in grote stijl: Alexandre Kantorow speelt het Tweede Pianoconcerto van Brahms (17/1).

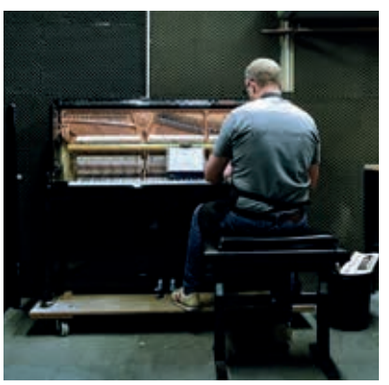
Februari en maart schaffen elk twee mooie gelegenheden: Alexandre Tharaud speelt Ravels Concerto in G (7/2) en Mitsuko Ushida een recital met Beethoven en Schubert (26/2). Op 7 maart kunt u naar het trio van jazzpianist Sullivan Fortner gaan luisteren – volgens Fred Hersch een van de beste pianisten van de wereld – en op 20 maart speelt Bertrand Chamayou alweer het Concerto in G van Ravel.

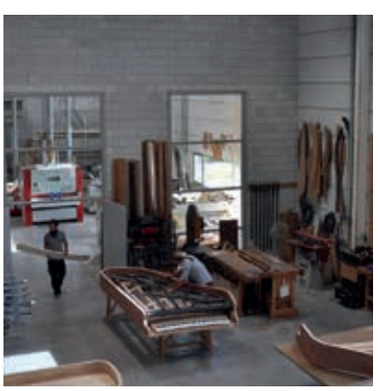
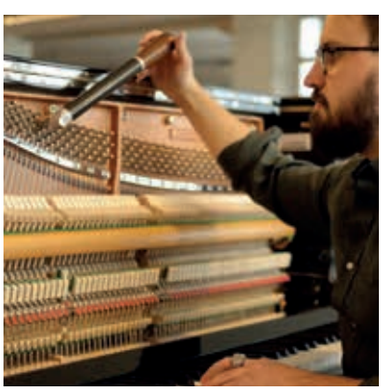
re maene

EXPERIENCED KEYS, NEW MEMORIES

Tweedehands piano's en vleugels in elke prijscategorie (Yamaha, Kawai, Seiler, Petrof, Schimmel, Bösendorfer, Steinway,...)
Lokaal aangekochte gebruikte instrumenten, **volledig gereviseerd en gepolierd** in onze ateliers,
aangeboden met **10 jaar Maene-garantie.**
Geef een instrument een nieuw leven, en hergebruik materialen op een **maatschappelijke verantwoorde** manier!

MAENE

GROOT TWEEDEHANDS AANBOD BESCHIKBAAR IN ONZE BELGISCHE EN NEDERLANDSE SHOWROOMS:
ALKMAAR - AMSTERDAM - ANTWERPEN - BRUSSEL - DELFT - GENT - LANAKEN - RUISELEDE - UTRECHT
OF ONLINE OP WWW.TWEEDEHANDSPIANO.BE

April is een klein beetje guller, met op 4/4 George Li die het Eerste Concerto van Liszt speelt, op 6/4 Lukas Sternath die in het kader van Rising Stars een bijzonder origineel programma meebrengt (Goebajdoelina, Satie, Ligeti en Kopatsjinskaja) en tenslotte op 23/4 de Bulgaar Vesselin Stanev met een heldenprogramma: Schumanns opus 17, Brahms' opus 76 en Liszts Sonate.
Op 11 mei speelt Jan Lisiecki een schitterende set, helemaal opgebouwd met preludes (Chopin, Bach, Rachmaninov, Szymanowski, Messiaen en Górecki). En alweer wordt kort na elkaar hetzelfde concerto geprogrammeerd: Chamayou op 2 mei en Kantorow op 23 juni spelen beiden het Tweede Pianoconcerto van Saint-Saëns. Stilaan is het nostalgisch terugkijken naar de tijd dat organisatoren in samenspraak met artiesten rekening konden houden met dit soort dingen. Tien klavierconcerto's in een seizoen, waarvan er maar liefst drie keer twee hetzelfde zijn…

DE SINGEL, ANTWERPEN

Laten we eens kijken wat De Singel ons qua concerto's te bieden heeft. Op 17 oktober Speelt Jonathan Fournel Het Tweede Concerto van Chopin. Op 19 november leidt Yuja Wang zelf het Mahler Chamber Orchestra voor Ravels Concerto in G. Op 17 januari speelt Khatia Buniatishvili Rachmaninov 3 en op 15 mei is er András Schiff met het Pianoconcerto van Schumann – ook hij leidt zelf het Orchestra of the Age of Enlightenment.
Tussen de concerto's in liggen enkele fraaie recitals. Dat Krystian Zimerman zou terugkomen (25/9) stond na zijn vorige glorieuze passage in De Singel vast. Fazil Says programma van 23 oktober komt in aanmerking voor de schoonheidsprijs: Bachs Goldbergvariaties en Schuberts laatste sonate. Niemand minder dan Ivo Pogorelich maakt zijn comeback op 10 november.
Op 8 februari spelen de zussen Labèque, die zich dezer dagen blijkbaar danig in Glass verdiepen, diens Cocteau-trilogie. Volodos (13/2) speelt Schumann, Liszt en Schubert, Maria João Pires (13/3) brengt haar protégé Ignasi Cambra mee voor Schubert en Mozart, en Alice Sara Ott (18/3) speelt Beethoven en John Field.

CONCERTGEBOUW, BRUGGE

De immer voortreffelijke Julien Libeer speelt in de schitterende zaal in Brugge een markante rol in wat eigenlijk een kamermuziekavond is (31/10), maar met een pianotrio en twee pianokwartetten hier hoe dan ook vermeldenswaard. Op 27 november speelt Sasja Melnikov een Mozart-concerto. Boris Giltburg redt de eer van december met een soirée tout Beethoven.
Vervolgens is het wachten tot 1 en 2 maart; dan speelt Reinier van Houdt werk van Jürg Frey en Keiko Shichijo stukken van Satie, beiden in het kader van SLOW(36H), waarin de tijd 36 uur lang danig opgerokken wordt, dan wel tot stilstand gebracht.
Dan springen we meteen naar mei. Fazil Say (3/5) speelt Mozarts Pianoconcerto nr. 21 en Pavel Kolesnikov (8/5) brengt een recital met Chopin en opnieuw Schuberts laatste sonate. De ludieke titel van wat er op 17 mei te gebeuren staat luidt 'Too many keys'. Er treden pianisten uit klassiek, elektronica en ambient aan; de details worden in januari bekend gemaakt.

DE BIJLOKE, GENT

In de voormalige ziekenzaal op de Bijloke-site in Gent hebben we vijf klavierkansen voor u. Op 10 oktober speelt Cédric Tiberghien Beethovens Diabellivariaties en Ligeti's Musica Ricercata. Op 10 november brengt de artistieke duizendpoot Thomas Beijer een programma dat 'Op de thee bij Satie' heet.
Tom Borrow brengt op 13 december een klassiek, maar gevarieerd programma: Schumann, Schubert, Bach en Rachmaninov.
Anna Vinnitskaja snijdt op 16 januari het jaar aan met Mendelssohn, Schubert, Schumanns Carnaval opus 9 en het commentaarwerk 'Zirkustänze' dat Jörg Widmann daarop schreef.
Tenslotte vereert Fazil Say ook Gent met een bezoek, deze keer met Debussy, Ravel, Mozart en ook heel wat eigen werk.

Zo, daar kunnen we toch weer even mee verder. Een fijn pianojaar gewenst.

RUDY TAMBUYSER

Krystian Zimerman

SEIZOEN 24 - 25

za 28 sep
Alexander Malofeev
Rachmaninov, Skrjabin, Schubert, Brahms

di 29 okt
Lubimov, Melnikov, Pashchenko + Poprugin
Glinka, Mozart, Satie

vr 15 nov
Pierre-Laurent Aimard
o.a. Schönberg, Skrjabin, Stravinsky

do 19 dec
Yeol Eum Son
o.a. Paderewski, Gulda, Rachmaninov

wo 8 jan
Pavel Kolesnikov + Samson Tsoy
Bach/Kurtág, Messiaen

za 15 feb
Alice Sara Ott
Field, Beethoven

vr 7 mrt
Julien Libeer
o.a. Ravel, Gershwin, Crumb

za 5 apr (3 concerten)
Tamara Stefanovich
Bach, D. Scarlatti, Bartók,
Eisler, Hindemith, Skrjabin,
Janáček, Oestvolskaja e.v.a.

vr 9 mei
Paul Lewis
o.a. Beethoven, Larcher, Brahms

Piano

Muzikaal universum in 88 toetsen

Muziekgebouw

Bestel nú via
muziekgebouw.nl / 020 788 2000

BELGIAN PIANO SCHOOL VAN START

De naam 'Belgian Piano School' is afkomstig van de in 2022 overleden pedagoog Jacques De Tiège. De Tiège benoemde zijn levenswerk – naar analogie van de Russische of Franse school – als de "Belgische pianoschool". Voor een hele reeks bekende pianisten, zoals Enrico Pace, Leif Ove Andsnes, Liebrecht Vanbeckevoort, Bertrand Chamayou en Igor Roma, om er slechts enkele te noemen, waren De Tiège's inzichten van grote betekenis. Zo ook voor Jurgen Degryse, die zelf zo'n 25 jaar intens contact had met De Tiège. Vanuit diens ideeën nam hij eerder in Uitkerke en onlangs ook in hartje Gent het initiatief tot een pianoschool.

Naar aanleiding van de opening van de Belgian Piano School te Gent verscheen eerder in maart in PIANIST al een interview met oprichter en lesgever Jurgen Degryse. Nu de renovatie van de lesruimte is afgerond, gingen we nog even een kijkje nemen in deze bijzonder karaktervolle piano-studio. In deze inspirerende omgeving kan Jurgen Degryse nu zijn missie verwezenlijken: het voortzetten en delen van het pianistieke nalatenschap van zijn mentor Jacques De Tiège. PIANIST wenst hem daarbij veel succes!
www.belgianpianoschool.be

WOUTER GHIJS

12E PIANODUO FESTIVAL AMSTERDAM

In plaats van december nu al in de herfst, van 17 t/m 29 oktober. Weer zoals we van Pianoduo Scholtes & Janssens gewend zijn, een spetterende editie met klassiek, jazz, familieconcerten, buurtconcerten en nog veel meer. Het draait allemaal om het thema 'We've got rhythm', zonder ritme geen muziek, of het nu gaat om klassiek of trance, Ravel op z'n Spaans, Argentijnse folk, Balinese polyritmiek, Boheemse volksmuziek tot aan minimal music. Met interessante gasten: de Nederlandse-Indonesische cellist Jan van der Plas, duo Katie Yao Morgan en Jorian van Nee, met o.a. eigen werk van Jorian, duo Nathalia Milstein & Giuseppe Guarrera met een aantal klassieker uit het repertoire voor twee pianisten, buurttheater De Rietwijker, duo Tereza Kalábová & Johannes Gugg, met o.a. de Slavische Dansen van Dvořák. Onder titel Tapas & Jazz – is er een Argentijns feest met Aleksandra Tonelli & Noelia Sinkunas, een familieconcert 'Peter & de Wolf' vanaf 4 jaar, met Kleinkunstenaar Tobias Wenting die alle rollen speelt, Liggend Luisteren kan in de Vondelkerk, met Thomas van Dun, twee vleugels in combinatie met electronics. Daarnaast zijn er een aantal besloten concerten in verzorgingstehuizen en ziekenhuizen. Aan de inwendige mens is ook steeds gedacht, met tapas, een high-tea concert en Argentijnse hapjes!

EDWARD JANSSENS

Het volledige programma op
www.pianoduofestival.nl

Bekijk spraakmakende muziekvideo's

Productie: Woudgraaf AV

www.npmb.nl/videos

Simon Reinink,
directeur Concertgebouw Amsterdam

Bezoek onze erkende muziekwinkels

GRONINGEN: Kuipers Muziekhuis Orgels & piano's **Leens**
OVERIJSSEL: De Graaf Muziek **Zwolle** • Schumer Piano's & vleugels **Hengelo**
GELDERLAND: Oostendorp Muziek **Wezep** • Muziekhuis Souman **Hattemerbroek**
Verhoog Muziek Piano's & orgels **Nijkerk** • Westera Piano's & vleugels **Winterswijk**
Zuid Nederland Piano's **Wijchen** • Het Klavier Piano's & vleugels **Vorden**
UTRECHT: Steinberg & Rinkel Piano's & vleugels **Eemnes** • Evert Snel Piano's & vleugels **Werkhoven**
Pianohandel van Tol **Soest** • Piano's Maene **Utrecht**
NOORD-HOLLAND: Alphenaar Muziekhandel **Haarlem** • Andriesen Piano's & vleugels **Haarlem**
Van Kerkwijk Piano's **Amstelveen** • Moeskops Muziek **Hoorn** • Oostendorp Muziek **Hilversum**
Spanjaard Muziek **Alkmaar** • Piano's Maene **Alkmaar** • Piano's Maene **Amsterdam**
Bockting Piano's & vleugels **Amsterdam** • Kaldenbach Piano's & vleugels **Assendelft**
ZUID-HOLLAND: Muziekhandel Van Buytene **Delft** • Joh. de Heer Muziekinstrumenten **Sliedrecht**
Pianohandel Mos en Spetter **Waddinxveen** • Pianobedrijf Arie Keijzer **Oud-Beijerland**
Piano's Maene **Delft** • Pianometropool **Rijswijk** • Cox Pianoservice **Gouda**
Emile van Leenen Piano's **Leiden** • Schinck Piano's **Sassenheim**
Pianohandel De Liefde **Den Haag**
ZEELAND: De Hamernoot Piano's & vleugels **Middelburg**
NOORD-BRABANT: Acustica Piano's & vleugels **Breda** • Simons Piano **Tilburg**
Edward Meijer Piano- & vleugelonderhoud **Tilburg**
Muziekhuis Arie Willems **Helmond** • Nederlands Piano Atelier **Ulvenhout**
LIMBURG: Piano Technica **Beegden**

- Vakmanschap
- Betrouwbaar advies
- Veilig kopen

NEDERLANDSE PIANO- EN MUZIEKINSTRUMENTENBOND
npmb.nl • secretariaat@npmb.nl

De Graaf Piano's

HET PIANOVAK IN HET BLOED

Ronald de Graaf heeft het letterlijk met de paplepel meegekregen, want hij is al de derde generatie tussen de piano's. Bij zijn grootvader Reinier de Graaf, die met drie piano's in de huiskamer, twee in de keuken en één in de hal in 1951 met de zaak begon, struikelde je letterlijk over de piano's, tot zijn oma het te gek vond worden.

Met het schuurtje van de buren erbij dacht hij er wel te zijn, maar de groeiende verkoop haalde hem in. Al snel kwam het huidige pand in beeld en hier staan nu op twee etages mooie piano's en vleugels te pronken: Yamaha, Steinway, Seiler, Grotrian, Kawai. Het hele plaatje compleet gemaakt met een mooie werkplaats voor reparaties plus nog de nieuwbouw.

Klanten komen uit alle windstreken. Ronald de Graaf: 'Groningen, Utrecht, Duitsland, het is allemaal binnen een straal van zo'n honderd kilometer, we kunnen een heel groot gebied bedienen.'

Ronald is concertstemmer, en hij is vaak te vinden in schouwburgen of kerken, en als er op de locatie geen vleugel is brengt hij die zelf mee. 'Alles in eigen beheer, dat is eigenlijk altijd wel mijn slogan geweest.' En dat van vader op zoon. Hij lacht: 'Er was ooit een klant in Hellevoetsluis, die treffend zei: "Mijn opa heeft bij jouw opa een piano gekocht, mijn vader bij jouw vader en nu kom ik dus bij jou, het kan niet anders," dat was erg leuk.'

Ronald is daarmee de aangewezen persoon om zijn klanten in de ruimste zin van het woord te begeleiden. De Graaf Muziek heet voortaan De Graaf Piano's, de focus is terug bij de corebusiness waarmee het allemaal begon en Ronald doet dat met passie en veel plezier. 'Ja dat mag ik oprecht wel zeggen. Het overkomt me weleens wanneer ik om één uur 's nachts nog aan een piano zit te werken, ik een telefoontje krijg van mijn partner Willemijn. Zij is heel actief achter de schermen, dat is helemaal haar ding!'

Het geheim zit 'm in de service. 'Ja, dat is in mijn ogen ook de enige werkelijke kracht die je hebt. Wanneer je teveel focust op de handel, dan gaat het vroeg of laat mis.'

De showroom is onlangs vernieuwd en verduurzaamd met dubbel glas, een nieuwe CV-installatie en LED verlichting. 'Ja, we hebben er even hard aan getrokken, maar nu kunnen we weer twintig jaar vooruit.'

Is er al een vierde generatie op komst?

'De kinderen zijn nu vier en acht, maar als ze het leuk vinden, dan zou ik mij verplicht voelen om door te gaan en het is zeker een aanlokkelijk idee om het eeuwfeest van het bedrijf te kunnen vieren.' Hij ziet het helemaal zitten. 'Mijn opa, werkte toen hij 98 was nog gewoon zes dagen in de week en met veel plezier. Mijn vader had helaas minder geluk maar ik hoop dat ik die 100 jaar nog mag beleven. Zolang ik maar met piano's bezig kan zijn, is alles oké.'

De Graaf Piano's
Hanekamp 8, 8023 TH Zwolle
Telefoon: 038 4535587 06 21275316
info@degraafmuziek.nl

PIANIST selecteert:

Gerenommeerde Pianohuizen in België;

PIANO'S VERHULST

Europalaan 1B-1
8970 Poperinge
Tel. +32 (0)57 33 41 89
www.pianosverhulst.be

ROMBAUX BVBA

winkel: Mallebergplaats 13
piano toonzaal: Kelkstraat 13
8000 Brugge Tel. +32 (0)50 33 25 75

Rombaux BRUGGE

PIANO-ATELIER PROOST-SLACKX

Apollostraat 43 - 2600 Antwerpen, België
Tel. +32 (0)3 502 81 62 - GSM 0496 12 90 46
maarten@proost-slackx.be
www.proost-slackx.be

PROOST SLACKX

TAFFIJN PIANOS SUPPLY BVBA

Hoevestraat 37B, B-1755 Gooik
Tel. +32 (0)54 56 65 70
www.taffijn.be

TPS

PIANO'S MAENE RUISELEDE

(Hoofdzetel, bij Brugge)
Industriestraat 42 - B8755 Ruiselede
Tel. +32 51 68 64 37 www.maene.be

PIANO'S MAENE GENT

Steinway Piano Gallery Gent
P. Van Reysschootlaan 2 - B9051 Gent
Tel. +32 9 222 18 36 www.maene.be

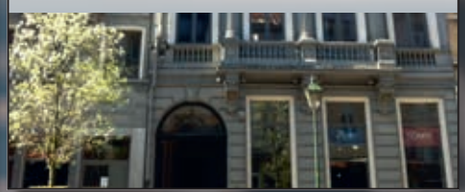
PIANO'S MAENE LIMBURG

Paterskerk Paterstraat 36 - Oud-Rekem
Tel. +32 89 21 52 72
www.maene.be

PIANO'S MAENE BRUSSEL

Argonnestraat 37 - B1060 Brussel
Tel. +32 2 537 86 44
www.maene.be

PIANO'S MAENE ANTWERPEN

Herentalsebaan 431 - B2160 Wommelgem
Tel. +32 3 321 78 00
www.maene.be

DRIESEN PIANO'S

Rijksweg 370 - B3630 Maasmechelen
Tel. +32 89 76 41 45
www.pianosdriesen.be

DRIESEN PIANOS

PIANOMOBIL

VERHUUR VAN CONCERTVLEUGELS

Tervuursesteenweg 176, 2800 Mechelen
Tel. +32 (0) 468 467 794 info@pianomobil.be

PIANO-ATELIER CHAERLE

Gaverlandstraat 171 - 9120 Melsele
Tel. +32 476 87 75 18
www.pianoatelierchaerle.be

PIANO'S NOTON

Berlarij 60 - 2500 LIER
Tel +32 (0)3 480 41 22
info@noton.be www.pianosnoton.be

NOTON
als je noten tonen wil ...

Michaël Grailet – L'Artisan du Piano
Rue de Maestricht 11 • 4600 Visé
www.artisandupiano.be

Steingraeber & Söhne | Sauter | Förster

PITCH PIANOSERVICE BV
Handelsstraat 18D
8020 Oostkamp
Tel. +32 483 52 47 70
info@pitchpianoservice.com
www.pitchpianoservice.com

PITCH PIANOSERVICE

GRIFFIOEN TRANSPORT
Geeft vertrouwen!

Schumanweg 1
2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

+32 498 84 00 03
info@kintpianos.be
www.kintpianos.be
kint pianos
Winkel: Kortrijksesteenweg 128 9000 Gent
Atelier: Klapeksterstraat 1A 9000 Gent

QUATRE MAINS PIANO'S
Kwaadham 52 - 9000 Gent
Tel.: +32 9 233 80 59
www.quatremainspianos.be
QUATRE MAINS PIANOS

PIANIST
Wilt u informatie over deze rubriek, dan kunt u bellen op nummer +31 655 141 982 of mailen naar: info@pianistmagazine.nl

FRITS GOLDSCHMEDING OVERLEDEN

Op 26 juli overleed Frits Goldschmeding op negentigjarige leeftijd. In 1960 begon hij een uitzendbureau, later bekend onder de naam Randstad, dat uitgroeide tot een wereldconcern met zo'n 40.000 medewerkers en een jaaromzet van meer dan 25 miljard euro. Hij koos met opzet de naam Randstad en niet zijn eigen naam, want dan zouden mensen waarschijnlijk meteen denken aan piano's en orgels, het bedrijf van zijn vader.
Hij erfde wel het zakelijk talent van zijn vader. Zo kregen de werknemers een lunch aangeboden op kantoor, dan konden ze daarna weer snel aan het werk. Op latere leeftijd kwam hij tot het inzicht dat geld verdienen toch niet het belangrijkste is in het leven. Hij was van mening dat het verdiende geld terug de maatschappij in moest, het was immers 'van iedereen'. Met zijn Goldschmeding Foundation voor Mens, Werk en Economie ijverde hij voor nobele doelen: een menswaardige economie, duurzaam werk en inclusieve arbeidsmarkt.

Dat de naam Goldschmeding zo verbonden was met muziek was vooral te danken aan de vele huisorgels die de firma in een bepaalde periode verkocht. Maar piano- en orgelhandel Goldschmeding was bijna 115 jaar actief, en vier generaties Goldschmeding drukten met veel creativiteit hun stempel op de pianohandel, zo werd bijvoorbeeld in 1936 begonnen met een radioafdeling, en je kon bij Goldschmeding – onder de slogan 'in elk huis een piano' – terecht voor een Steinway maar ook voor een eenvoudige piano of een elektronisch orgel, totdat in 1986, ook door het ontbreken van opvolging, er een einde kwam aan het bedrijf.

Frits Goldschmeding bracht zijn eerste uitzendkracht persoonlijk naar het werk.

Zo leek het even, maar negentien werknemers kregen van Goldschmeding de winkelvoorraad en het klantenbestand voor 50 stemmers mee, een betere start kon men zich niet wensen. Clavis Piano's was geboren en in 2023 nam Piano's Maene de drie vestigingen van Clavis over.

Lees meer over de geschiedenis:
https://www.maene.nl/nl_NL/geschiedenis-clavis-goldschmeding

Een leven met Beethoven

De fascinatie met Beethoven was er voor Moritz Winkelmann al vanaf zijn kindertijd en later, tijdens zijn studie bij Leon Fleisher in Baltimore, opende zijn leermeester, die het vuur van de legendarische Arthur Schnabel in zich droeg, voor Winkelmann de deuren naar de wonderbaarlijke kosmos van Beethovens 32 pianosonates. De eerste drie cd's van zijn complete opname zijn al uitgebracht en getuigen van een grote affiniteit met Beethoven. Hij laat de muziek voor zichzelf spreken, puur en oprecht. Een belevenis.

Het opnemen van alle sonates van Beethoven is geen gemakkelijke taak. Wanneer besloot je het te doen?

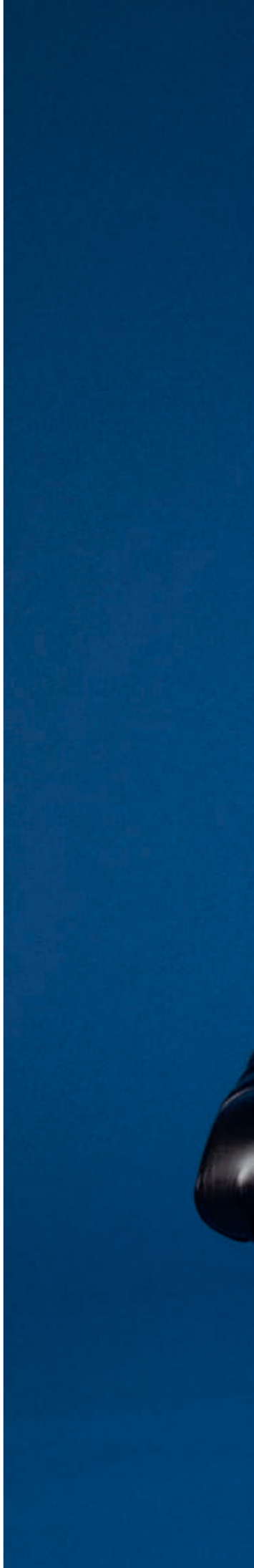
De bewuste beslissing werd genomen toen zich vorig jaar de gelegenheid voordeed. Onbewust was het zeker een lang rijpingsproces dat ergens in mijn kindertijd begon en een van mijn pianistieke doelen werd na mijn twintigste. Ik ben nu bijna 40 en ben het grootste deel van mijn leven bezig met Beethoven en heb de meeste sonates al gespeeld.

Ik werk met een strak schema, want de box met alle 32 sonates moet in 2027 verschijnen ter gelegenheid van de 200e sterfdag van Beethoven. Maar een zekere tijdsdruk is niet ongezond. Je wordt gedwongen om beslissingen te nemen. Tegelijkertijd hebben stukken als het langzame deel van de *Hammerklavier Sonate* tijd nodig om te rijpen. Ik vind het belangrijk om alle sonates in de concertzaal gespeeld te hebben voordat ik ze opneem. Een 'theoretische' versie is niet mijn doel. Hoe het ook zij, als je wacht op het gevoel dat je er klaar voor bent, dan zul je dat nooit zijn. Op de vraag 'Waarom de sonates nu opnemen?' is mijn eerlijke antwoord: 'Omdat we maar één leven hebben en we moeten beslissen hoe we onze tijd besteden.'

Denk je dat je over tien jaar alles weer zal willen opnemen?

Dat zou best eens het geval kunnen zijn, waarom niet! In ieder geval helpt het om te beseffen dat het altijd een momentopname zal zijn. Ik schrijf hiermee niet mijn testament. Je moet nog steeds onbevooroordeeld en vrij muziek kunnen maken. Hoe goed doordacht de interpretatie ook is waarmee je de opnamesessie ingaat, je hebt nog steeds spontaniteit en flexibiliteit nodig om de muziek te laten ademen.

In het eerste jaar dat ik bij Leon Fleisher studeerde, speelden we een keer met de klas – hij had altijd zes studenten – alle sonates op één dag, van 10 uur 's ochtends tot 1 uur 's nachts. Hij deed dat een paar keer in zijn leven als

CO MERZ

MORITZ WINKELMANN

hij voelde dat dit het juiste moment was voor zijn klas. Een ongelooflijke ervaring, de chronologie in de sonates fascineert me altijd, en dat zou altijd op de een of andere manier merkbaar moeten zijn.

Je grootvader liet je destijds kennismaken met Beethoven.

Hij was pianist en koordirigent en ik werkte veel met hem tussen mijn zesde en elfde jaar. Hij had ooit les gehad van Wilhelm Kempff en Edwin Fischer en praatte veel met mij over muziek. Hij gaf zijn inzichten aan mij door en dat maakte veel indruk. En toen Beethoven al centraal stond in mijn muzikale denken, wist ik dat ik bij Leon Fleisher wilde studeren. Maar wat me toen bijna nog meer fascineerde was Fleishers opname van het eerste pianoconcert van Brahms met George Szell en het Cleveland Orchestra.

> ‘Beethoven droeg de sonate uit de handen van Haydn de eeuwigheid in.’

Als ik aan Leon Fleisher denk, denk ik altijd aan zijn mentale kracht. Door focale dystonie kon hij jarenlang niet met zijn rechterhand spelen. Maar hij probeerde het elke ochtend weer. Hij hoopte op een wonder.

Hij was ongelooflijk sterk en je kon hem nooit betrappen op zelfmedelijden. Hij ontdekte dat het niet het gebruik van zijn twee handen hem tot musicus maakte. Zijn innerlijke kracht en zijn compromisloze toewijding aan de muziek waren ongelooflijk inspirerend. Het is heel moeilijk voor mij om onder woorden te brengen wat zijn spel zo ontroerend maakte. Hij had een oneindig diepe en lange klank. Warm en briljant tegelijk. Sindsdien heb ik nooit meer iets gehoord dat me zo diep heeft geraakt, ook als hij maar één akkoord speelde! Op zijn opnames hoor je dat niet zo goed.

Ik herinner me dat Fleisher eens het langzame deel van de Sonate op. 10 nr. 3 speelde in een les.

Al zijn studenten waren bij elke les aanwezig en iedereen was diep ontroerd. Fleisher kon vertellen aan de piano, zijn spel was zo welsprekend. Hij sprak door het ritme, de frasering, de balans van de akkoorden, door oneindige nuances en de manier waarop elk interval onderworpen was aan de wetten van de natuur. Soms meende je in de verbinding tussen twee tonen bijna een glissando te horen. Hij zag een groot verband tussen muzikale processen en natuurkundige wetten. De magie kwam van een combinatie van dit alles, hij noemde het ‘een experiment in het overwinnen van zwaartekracht – een experiment in anti-zwaartekracht’. In de klas kon hij dingen zeggen waar je altijd naar op zoek was geweest. Ik had vaak het gevoel dat het meer was dan een briljant advies, het voelde als waarheid.

Hij was ook heel bescheiden.

Oh ja, in elke les noemde hij zijn leraar Artur Schnabel, wiens leerling hij zich op zijn oude dag nog steeds voelde. Schnabel en Beethoven zijn twee mensen waar ik al tientallen jaren elke dag aan denk. Fleisher voelde zich 100 procent toegewijd aan de partituur. Maar hij zei ook: “We kijken allemaal naar hetzelfde papier en zien heel verschillende dingen.” Dat was een sleutelmoment voor mij. Hij interpreteerde de partituur met zijn unieke verbeelding, maar sprak de bron nooit tegen. Ik voel deze filosofie heel sterk in mij. Ik moet er zo objectief mogelijk achter komen wat Beethoven wilde zeggen voordat ik het interpreteer. Ik wil de muziek op me in laten werken met zo schoon mogelijke oren, eigenlijk heel naïef en open. Daarom luister ik bijna nooit naar andere opnames; alleen soms, als ik al weken met iets bezig ben, vraag ik me af hoe Brendel het zou spelen, of András Schiff, wiens lezingen en masterclasses ik werkelijk prachtig vind.

Speelt de invloed van de opeenvolging van leraren en leerlingen, die van Fleisher via Schnabel, Leschetitzky en Czerny rechtstreeks terug naar Beethoven leidt, nog steeds een rol?

We weten niet precies welke invloed elke leraar op elke leerling had. Ik ben me zeer bewust van deze traditie en dit verband en voel me er zowel schatplichtig aan als geïnspireerd. Maar ik denk dat het overdreven is om er gezag aan te willen ontlenen. Ik heb

Samen met Leon Fleisher in 2013, na een uitvoering van Beethovens Eerste Pianoconcert in Baltimore met het Peabody Symphony Orchestra en Fleisher als dirigent.

FOTO: PRIVÉ

FOTO: PRIVÉ

Moritz Winkelmann in de studio.

principes en idealen die ik van Fleisher heb geleerd en waarvan ik zeker weet dat hij die van Schnabel had. Verder terug wordt het steeds meer gissen. Maar het is een mooie gedachte dat er zoiets bestaat als een stille, gemeenschappelijke draad die door de generaties heen loopt. Het is zeker een traditie van muziek maken en interpreteren die zich niet verheft boven de componist, maar zijn werk en het schrijven ervan als het hoogste goed beschouwt.
Je moet daarom niet proberen Schnabels stijl te imiteren. Dat is absoluut verkeerd omdat hij, net als iedereen, zijn spontaniteit gebruikte om muziek te maken.
Beter dan te imiteren is het om je te oriënteren op de ideeën en het metafysische in het spel van deze grote musici en te proberen te destilleren wat zijn weg vindt in je eigen muzikale denken en wat je vervolgens zelf probeert uit te dragen. Het gaat om het ontwikkelen van je eigen taal vanuit je eigen persoonlijkheid. Het is dus geen traditie die zich richt op het verleden, maar op de toekomst. En misschien zijn al die leraar-leerling relaties over verschillende generaties ook op een ander niveau relevant voor mij. Namelijk, nu ik mezelf de taak heb gesteld om alle sonates op te nemen, heb ik het gevoel dat ze achter me staan; misschien adviserend, misschien aanmoedigend – en zeker vol verwachtingen.

Beethovens nalatenschap is zeker uniek in de muziekwereld.

Ik denk dat hij in dit opzicht andere componisten overtreft. Beethoven creëerde iets universeels. Hij heeft de wereld iets groots nagelaten en een identiteit gegeven aan die delen van de samenleving die daarvoor openstonden en staan. Ik denk dat hij zich daarvan bewust was. Hij had een doel, een missie. Hij schreef niet zomaar toevallig zoiets als de *Negende Symfonie*. Hij heeft zijn hele leven opgeofferd aan het componeren.
Ik weet niet of hij in staat was om het transcendente in zijn late strijkkwartetten los te zien van zijn eigen persoonlijkheid. Het is onmiskenbaar zijn werk, maar zijn muziek spreekt ook voor en over ons allemaal. De emotionele impact wordt heel duidelijk door de structuur; je kunt deze muziek niet puur emotioneel benaderen of begrijpen, want zo is ze niet gecomponeerd. Beethoven werkte als een ingenieur, hij construeerde. Haydn deed dat tot op zekere hoogte, Mozart daarentegen minder. Hij was intuïtief en direct.
Ik geloof ook dat je eerst de uniciteit van elke Beethovensonate moet bestuderen en moet begrijpen hoe hij die sonate ontwierp en uiteindelijk construeerde met zijn verhoudingen, onregelmatigheden en contrasten. Dit is allemaal heel bewust gedaan. Daarom zijn deze sonates zo uniek. Beethoven bleef zich ontwikkelen tot het einde, in die zin is hij echt het archetype van de kunstenaar die streeft naar vooruitgang, nooit opgeeft en altijd iets nieuws creëert. Een rolmodel voor onze tijd.

ERIC SCHOONES

www.moritzwinkelmann.com

Moritz Winkelmann
Beethoven Pianosonates, opp. 10, 13, 27, 53, 79, 101
Berlijn Klassiek, Edel Kultur

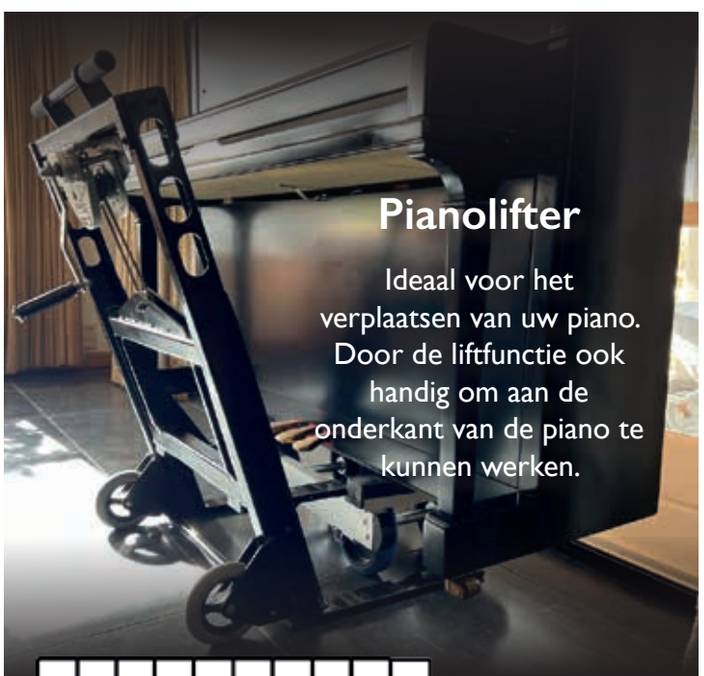
VAN OLDENIEL
PIANO'S

NIEUW ADRES!
HANDELSWEG 6 te WIJHE
(centraal gelegen tussen Zwolle en Deventer)

Handelsweg 6
8131 XX WIJHE

M 06 - 28 16 15 54
www.vanoldenielpiano.nl

Pianolifter

Ideaal voor het verplaatsen van uw piano. Door de liftfunctie ook handig om aan de onderkant van de piano te kunnen werken.

muziekinstrumenten
WESTSTRATE

Scan voor meer informatie

De Schone Waardin 1a Arnemuiden
E adriweststrate@gmail.com | T 06-49734231
www.weststratemuziekinstrumenten.nl

Een *fermate* voor de mentale gezondheid

Het publiek dat aanwezig was bij de Olympische Spelen in Tokyo 2021 hield de adem in toen turnster Simone Biles aankondigde zich terug te trekken, na een mislukt hink-stap-sprong onderdeel in het atletiekstadion. Ze leek te zijn verdwenen van het erepodium voor wat voelde als een eeuwigheid. In augustus 2024 verovert ze drie gouden medailles tijdens de Olympische Spelen in Parijs. Haar rentrée werd passioneel onthaald en er resoneerde een herinnering aan de eigen potentieel problematische mentale gesteldheid.

Het streven naar volmaaktheid in ons meesterschap kan ons van onze menselijkheid vervreemden. In *Simone Biles: Rising*, de mini-tv serie o.a. te zien op Netflix, wordt duidelijk dat Biles tijd nodig had om een trauma uit haar verleden te verwerken.

In het afgelopen decennium is de vergelijking tussen topsport en muziek steeds vaker naar voren gekomen in verschillende onderzoeken. Consistente prestaties, kunnen pieken op het juiste moment, discipline en zelfreflectie zijn maar een handjevol overeenkomsten. Daarbij wordt vaak vergeten dat musici zichzelf gevoelsmatig blootgeven op het podium. Incorrect getraind tijdens de vroege ontwikkelingsjaren, kan e.e.a. leiden tot een accumulatie van fysieke en mentale stress. Op den duur kan dit soort stress invloed gaan hebben op het zenuwstelsel en de fijne motoriek in de vingertoppen of de stembanden. Het kan zelfs de neuroplasticiteit in het brein aantasten, wat het vermogen van de hersenen om zich aan te passen en te herstellen vermindert.
De huidige generatie jonge musici maakt op het conservatorium deel uit van een stimulerend kader, waar een zekere onuitgesproken urgentie hen aanspoort zich binnen vier tot zes jaar te ontwikkelen tot een resultaatgerichte professional. Dit gaat vaak ten koste van hun zelfbewustzijn en emotionele groei. Daarbij ontvangen ze online via social media een permanente flux aan informatie over de prestaties van hun leeftijdsgenoten. Het is daarom geen wonder dat een opgejaagd gevoel deel uitmaakt van hun dagelijks leven, met een 'carrière plateau', of een gevoel van irrelevantie als nachtmerriescenario – mede benadrukt door de potentiële afwezigheid van likes.

Het is en blijft een persoonlijke kwestie hoe men zich aanpast aan stressvolle omstandigheden en of daarbij professionele hulp wordt ingeschakeld. Maar hoe hard we ook denken te werken, op een gegeven moment komt het verworven meesterschap oog in oog te staan met ons persoonlijke verleden. En dit vaak op de meest ongewenste, pivotale momenten van onze carrière. Want er is nog iets wat sport en muziek gemeen hebben: het zijn beide menselijke creaties.

MARIA NIKIFOROV

WIKIPEDIA

Simone Biles

Acceptance and Commitment Training (ACT) is een methode die een flexibele mindset traint. Als je hier meer over wilt weten, luister dan naar de nieuwste aflevering van *The Aware Musician* podcast, gepresenteerd door Maria Nikiforov.

FOTO'S: CREMONA MUSICA

CREMONA MUSICA

Paradijsje, ook voor pianisten

Cremona, het schilderachtige stadje niet ver van Milaan, geniet wereldwijde bekendheid als het thuis van een hele reeks legendarische vioolbouwers, met Stradivarius voorop. Maar ook nu nog wonen en werken hier zo'n 150 vioolbouwers. Elk jaar is Cremona bovendien de thuisbasis van Cremona Musica, een belangwekkende beurs ondersteund door het Italian Trade Agency, die vorig jaar zo'n 20.000 belangstellenden trok uit 72 landen en 364 exposanten uit 35 landen toonden er hun producten. Ook werden er 182 evenementen, concerten, seminars, masterclasses, presentaties en tentoonstelling georganiseerd. Vanzelfsprekend ligt het accent op strijkinstrumenten, maar vanouds is er ook veel aandacht voor de piano. Artistiek leider is pianist Roberto Prosseda, die dit jaar al voor de elfde editie van de beurs naast een commercieel ook meer en meer een cultureel evenement maakt, met o.a. veel pianorecitals door internationaal bekende pianisten.*

Cremona Musica is dit jaar uitgebreid met een extra paviljoen, Yamaha, Bösendorfer, Kawai, Bechstein, Steinway en Fazioli hebben allemaal hun eigen zaaltje, sommigen bij het ter perse gaan van deze PIANIST nog niet bevestigd. Fazioli presenteert bovendien hier haar nieuwste model. Een groot aantal internationale pianisten geeft een recital, we noemen Mateusz Dubiel, Vladimir Petrov, Inna Faliks, Mayaka Nakayama, Svetlana Smolina en Marc-André Hamelin.

Daarnaast zijn er talrijke bijzondere evenementen, interessant voor pianoliefhebbers. Zoals een ronde tafel conferentie o.a. over de componist Charles Valentin Alkan, met prominente musici zoals Cyprien Katsaris, Vincenzo Maltempo, een initiatief van Constantine Carambelas-Sgourdas (ook medewerker van PIANIST Magazines). Er is veel aandacht voor internationale samenwerking in het hoger muziekonderwijs, met deelnemers uit Vietnam, Israël, Australië, Hong Kong en Italië en ook over opkomende muziekmarkten, o.a. in Bangkok en Vietnam. Tenslotte een symposium over de legendarische pianist Raul Koczalski, waarbij ook de pianorollen van de pianist zullen klinken.

* Agentschap ter bevordering van de handelsbetrekkingen brengt professionals uit de wereldwijde muziekindustrie samen in Cremona om internationale uitwisselingen te bevorderen.

Niet te vergeten de Pianolink Amateurs Competition, een concours voor amateurs van alle leeftijden, maar het niveau is elk jaar verbijsterend hoog, en deze pianisten doen vaak niet onder voor professional. Dit jaar met een zeer gerenommeerde jury bestaande uit Jean-Marc Luisada, Cyprien Katsaris, Bruno Canino, Andreas Kern, Constantine Carambelas-Sgourdas, Svetlana Smolina. De jaarlijkse Cremona Musica Awards worden dit jaar uitgereikt tijdens een Gala Concert in het Musea del Violino, o.a. voor Paolo Fazioli en James Galway.

Nieuwe wegen

Roberto Prosseda is de aangewezen man om deze beurs te organiseren. Hij is een van de meest creatieve en actieve pianisten van dit moment. Bekend, naast vele projecten, vooral van zijn complete opname van de pianowerken van Mendelssohn en de revival van de pedaalpiano. Chris Maene bouwde recent nog een pedaalpiano voor Prosseda.
Zijn geheim is vooral bezig blijven met veel uiteenlopende zaken. De wereld over reizen met één recital programma is niets voor Prosseda. 'Nee, dat zou ik vervelend vinden. De muziekwereld is in beweging en je moet nieuwe wegen inslaan.' Onlangs voltooide hij voor Challenge Records nog een opname van de drie sonates opus 2 van Beethoven op een originele fortepiano van Conrad Graf. 'Ik heb dit instrument nu vijf jaar gehuurd van de bibliotheek in Pistoia en het is wel gerestaureerd, maar zoveel mogelijk in de originele staat. Het is dus niet aangepast aan de moderne speelstijl van pianisten, zoals vaak wordt gedaan, met nieuwe materialen. Goed dat ik er dagelijks op kan studeren, want je moet je techniek aanpassen, maar dat ben ik wel gewend sinds ik ook pedaalpiano speel. Op de Graf moet je vooral heel licht spelen, met heel weinig kracht, je moet de piano als het ware zelf laten spelen.'

Naast zijn verdere plannen met Beethoven, gaat Prosseda ook terug naar een oude liefde, de Italiaanse pianomuziek. Met het London Philharmonic Orchestra en dirigent Nir Kabaretti verschijnt begin komend jaar een CD met zeldzame pianoconcerten, van Dallapiccola, Omizzolo, Fano and Carrara.

Piano Italiano wordt een groot project, waarbij hij ook zijn studenten betrekt. 'Het is een missie, een uniek project, het gaat niet alleen om opnames, maar ook concerten in veel Europese steden, en in Amerika en Azië. 'We hebben onlangs acht recitals gedaan in Madrid met muziek van Castelnuovo-Tedesco, Clementi, Malipiero, Omizzolo, Casella en vele anderen. De concerten werden steeds goed bezocht met zo'n 400 bezoekers. Dit najaar volgen nog 12 concerten in New York met 12 pianisten met Italiaanse muziek vanaf de 17e eeuw tot aan 2024. Ik wil ook mijn studenten, ik noem ze studenten, maar het zijn eigenlijk collega's, kansen bieden om in mooie zalen in geweldige steden te spelen.'

Cremona Musica van 27 t/m 29 september a.s.
Alle informatie: cremonamusica.com

SEIZOEN 24-25 KLASSIEKE MUZIEK

ARTIST IN RESIDENCE
ALICE SARA OTT

VR 27 SEPT
RONALD BRAUTIGAM

ZO 06 OKT
DARIA VAN DEN BERCKEN

ZO 20 OKT
DENIS KOZHUKHIN

MA 04 NOV
BEHZOD ABDURAIMOV

ZA 21 DEC
HANNES MINNAAR

ZO 19 JAN
ANGELA HEWITT

TIVOLI VREDENBURG

BEKIJK HET COMPLETE SEIZOEN OP WWW.TIVOLIVREDENBURG.NL/KLASSIEK

Grosveld
Piano's en Vleugels

Al meer dan 55 jaar een begrip in Nederland en België. Verkoop, verhuur of verhuizen, Grosveld verzorgt al uw piano en vleugel wensen. Kom langs in onze ruime showroom in Tilburg en vind uw droompiano.

Jules Verneweg 20-20A
5015 BL Tilburg
Ma-Za: 10:00-17:00
+31 13 46 80 540
info@grosveld.nl
www.grosveld.nl

VEERLE BASTIAANSSEN

LAAT MUZIKAAL TALENT NIET STILVALLEN

Kort voor de zomervakantie ging er een schok van verbijstering door muzikaal Nederland. Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft besloten de subsidie stop te zetten voor de zes landelijke instellingen die zich inzetten voor kinderen en jongeren die willen zingen of een instrument leren bespelen. Dit nieuws komt bovenop de vele sluitingen van muziekscholen in de afgelopen jaren en betekent opnieuw een zware klap voor jonge, ambitieuze en talentvolle musici.

Hierdoor verliezen de Nationale Jeugdorkesten Nederland, het Prinses Christina Concours, Vocaal Talent Nederland, het Ricciotti ensemble, Nederlands Vioolconcours en Britten voor Jong Muziektalent hun subsidie terwijl het fonds hun werkzaamheden juist wel positief beoordeelde. Deze instellingen ondersteunen al jaren jongeren in klassieke muziek, jazz en aanverwante stijlen. Van de ene op de ander dag wordt deze grote en diverse groep creatieve jongeren getroffen. Het is alsof je Jong Oranje wegbezuinigt, de link met de Olympische Spelen werd in de afgelopen maanden vaak gelegd.

Ewout van Dingstee, algemeen en artistiek directeur, van Nationale Jeugdorkesten Nederland, gaf desgevraagd begin september een reactie: ‘Naast een overweldigend grote media-aandacht van alle landelijke (maar ook een aantal regionale) dagbladen, tv en radio, zijn er brieven uitgegaan naar het ministerie en Tweede Kamerleden. Zowel door de zes landelijke instellingen die zich inzetten voor muzikale talentontwikkeling en per 1 januari ondanks positief advies hun subsidie verliezen, als vanuit de sector. Er zijn inmiddels Kamervragen gesteld en beantwoord (D66).’

Een gesprek op het ministerie en afspraken met cultuurwoordvoerders van verschillende politieke partijen zijn gepland. Ook wordt via de media aandacht gevraagd voor de situatie en er zijn verschillende manifestaties in voorbereiding.’

Teken aub de petitie op: **www.laatmuzikaaltalentnietstilvallen.nl/**

VRIENDEN VAN DE PIANO

PianoVrienden.nl is ontstaan uit de passie van enkele pianoliefhebbers die elkaar in kleine kring ontmoetten tijdens concerten. Ze deelden onderling informatie over pianomuziek en tipten elkaar over bijzondere pianisten en interessante concerten. Dit enthousiasme ging steeds verder en nu is er al enkele jaren de website, met veel praktische info over bijvoorbeeld stemmers en docenten, boeken en tijdschriften, maar ook concerten, festivals, concoursen, interviews en een blog. We lezen: ‘Of je nu optreedt in Carnegie Hall of in het Concertgebouw, of in een klein dorpje in Nederland je pianostuk oefent, de beleving is net zo waardevol. Het delen van deze passie met anderen verrijkt je ervaring en vergroot je liefde voor de piano. Bij Pianovrienden.nl vieren we deze gedeelde reis, ongeacht waar je bent of welk niveau je hebt. Samen maken we muziek nog mooier.’

Muzikale verwantschap

HARMEN FRAANJE

Hij lijkt drie voorliefdes te hebben: het spelen in trio's, samenwerken met Scandinavische musici en improviseren. Bovendien mag Harmen Fraanje aan zijn veelzijdige carrière ook nog twee Edison Jazz nominaties toevoegen. Tijd voor een gesprek.

Gaandeweg lijkt alles steeds meer op z'n plek te vallen voor Harmen Fraanje (Roosendaal, 1976). Hij heeft zijn eigen sound ontwikkeld, heeft sinds tien jaar een aanstelling op het Conservatorium van Amsterdam, inmiddels als vakgroepvoorzitter piano-afdeling jazz en speelt vooral veel in het buitenland. Voor zijn huidige project, *Touch of Time,* met de Noorse trompettist Arve Henriksen, heeft hij een Edison Jazz Nominatie op zak in de categorie Album Nationaal en een tweede nominatie voor zijn bijdrage op het debuutalbum van nieuwkomer, zangeres Paul Li Liem. Fraanje kent Henriksen al twintig jaar, maar het lukte niet eerder dan vijf jaar geleden om samen het podium te delen en aan een plaat te werken. Het duo-album, dat is uitgebracht door het prestigieuze ECM label, heeft vele lovende recensies ontvangen. Eind september geeft het duo een viertal concerten in Nederland, onder andere in het Bimhuis.

That's it!

"Voorafgaand aan de cd-opname hadden we veel voorbereiding getroffen en verschillende werkwijzen besproken, terwijl we ook open wilden staan voor wat zich tijdens het studioproces zou voordoen. Uiteindelijk hebben we tijdens de opnamen veel geïmproviseerd, mede omdat Manfred (Eicher, red.) enthousiast reageerde op wat er organisch ontstond. Voordat we het in de gaten hadden zei hij: "That's it!" En als hij denkt dat het klopt, dan neem je aan dat het zo is", vertelt Fraanje. "ECM-producer en labeleigenaar Manfred Eicher is altijd nauw betrokken bij de opnamen die hij vastlegt. Ondanks zijn hoge leeftijd (81) is hij nog heel scherp van geest en weet hij wat hij wil."

Scandinavische musici

Arve Henriksen is niet de enige Scandinaviër waarmee Fraanje een muzikale verwantschap heeft en waarmee hij op ECM te horen is. Dat heeft hij ook al vele jaren met het eveneens Noorse Mats Eilertsen Trio. Met dit drietal won hij in 2020 de Spellemannprisen, de belangrijkste jazzprijs van Noorwegen. Daarnaast speelt de pianist onder andere met de Finse Aino Peltomaa (zang, harp) en Mikko Perkola (viola de gamba). Wat spreekt hem zo aan bij Scandinavische jazz? "Oorspronkelijk houd ik enorm van de focus op sound en de ruimte die de muziek kan krijgen bij Scandinavische musici. Maar de afgelopen jaren heb ik daar juist ook veel rauwere en energieke muziek leren kennen. Ik ben vooral gecharmeerd van het zelf componeren, de open mind en het harde samenwerken." Met het Finse trio bracht Fraanje in 2021 het debuutalbum *Ær uit*, waarbij bewerkte middeleeuwse hymnes van Hildegard von Bingen (1098-1179) en Perotinus (1160-1230) en veertiende-eeuwse pelgrimsliederen centraal staan. Ook in dit gezelschap kan de pianist zich vrij bewegen, want het is eigenlijk vrij geïmproviseerde muziek. Inmiddels heeft het trio net de soundtrack opgenomen van de film *The Silent Treatment*.

FOTO'S: CATERINA DI PERRI

Sterke verbintenis

De chemie met dit trio is weer heel anders dan met de Noren. En dat is wat het spelen met al die verschillende bezettingen zo interessant voor hem maakt: los van culturele en muzikale achtergrond, gaat het om persoonlijkheden waarmee hij voelt dat er een sterke verbintenis is zodra er gespeeld wordt. Fraanje verwijst hierbij ook naar zijn andere hechte trio met cellist Ernst Reijseger en percussionist/ zanger Mola Sylla, waarbij jazz, klassiek en wereldmuziek in elkaar versmelten. Naast eigen albums heeft hij met deze groep ook filmmuziek opgenomen voor de beroemde cineast Werner Herzog en gespeeld op bijzondere festivals.
"Met dit trio heb ik al op zoveel bizarre locaties gespeeld, zoals een keer 's nachts op een begraafplaats in Italië voor 700 man in de regen of ergens op de top van een berg. Ook hebben we concerten gegeven waarbij Herzog in een hangmat scenes voordroeg uit zijn films."

Trio's

Het zijn overigens opvallend genoeg bijna allemaal trio's waarbinnen de pianist zich beweegt. Zo maakt hij ook nog onderdeel uit van Fugimundi met trompettist Eric Vloeimans en gitarist Anton Goudsmit en weer een andere groep met vocalist Sanem Kalfa en vibrafonist Aleksander Sever. Waarom trio's? "In kleine bezettingen heb je meer ruimte en ben je zeer wendbaar in je spel. En als in het moment staan zo belangrijk is, dan is het prettig om je vrij te kunnen bewegen."

Dezelfde golflengte

Fraanje staat bekend om zijn sobere, beeldende en spaarzame spel. Hij heeft zich dit eigen gemaakt door de focus te leggen op melodie en ruimte. Anderzijds houdt hij ook van energieke muziek. Als hij studeert richt hij zich voornamelijk op complexe iso- en polyritmiek. Hij speelt ook graag Bach en onderhoudt zijn pedaalgebruik, want dat beïnvloedt zijn sound. "Nu ik wat verder ben in mijn carrière, ben ik denk ik op een punt aangekomen, dat het zowel voor mijzelf als voor anderen enigszins duidelijk is hoe ik wil spelen en klinken. Gaandeweg kom je steeds meer de juiste mensen tegen die op dezelfde golflengte zitten."
Fraanje vindt ook een zinvol bestaan in zijn aanstelling bij het Conservatorium van Amsterdam. "Het niveau is shocking hoog. Ik ben trots dat ik nieuwe pianogeneraties op weg kan helpen om hun eigen identiteit te vinden. En het is voor mij enorm waardevol om studenten te begeleiden en om van ze te leren; om samen muziek te ontrafelen en naar een hoger plan te tillen."

ANGELIQUE VAN OS

Concerten binnenkort in september van Harmen Fraanje en Arve Henriksen:
26 Burg Haamstede (Renesse aan Zee)
27 Tilburg (Paradox)
28 Amsterdam (Bimhuis)
29 Utrecht (TivoliVredenburg)

harmenfraanje.com

Piano’s Maene, altijd de rit waard!

Onze missie: onze passie delen en u inspireren om piano te spelen

Piano’s Maene is **een familiebedrijf opgericht in 1938** in België en sinds decennia een begrip bij muzikanten en pianisten. We zijn gespecialiseerd in de **verkoop en verhuur van piano’s** in alle prijscategoriën. Daarnaast is er een sterk uitgebouwde **service-afdeling** met pianotechnici en concertverhuur. In het Chris Maene Atelier worden restauraties uitgevoerd en innovatieve rechtsnarige piano’s en historische klavierinstrumenten gebouwd. Deze Chris Maene instrumenten worden wereldwijd geëxporteerd en illustreren de uitzonderlijke expertise en professionaliteit van Piano’s Maene.

In 2019 nam Piano’s Maene het Nederlandse **Ypma Piano’s** over. Ypma bestond toen meer dan 150 jaar en was net als Maene in België importeur in Nederland voor de topinstrumenten van Steinway & Sons. Ypma Piano’s telde 25 medewerkers en werd omgedoopt tot Piano’s Maene Nederland. Sindsdien kozen steeds meer pianisten voor de instrumenten en service van Maene.

In 2023 werden ook drie vestigingen van Clavis Piano’s toegevoegd. Clavis is **sinds decennia een vaste waarde in Nederland**, en had vestigingen in Utrecht (Nieuwegein), Delft en Amsterdam. Ondertussen maken deze showrooms integraal deel uit van de bedrijfscultuur en filosofie van Maene, en zijn het echte Maene-vestigingen geworden.

Het nieuwe Piano’s Maene Nederland heeft nu dus showrooms in Alkmaar, Amsterdam, Delft en Utrecht en meer dan 40 medewerkers om de Nederlandse klanten maximaal te bedienen.

Piano’s Maene is hiermee nog meer toonaangevend in de hele Benelux, voor zowel de verkoop, verhuur, productie als onderhoud van akoestische en digitale piano’s. De focus ligt op elke pianist, wat ook zijn kennisniveau of budget is: **van digitale piano’s van €400 tot concertvleugels van meer dan €150.000**. Elke individuele vestiging blijft focussen op de lokale markt, de klant staat er meer dan ooit centraal !

We nodigen jullie graag uit naar één van onze 9 vestigingen om piano’s op een unieke manier te beleven. We zijn open van dinsdag tot en met zaterdag, doorlopend tussen 10 en 18 uur. In Delft zijn we ook op zondag open, in Amsterdam ook op maandag.

U kunt ook eerst verkennend inspiratie en kennis opdoen op onze website of online bestellen in onze uitgebreide webshop.

Piano’s Maene is Gebrevetteerd Hofleverancier van België

Piano’s Maene is dichtbij !
9 showrooms én een webshop

Piano nodig? Breng ons zeker een bezoek voor u beslist !
www.maene.nl - www.maene.be

De olifant in de porseleinkast

In 1975 is internationaal overeengekomen dat de Aziatische en wat later ook de Afrikaanse olifant beschermd zijn en met de Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), werd als belangrijk speerpunt de stroperij en handel in ivoor hard aangepakt, met grote gevolgen voor de pianosector, want zoals u weet is ivoor zeer veel gebruikt als toetsbeleg voor piano's en vleugels. Steinway en Bechstein gebruikten nog in de jaren '80 en ook begin jaren '90 gecertificeerd ivoor, wellicht en hopelijk uit oude voorraden.

CITES bepaalde dat ook de handel van piano's en vleugels met ivoren toetsbeleg gebouwd vanaf 1975 verboden is, het ivoor dient te worden verwijderd en ingeleverd bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zodat de schamele resten niet verder kunnen worden gebruikt.
Zelfs verandering van eigenaar en ook verhuur van instrumenten van na 1974 is verboden, ook van de gebruikte ivoorplaatjes voor reparatie dient de herkomst duidelijk te zijn.
Op instrumenten van 1947 tot 1975 is er sprake van pre-conventioneel ivoor, voor 3 maart 1947 is het ivoor antiek. Bij verandering van eigenaar dient het instrument, gebouwd in deze periode, gecertificeerd te zijn voor de overdracht. Het certificeringsproces duurt veelal enkele maanden en kost € 45,00, is persoonsgebonden en heeft een geldigheid van drie jaar. De verhandeling zonder certificaat geldt als een misdrijf.

Jaarlijks veranderen echter honderden instrumenten met ivoren toetsbeleg van eigenaar, waarvan maar een enkeling een certificaat aanvraagt. De vereniging van pianohandelaren NPMB is in 2021/2022 benaderd door de RVO om de leden te informeren, de RVO handhaaft inmiddels de gestelde regels en controleert de bedrijven.

Als je terugdenkt aan het leed dat de olifanten ooit is aangedaan, dan is dat beschamend en is postuum een spijtbetuiging op zijn plaats, de realiteit van nu is dat het ivoor nu eenmaal deel uitmaakt van de piano en er sinds de jaren '60 vooral kunststof de standaard is.
Het is zeer aannemelijk te stellen dat al meer dan veertig jaar geen olifant is gedood voor de bouw van een piano terwijl gebruikte ivoorplaatjes niet herbruikbaar of verkoopbaar zijn voor andere doeleinden.

De RVO is zich hier klaarblijkelijk van bewust maar hanteert desondanks strikt de gestelde EU-regels. Aangezien het een Rijksdienst is die de belangen van zowel de overheid als de ondernemers dient te behartigen, zou het het RVO sieren deze volstrekt onzinnige regels niet uit te voeren in het kader van het Proportionaliteitsbeginsel (de mate van inbreuk op het individuele belang ten opzichte van het beoogde algemene, legitieme doel en het streven naar duurzaamheid valt niet te rijmen met het vervangen van ivoor van instrumenten vanaf 1975 door kunststof.

De schade voor pianobedrijf en particulier blijkt enorm, denk aan de vertraging bij verkoop, inkoop en inruil van piano's. Daarnaast is er overlast en verwarring bij de bewuste eigenaar die in de eigen beleving geen misdrijf begaat als de piano van eigenaar moet gaan veranderen.

Als bestuurder van de VvPN moet je de informatie vanuit de overheid verspreiden onder de leden echter als belangenbehartiger voor onze leden en de ons zeer ter harte gaande pianoliefhebbers kan ik niet anders zeggen dat de overheid flink uit de bocht is gevlogen en zich moet beraden op de kwalijke consequenties van dit beleid.

JAAP BLAUWENDRAAT

De Vereniging voor Pianotechnici Nederland (VvPN), streeft ernaar om de technische bekwaamheid van pianostemmers en pianotechnici te vergroten. In deze columns laat Jaap Blauwendraat, als voorzitter van VvPN zijn licht schijnen over verschillende aspecten van het vak.

De beste zorg voor uw piano of vleugel

Vindt een vakbekwame pianostemmer of pianotechnicus in Nederland of Vlaanderen op www.vvpn.nl

VvPN is de Vereniging voor Pianotechnici Nederland. Ook met leden in Vlaanderen!

- Vakbekwaamheid en hoogwaardige dienstverlening als doel
- Seminars, workshops en bijeenkomsten. Expertise en kennisdeling
- Ondersteuning van de opleiding Pianotechniek in Amsterdam
- CPT Certified Piano Tuner keurmerk

Meer informatie?
www.vvpn.nl

VvPN
VERENIGING VOOR PIANOTECHNICI NEDERLAND

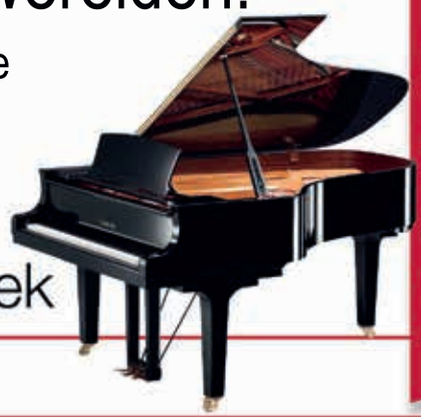
Pianostemmer worden? Kijk op
www.hmcollege.nl/opleidingen/pianotechnicus

hmc HOUT- EN MEUBILERINGS COLLEGE

Het beste van twee werelden!

bij misschien wel de beste
toetsenspecialist
van midden-Nederland

piano's
vleugels
orgels
keyboards
digitale piano's
gitaren
reparatie
stemming
concertverhuur

Verhoog Muziek

www.verhoogmuziek.nl
Nouwstraat 2, 3861 AJ Nijkerk

"Als muziek het voedsel van de liefde is, speel dan verder."

"Muziek is een hogere openbaring dan alle wijsheid en filosofie. Een foute noot, is onbelangrijk, maar spelen zonder passie is onvergeeflijk. Iedereen die mijn muziek begrijpt, zal nooit meer ongelukkig zijn."

LUDWIG VAN BEETHOVEN

ERIC SLOOT

Mensenmens

Vanaf zijn dertiende zong en speelde hij gitaar in bandjes en zijn zeer gemotiveerde vrienden gitaristen, die allemaal naar het conservatorium gingen, haalden het beste in hem naar boven, maar uiteindelijk bleef hij toch de singer songwriter. En toen een van die muzikale vrienden kwam aanzetten met wat meubeltjes uit Engeland en later met een hele container vol piano's, merkte Eric Sloot hoeveel plezier hij tussen die instrumenten vond.

De stap naar de opleiding voor pianotechniek was toen zo gezet en na het eerste jaar in Amsterdam maakte hij de opleiding af in Emmen. 'Arie Lugtenburg was mijn stemleraar daar en dat was geweldig. Sindsdien is de opleiding door mensen als Arnold Duin en Jaap Blauwendraat nog verder geprofessionaliseerd. Ik vond het ontzettend leuk om het vak te leren, zoveel verrassingen, dingen waar je nooit bij had stilgestaan!'
Als mensenmens is het contact met de klanten voor hem toch het mooist. 'Ik ben eigenlijk toch altijd de gewone pianostemmer gebleven, die lekker rondgaat langs zijn klanten.' Reparaties heeft hij ook altijd wel gedaan, zelfs tot aan zangbodems en stemblokken.
'Ik had geluk, toen ik hier begon was er al 10 jaar geen pianostemmer meer in Doetinchem, toch opvallend voor een plaats met 50.000 inwoners. Dus ik hoefde alleen maar mijn werk goed te doen, ik kon meteen gaan oogsten. En ik ben ook altijd wel een ondernemer geweest, het winkeltje dat ik erbij deed, hielp wel met wat uitstraling.'

FOTO: RUTGER SLOOT

Het vak is veel veranderd, in het afspraken maken via de mail bijvoorbeeld en vooral de stemcomputer heeft grote voordelen. 'Ik ben nog steeds de baas over dat apparaat en het blijft zo interessant om de inharmoniciteit van elke piano opnieuw te ontdekken en te corrigeren, maar vooral met het visualiseren van de stemming kun je gewoon stemvaster werken en in de hoogte gaat het als je wat ouder wordt echt beter met zo'n apparaat. En hoe vaak moet je niet in kerken of in een onrustige omgeving stemmen? Dan heb je met zo'n apparaat minder stress en ben je gewoon een vriendelijker stemmer.'

> 'Ken jij zes fietsenmakers die elk half jaar samen een borrel drinken?'

Over de VvPN is Eric Sloot rondweg lyrisch. 'Dat is nog altijd heel bijzonder. Ik heb er veel geleerd en ben eigenlijk naar alle bijeenkomsten wel geweest, de contacten zijn zo waardevol. Met de Arnhemse collega's drinken we een of twee keer per jaar een borrel, ken jij zes fietsenmakers die dat doen?'

De showroom is een beetje een uit de hand gelopen hobby. 'We hebben mooie instrumenten, Bösendorfer, Steinway, Ibach, Yamaha. Er is altijd nog veel werk aan een tweedehands piano, maar ik kom zeker met de klant tot een goede prijs, ik ben geen keiharde zakenman. Mijn zoon Rutger trouwens ook niet. Hij gaat de zaak overnemen, na een goede basis op de academie leerde hij de fijne kneepjes in de praktijk. Hij wil de verkoop in de toekomst wat minder doen en met de duizend stemklanten die we nu hebben is dat prima.'

Terugkijkend zou Eric Sloot het zeker overdoen. 'Absoluut, ik heb het nooit als werk gezien, meer als een soort dagelijkse bezigheid, al 40 jaar lang! Ik rijd elke dag met plezier naar mijn werk, hier in de Achterhoek, een van de mooiste gebieden van Nederland. Mijn zoon zegt het ook altijd: 'Pap, wat heb jij toch een fantastisch mooi beroep!'

Slootpianoservice
Varsseveldseweg 130B, 7003 AA Doetinchem (bezoek op afspraak).
www.slootpianoservice.nl | info@slootpianoservice.nl

De Waalse Kerk

Bösendorfer Piano Series '24-'25

25% korting voor passe-partouthouders

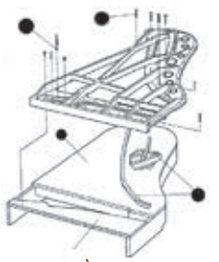
Do 19 sept	Anna Fedorova
Do 21 nov	Hannes Minnaar
Vr 17 jan	Barry Douglas
Do 13 feb	Enrico Pace
Do 20 mrt	Aidan Mikdad
Do 24 apr	William Youn
Do 22 mei	Ralph van Raat
Do 19 jun	Mariam Batsashvili

BOEK NU UW TICKETS
DEWAALSEKERK.NL

De Bösendorfer Piano Series is een reeks intieme pianorecitals, waarin acht toppianisten schitteren achter onze Bösendorfer Imperial Grand vleugel. De Bösendorfer Piano Series wordt mede mogelijk gemaakt door Sofitel Legend The Grand Amsterdam.

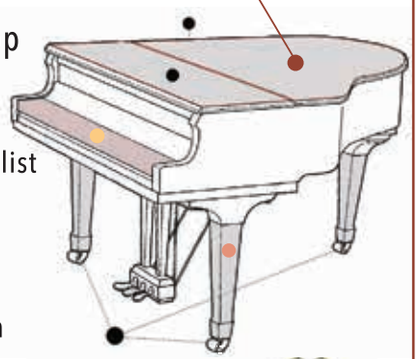
THE GRAND AMSTERDAM

PIANO-ONDERDELEN NODIG?

Neem dan contact op met Sven Taffijn!

- Uw onderdelen-specialist
- Gereedschappen
- Pianostoelen
- Hoezen
- Onderhoudsproducten
- Piano Life Saver systemen

Vernieuwde website:
www.taffijn.be

Taffijn BV
PIANO SUPPLY
T: +32 54 566 570

Everything
you always wanted to know about piano competitions...

Hét magazine over pianoconcoursen

www.pianistmagazine.nl

Volgende editie verschijnt in november 2024

FOTO'S: MALOU VAN DEN HEUVEL

PIANO LAB

In de keuken van de pianist

In de prestigieuze Landcommanderij van Alden Biesen ging dit jaar de vierde editie van Piano LAB van stichter en artistiek directeur Liebrecht Vanbeckevoort door. Piano LAB wil jaarlijks gedurende een week een hoogstaand 'Pianolabo' zijn voor jonge pianisten. Op donderdag 18 juli woonden wij in de namiddag de 'Piano LAB Open Day 2024' bij.

Deze namiddag startte met een 'Questions and Answers'-sessie. Moderator Jasper Croonen was uitstekend voorbereid en toonde zich een enthousiaste, onderlegde en geïnteresseerde host voor een gesprek met de docenten van de cursus: Charlotte Hu, Florian Noack, Severin von Eckardstein, Cyprien Katsaris en Liebrecht Vanbeckevoort.
De maestri praatten over de insides van het muziekleven, zowel op uitvoerend als op docerend vlak. Met een knipoog opperde een innemende Katsaris dat hij nooit een lerarenopleiding heeft genoten en dat diploma aldus niet heeft verworven.
Op de vraag of er een repertoire is dat elke student zou moeten oefenen, duidde Hu op het muzikaal, technisch en emotioneel belang van de études van Chopin. Het was vooral Katsaris die het repertoire als een breder gegeven zag en vond dat de sonates van Beethoven, Haydn, Scarlatti en zelfs Clementi als basis dienen. Von Eckardstein sloot zich graag bij Hu en Katsaris aan. Vanbeckevoort verduidelijkte waarom het spelen van de Mozart-concerten zo waardevol kan zijn. Op een mechanisch instrument als de piano is het cantabile de uitdaging voor elke pianist en Mozarts pianomuziek wordt nu eenmaal vaak met zijn opera's geassocieerd. Vanbeckevoort vertelde ook dat hij ooit de *Kinderszenen* van Schumann met Jacques De Tiège studeerde. Technisch niet het allermoeilijkste, maar door muzikaal elk van deze 'scènes' uit te puren kwam hij tot belangrijke nieuwe, muzikale inzichten.

Uit het aanbod open lessen kozen we eerst voor die van Vanbeckevoort. Op het programma het tweede pianoconcert van Rachmaninov. Ruim een uur lang werd het publiek meegezogen in de wondere wereld van deze Russische componist. De manier waarop Vanbeckevoort de aanvang van het stuk, met de herhaalde f in de bas, liet opbouwen was werkelijk impressionant. Een exclusieve vingerzetting (de f in de bas werd met de rechterhand gespeeld), helemaal ten dienste van de zinsbouw en de onderliggende harmonie, leidde tot meer muzikale coherentie. Vanuit zijn ervaring met dit stuk suggereerde hij vingerzettingen, muzikale tips en legde hij uit hoe je het pedaalgebruik kan aanpassen aan de orkestratie van het stuk.

Bij Katsaris leerde de studente hoe te studeren. Moeilijke passages werden volgens het bekende systeem van "studeren in groepen" geoefend. Het resultaat was onmiddellijk en heel duidelijk hoorbaar. De toeschouwers grepen naar de pen toen Katsaris de boeken van Marguerite Long over Fauré, Debussy en Ravel aanprees.

Bij Piano LAB wordt een context gecreëerd waarin de studenten gemotiveerd en uitgedaagd worden om hun doelen te bereiken. Wat alle docenten bij Piano LAB gemeen hebben is het respect voor de unieke persoonlijkheid van elke student. Om het met de woorden van Katsaris en Vanbeckevoort te zeggen: "we willen niets forceren, we willen de bloem tot bloei laten komen."
In zomer 2025 volgt de 5de editie van Piano LAB. Meer info hieromtrent in ons volgende nummer.

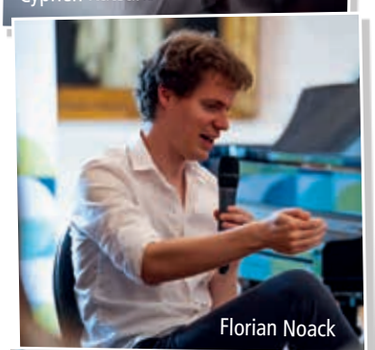
JURGEN DEGRYSE

piano-lab.be

Charlotte Hu

Cyprien Katsaris en Liebrecht Vanbeckevoort

Cyprien Katsaris

Florian Noack

Jasper Croonen en Severin von Eckardstein

EDESCHE CONCERTZAAL
RECITAL HALL | KAMMERMUSIKSAAL

Foto: Anna Tsybuleva © Daria Sozal

Wereldpianisten

28 SEPTEMBER 2024, 20:00 UUR
Aidan Mikdad
Beethoven, Liszt, Skrjabin

2 NOVEMBER 2024, 20:00 UUR
Anna Tsybuleva
Mozart, Schumann, Debussy

30 NOVEMBER 2024, 20:00 UUR
Caspar Vos
Chopin, Liszt, Mompou

18 JANUARI 2025, 20:00 UUR
Barry Douglas
Schubert en Liszt

22 FEBRUARI 2025, 20:00 UUR
Severin von Eckardstein piano
& Raoul Steffani bariton
Schuberts 'Die schöne Müllerin'

8 MAART 2025, 20:00 UUR
Abdel Rahman El Bacha
Chopins Etudes en Nocturnes

12 APRIL 2025, 20:00 UUR
Paul Lewis
Mozart, Beethoven, Brahms

Edesche Concertzaal

Bekijk al onze klassieke concerten
op www.edescheconcertzaal.nl

AMSTERDAMSEWEG 9, EDE 0318 - 200 214 INFO@EDESCHECONCERTZAAL.NL

Bescherm uw instrument zo optimaal mogelijk!

Voor verdere informatie kunt u terecht bij uw pianotechnicus, pianowinkel of bij uw Benelux-vertegenwoordiger:
Taffijn Piano Supply bv
pianos@taffijn.com

Taffijn BV
PIANO SUPPLY
T: +32 54 566 570

EEN PRODUCT VAN:
DAMPP-CHASER CORPORATION
www.pianolifesaver.com

LADAN REZAEIAN

MARCEL MOK

Een partner

Marcel Mok, geboren in Stuttgart en voor driekwart Aziaat, heeft een drukke tijd achter de rug, met veel concerten en zelfs zijn eigen festival op Rügen. Een mooie ervaring: programma's maken, musici uitnodigen, reclame maken en posters ontwerpen. Een festival met kamermuziek en een recital en alles gespeeld op Shigeru Kawai. En binnenkort verschijnt zijn opname van de Goldberg Variaties, ook al op Shigeru Kawai.

Hij kent Shigeru Kawai al sinds 2012. 'De eerste kennismaking was bij een concours. Ik was 17, ik speelde in de halve finale twee delen van het Derde Pianoconcert van Prokofjev, met orkest en zonder repetitie! Hij lacht: 'Het was zo spannend en overweldigend dat ik me de vleugel niet zo goed herinner!'

Maar later kwam dat helemaal goed. Hij werd door Kawai vaker uitgenodigd voor concerten, hij leerde de vleugels van Shigeru Kawai goed kennen tijdens masterclasses in Krefeld en hij ging ook naar het concours van Hamamatsu. 'Daar was de vleugel natuurlijk echt fantastisch en overal valt op met hoeveel zorg de mensen van Kawai met hun instrumenten omgaan. Ze zorgen echt voor je, elke kleine verandering die je nog zou wensen aan de vleugel wordt meteen gerealiseerd. En dat is echt geweldig. We waren ook in de fabriek. Dat was super spannend, het is allemaal ongelooflijk goed georganiseerd. Er was een kamer die volledig geluiddicht is, waar de pianoklank heel sec wordt getest en ook een andere ruimte waarin de akoestiek van verschillende zalen, groot en klein, kan worden gesimuleerd, met bijv. beweegbare panelen. Dat is echt interessant.'

Bij de opnames van zijn CD was Marcel Mok opnieuw heel tevreden over de vleugel. 'De klankkleur is heel bijzonder. Op de een of andere manier heeft Shigeru Kawai een wat donkerder karakter, en toch is er in het hoge register ook die sprankeling, die schittering in de klank. En het mechaniek geeft je de volmaakte controle om dit kleurenpalet te laten zien. Vooral al die schakeringen van piano en pianissimo maken de instrumenten zo bijzonder. Dat is vooral ook in de Goldberg Variaties zo belangrijk.'

Bij de CD-opnames was de stemmer steeds aanwezig. 'Zo kon de kleinste oneffenheid meteen worden opgelost. Het is zo belangrijk dat je dat vertrouwen kunt hebben bij toch altijd wat stressvolle opnames. En over het algemeen zijn alle medewerkers van Kawai heel ondersteunend met de geweldige service, ook op persoonlijk vlak. Je hebt echt een partner en dat is zo belangrijk voor een pianist.'

shigerukawai.com

Vincent Larderet

Vincent Larderet bij de opnames in de Londense Steinway Hall

RAVEL ONTDEKT

Het eerste album van zijn complete registratie van de pianowerken van Maurice Ravel is net verschenen. Er volgen er nog drie. Drie? Ja, inderdaad, voor Larderet is de complete pianomuziek van Ravel op twee cd's een misvatting. Een gesprek met een avontuurlijk pianist.

Ongeveer tien jaar geleden stuitte de pianist op Ravels eigen pianoversie van zijn ballet *Daphnis et Chloé*, die eigenlijk heel erg leek op de minder bekende eerste orkestsuite. De pianist was verrast: 'Deze versie was duidelijk bedoeld voor concertuitvoeringen en het klonk geweldig, het was zo goed geschreven voor de piano. Ik heb alleen een paar passages die Ravel duidelijk had vereenvoudigd, een beetje herzien.' Larderets eerste opname van deze versie werd zeer goed ontvangen en zo begon hij te denken over een complete opname, inclusief dit soort bijzondere werken.

Is zo dit unieke project ontstaan?

Ja! Voor Ravel was zijn pianomuziek altijd verbonden met het orkest. Hij dacht altijd in orkestrale kleuren en sprak liever van een transpositie dan van een transcriptie. Daarom zou een complete uitgave bijvoorbeeld altijd *La Valse* moeten bevatten, dat fantastisch klinkt op de piano. Gezien de vele andere werken die zowel voor piano als voor orkest bestaan, heeft de vraag welke versie de 'beste' zou zijn voor mij geen zin. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille en we hebben beide nodig om Ravel echt te begrijpen.

Hij is een fascinerende persoonlijkheid en zijn biograaf Vladimir Jankélévitch schreef over het 'mysterie' dat Ravel omringt. Hij kon meesterlijk een andere persoonlijkheid aannemen en zijn innerlijke wereld verborgen houden. Ik vind dat heel mooi aan Ravel, we zeggen 'pudeur' in het Frans, wat betekent dat je je ware gevoelens niet laat zien, je houdt afstand. Dit verklaart deels waarom veel van zijn werken hun inspiratie vinden buiten de muziek, in de poëzie of in de natuur.

Hij kon zelf de draak steken met die houding en zei ook dat hij met zijn *Gaspard de la Nuit* een 'romantische karikatuur' had gemaakt.

Maar om terug te komen op ons onderwerp, piano versus orkest, kan de piano wel de magische orkestrale effecten weergeven zoals in de slotmaten van Ma Mère l'Oye of in de Lever du jour uit Daphnis et Chloé, om nog maar te zwijgen van de Boléro?

Natuurlijk heeft de piano zijn beperkingen, bijvoorbeeld bij het overbrengen van orkestrale tremolo's, maar aan de andere kant kan de piano texturen duidelijker weergeven en als het ware een abstractere blik bieden. Net als Stravinsky componeerde Ravel altijd aan de piano, dus ik denk dat hij zich pas in tweede instantie over de orkestratie ontfermde.

Een nederige dienaar zijn van de componist is mijn absolute en enige doel.

Hij orkestreerde *Gaspard de la Nuit* niet omdat het speciaal voor de piano was gecomponeerd.

Ravel wilde voor de pianist iets zeer veeleisends schrijven, iets dat moeilijker was dan Balakirevs *Islamey*, dat toen al bekend stond als het allermoeilijkste pianowerk, en hij had ook Liszts *Etudes Transcendentale* bij de hand toen hij aan *Gaspard* werkte.

Zeer idiomatische pianomuziek zoals die van Chopin is moeilijk te orkestreren, en het enige geslaagde voorbeeld dat ik in dit opzicht kan bedenken is de orkestratie van Rachmaninoffs *Etudes Tableaux* door Ottorino Respighi.

FOTO: KARIS KENNEDY

Na een uitvoering van Ravels Concert voor de linkerhand met dirigent Salvador Brotons, in 2024 in de VS.

FOTO: PAUL QUACKENBUSH

Je zoektocht naar deze 'nieuwe' werken doet me denken aan je uitspraak: 'Echte liefde voor muziek houdt de bereidheid in om jezelf zonder egoïstische bedoelingen op te offeren voor muziek.'

Ik denk dat het voortkomt uit dezelfde houding. Een nederige dienaar zijn van de componist is mijn absolute en enige doel. Maar ik zou mezelf geen purist willen noemen. Als je alleen de tekst respecteert, kom je niet automatisch tot de waarheid. Nee, om te begrijpen wat de componist wil, moet je op de hoogte zijn van de historische context, en daarom ben ik erg blij dat ik kon werken met Carlos Cebro, een van Vlado Perlemuters favoriete studenten was. Ze waren erg goed bevriend en toen Perlemuter overleed, erfde Cebro diens Steinway en partituren.

Tussen 1927 en 1929 speelde Perlemuter de pianomuziek van Ravel voor de componist bij hem thuis en ook op concerten waarbij Ravel aanwezig was. Ze werkten samen aan de muziek. Ben je ooit in het, overigens zeer charmante huis van Ravel in Montfort-l'Amaury geweest, dat nu een museum is?

Het is lang geleden en ik zou er nog eens heen moeten gaan, maar ik herinner me de prachtige klank van zijn Érard. Ik oefende bij een vriend op een soortgelijk instrument en de geringe diepgang van de toets maakte dat je heel snel repeterende noten kon spelen. En de partituren met de vele commentaren van Ravel en Perlemuter zijn een echte schat; je kunt ze met een gerust hart een Urtext noemen, als een basis voor een kritische editie. Niet alleen om de vele fouten in de edities die vandaag de dag nog steeds in gebruik zijn te corrigeren, maar nog veel belangrijker om de stilistische en interpretatieve aanwijzingen wat betreft muzikale expressie, tempo, nuances en frasering. Ravel wilde bijvoorbeeld niet dat *Ondine* te langzaam zou worden gespeeld, maar heel dolce en zingend, en bij het begin van *Scarbo* schrijft hij 'als een tamboerijn'. Er zijn heel precieze metronoomaanduidingen. Het pedaalgebruik was voor mij onthullend, in *Jeux d'eaux* wissel ik op mijn nieuwe opname veel vaker het pedaal en dan krijg je een volmaakte helderheid. Ravel had, net als Debussy een hekel aan vage impressionistische klanken. Nog een interessant detail: aan het begin van *Oiseaux triste* kan die arabesk een beetje academisch klinken als je het te streng in de maat speelt. Er hoort een kleine fluctuatie in tempo in te zitten, en in *Un Barque sur l'océan* heb je als het ware een orgelpunt vóór elke golf, dus ook hier niet te strikt in de maat. Ik heb Perlemuter maar één keer ontmoet, nadat ik het Internationale pianoconcours van Brest had gewonnen, waar hij erevoorzitter was. Hij zei tegen me: 'Ravel wist precies wat voor interpretatie hij niet wilde.'

We weten van Marguerite Long dat Debussy – die elke nuance, zelfs het kleinste accent, met de grootste zorg noteerde – erg boos was over een pianist die de geschreven tekst niet respecteerde: 'Er zijn mensen die de muziek schrijven of bewerken, en dan doet deze meneer wat hij wil!' En Ravel zei: 'Géén rubato, géén interpretatie, alleen de tekst.'

Dat is heel interessant, Debussy was nog gedetailleerder in zijn notatie dan Ravel. Ik ben altijd geschokt als ik bijvoorbeeld Ravels Pianoconcert in G speel, waar veel dirigenten in het eerste deel, één maat voor het Meno Vivo, volgens een slechte traditie, een ritardando maken. Ik heb dit vaak meegemaakt, maar Ravel had er een hekel aan. We weten dat van Marguerite Long, die de première speelde onder leiding van Ravel.

Wat betreft de traditie moet ik altijd denken aan wat Dinu Lipatti zei na een ontmoeting met Ilona Derenburg, een leerlinge van Clara Schumann en vriendin van Brahms: 'Ik heb altijd het type persoon gemeden dat de zogenaamde traditie van de grote

FOTOS: KARIS KENNEDY

FOTO: MARY MCNEILL

CD-opname in de oude Sendezaal, Bremen

meesters door de jaren heen doorgeeft en eindigt met een volledig vervormde versie van zijn persoonlijke boodschappen.'

Ja ik houd echt van Lipatti als pianist en dat is absoluut waar. Het woord 'vervormd' zegt alles. Wat we in het Frans 'fausse tradition' noemen. Pierre Boulez zei ooit dat traditie synoniem is met 'trahison', oftewel 'verraad'. Daarom ben ik zo blij dat ik toegang heb tot de partituren van Perlemuter.

Je neemt ook de tijd om de interpretaties te laten groeien.

Oh ja, de waarheid vinden is soms erg moeilijk en tijdrovend. Ik herinner me de eerste keer dat ik Beethovens *Hammerklavier Sonate* speelde op verzoek van een concertorganisator. Ik was erg jong maar ik had maar zes maanden om me voor te bereiden, wat natuurlijk onmogelijk is om alle psychologische en filosofische dimensies van zo'n werk te doorgronden. Je wilt een interpretatie laten rijpen door er steeds weer op terug te komen. Het is me echter een keer gelukt toen ik de sonate van Alban Berg op het laatste moment wilde toevoegen aan een CD met de derde Sonate van Brahms. Maar dat lukte omdat ik al vanaf mijn twaalfde met dat soort partituren bezig was, ik hield echt van die stijl.

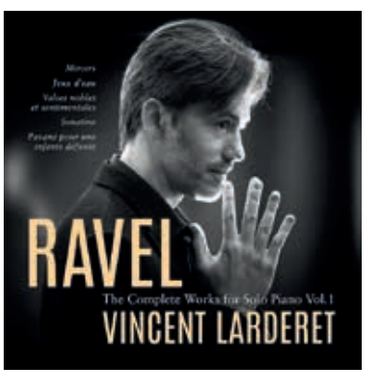
Je wilde componist worden.

Ja, mijn vader was professor in de muziekwetenschap, ons huis was vol boeken en partituren. Ik hield eerst van muziek, de piano kwam later. Ik was geen wonderkind en speelde mijn eerste officiele concert op 14-jarige leeftijd. Ik beschouw mezelf als een non-conformist. Ik ging niet naar het Parijse Conservatorium, wat in Frankrijk de gebruikelijke manier is om carrière te maken. Ik ging naar Bruno Leonardo Gelber. Hij gaf les in Lübeck en ik heb zoveel van hem geleerd. Hij was erg streng en veeleisend, vooral als het op klank aankwam, en hij legde precies uit hoe je dingen technisch moest doen. Hij had veel gevoel voor lange muzikale lijnen en zijn adviezen hebben me veel geholpen. Hij gaf alleen les in het repertoire dat hij zelf speelde, Beethoven, Chopin, Schumann, Brahms en andere muziek waarvan hij vond dat hij veel te zeggen had. Het was fijn om me op dat repertoire te concentreren. Maar al op jonge leeftijd was het belangrijk voor mij om een zeer brede en veelzijdige visie te hebben en verschillende stijlen als een soort kameleon te benaderen. Maar ik vind het nog steeds niet erg om als Ravelspecialist bestempeld te worden.

Je hebt ook de basisbeginselen van pianostemmen geleerd.

Dat zou een verplicht vak moeten zijn op alle conservatoria. Alle instrumentalisten, behalve pianisten, zijn bekend met het onderhoud van hun instrument. Ik heb het geleerd om een beter begrip te krijgen van de klankproductie en de regulatie van het mechaniek. Het maakt het werken met pianostemmers een stuk gemakkelijker omdat ik ze precies kan uitleggen wat ik wil. En in geval van nood kan ik een gebroken snaar altijd vervangen, en ik heb mijn gereedschap altijd bij me!

ERIC SCHOONES

Vincent Larderet
Ravel –
De complete werken voor solo piano Vol.1
Avie Records
avie-records.com
www.vincentlarderet.com

GRIFFIOEN TRANSPORT

Sinds 1929

Geeft vertrouwen!

Transport van piano's en vleugels in de Benelux, Duitsland, Frankrijk, Engeland, Zwitserland en Scandinavië

Schumanweg 1
2411 NH Bodegraven - NL
Tel.: +31 (0)172-612644
www.griffioentransport.nl
info@griffioentransport.nl

- Voor pianofabrikanten, winkels (detailsector) en particulieren
- Opslag van muziekinstrumenten
- Internationale transporten

GRIFFIOEN TRANSPORT

rijdt voor de volgende fabrieken:

STEINWAY
FAZIOLI
KAWAI
BOSTON
BLÜTHNER
BÖSENDORFER
IRMLER
SCHIMMEL
STEINGRAEBER & SÖHNE
WILHELM STEINBERG
RÖNISCH
GROTRIAN-STEINWEG
FEURICH
AUGUST FÖRSTER
HAILUN
IBACH
PEARL RIVER
PETROF
PERZINA
PLEYEL
SAMICK
SAUTER
WENDL & LUNG
MASON HAMLIN
SCHULZE POLLMANN
HAMMOND SUZUKI
ESSEX
YAMAHA
MAENE

HEFTMATE

NOOIT MEER EEN PIANO TILLEN?

HEFTMATE MAAKT HET MOGELIJK

IN 7 STAPPEN VERVOERKLAAR!

Stap 1

Stap 2

Stap 3

Stap 4

Stap 5

Stap 6

Stap 7

WWW.HEFTMATE.NL
INFO@HEFTMATE.NL
+31492661427
MIERLO, NEDERLAND

GABRIEL FAURÉ,
100 JAAR GELEDEN OVERLEDEN

Een gouden schakel tussen romantiek en de moderne tijd

GALLICA

Gabriel Fauré in zijn kantoor op het Conservatorium in 1918.

Zijn uiterst originele, verfijnde en aristocratische muziek is lang onderschat. Bij zijn geboorte in 1845 in Zuid-Frankrijk, zetten Chopin, Schumann en Liszt de toon en begon Brahms zich te ontpoppen. In 1924, Fauré's sterfjaar, was de muzikale revolutie al uitgebroken met Strawinsky's verguisde *Sacre du Printemps* en de opmars van componisten op de atonale toer. Zijn jongere collega Debussy, één van de grootste klank-omwentelaars, had anno 1918 ons reeds verlaten.

Fauré, de 'Franse Schumann', was geen echte vernieuwer maar sloeg wel een solide brug van de klassieke traditionele Muze naar de moderne stromingen. Hij zette ook de toon met zijn rijke harmonieën, chromatiek en kerktoonsoorten gegoten in een lyrische taal. Zijn geniale Requiem maakte hem wereldberoemd en hij gaf het Franstalige lied, de kamermuziek (prachtige klavierkwartetten en kwintetten!) en de pianoliteratuur een enorme boost.
Wie kent niet de mooie melodie van de *Sicilienne* voor cello en piano, tevens uit de orkestsuite *Pelléas et Mélisande*, die voor alle denkbare instrumenten bewerkt is?

Muzikale loopbaan

Toen Gabriel 9 jaar was en zijn muzikale talenten werden ontdekt, stuurden zijn ouders hem naar de École Niedermeyer in Parijs voor de opleiding van organist en kerkmusicus. Een stevige religieuze basis, al werd hij later agnost. Hij kreeg les van Camille Saint-Saëns, waarmee hij tot diens dood bevriend bleef. Via functies in verschillende kerken o.a. in Rennes, waar een ontstemde pastoor hem ontsloeg omdat hij vaak buiten ging roken en na een nachtelijk feest bij de ochtenddienst in balkostuum verscheen, belandde hij tenslotte in de Madeleine-kerk. Hij werd een invloedrijk docent en in 1905 directeur van het conservatorium in Parijs waar hij veel componisten opleidde: zijn beroemdste leerling was Maurice Ravel. Door drukke activiteiten was zijn tijd voor het componeren beperkt. Het meest schreef hij in de vakanties aan een Zwitsers meer: 'Ik geniet als ik het zonlicht zie spelen op de rotsen en in het water. Wat een verschillende effecten van schittering en zachtheid. Ik zou wensen dat mijn muziek net zoveel diversiteit liet zien.'

Piano oeuvre

Een zachte schittering bezitten zijn pianowerken zeker en bovendien in een eigen idioom vol intimiteit en élégance. Behalve enkele werken voor piano en orkest, schiep hij veel kleingoed. Zoals o.a. 13 Barcarolles, 13 Nocturnes, Romances, Préludes, de Variaties opus 73, Impromptu's (de populaire tweede!) en Valses-caprices. Hij maakte ook een rijpingsproces door: in de laatste melancholieke nocturne lijkt hij vooruit te kijken naar zijn eigen einde door de dood van Saint-Saëns. In Weimar bezocht hij opera's van Wagner, en samen met André Messager schreef hij *Souvenirs de Bayreuth*, een quatre-mains, waarin hij de draak steekt met Wagners imperium. Hij ontmoette Liszt, die hij naast Schumann het meest bewonderde. Tegenwoordig is er voor Fauré's oeuvre gelukkig een grotere belangstelling ontstaan. In onze vorige editie las u een interview met Lucas Debargue naar aanleiding van diens complete opname van de werken voor pianosolo van Fauré en onze eigen meesterpianist Hannes Minnaar maakte sublieme opnames van een groot aantal werken waarin hij duidelijk laat horen hoe Fauré de salon-romantiek overstijgt. Oppervlakkig is nooit ook maar één van de vlietende passages, die steeds dienen als de omlijsting vol ornamenten van een romantisch dichterlijk verhaal. 'Een melodie van Fauré klinkt als een fonkelende avondster', oordeelde bewonderaar Alfred Cortot.

Geliefde persoonlijkheid

Fauré bleek zeer communicatief en alom geliefd, vooral ook bij de dames. Hij trouwde met de dochter van beeldhouwer Marie Frémiet en kreeg twee zoons. Het huwelijk verliep niet echt soepel omdat Fauré vaak inspiratie zocht bij andere vrouwen, zoals de zangeres Emma Bardac, de latere echtgenote van Claude Debussy. Hij leed dikwijls aan depressies, net zoals de door hem bewonderde Schumann, en werd hij tenslotte getroffen door doofheid. Helaas voorafgegaan door vervormingen van zijn gehoor, waardoor hij geen intervallen meer kon onderscheiden. Hij bleef een kettingroker en stierf aan een longontsteking. Zijn Requiem, op zijn begrafenis uitgevoerd in zijn eigen Madeleinekerk, ademt een engelachtige, vredige sfeer. Hij zei: 'dit werk is net zo zachtmoedig van temperament als ik zelf ben, er is geen angst voor de dood, het einde betekent een bevrijding'. Die mildheid was de reden dat hij het felle *Dies Irae* uit zijn dodenmis had weg gelaten.

Quatre-mains

Van zijn landgenoten Bizet, Debussy en Ravel kennen we vele mooie quatre-mains en Fauré schiep een equivalent: de zesdelige verrukkelijke *Dolly Suite*, vaak uitgevoerd. Opgedragen aan Emma Bardac's dochter Dolly, waarvan gefluisterd werd dat Fauré haar vader was. Geschikt voor professionele duo's maar ook aantrekkelijke kost voor leerlingen. Hoe warm klinkt de *Tendresse*, hoe zwierig de *Kitty-Valse* en meeslepend pittig *Le Pas Espagnole* met de handen speels over elkaar heen gekruist.
De grote Franse fijn-slijper ten voeten uit: geniaal, vakkundig vormvast, onderhoudend in een geanimeerde verhaaltrant.

CORNÉLIE HOENDERVANGER

Pianorama

Traditiegetrouw beschrijft Margaretha Coornstra in elke uitgave van PIANIST een aantal concerten van haar keuze, in grote en kleine zalen, van bekende en minder bekende kunstenaars. En dat doet ze zo aanstekelijk en nieuwsgierig makend, dat je wel bij al die concerten aanwezig zou willen zijn. Dat is misschien wat veel maar muziek blijft hoe dan ook betoveren en waarom niet eens op avontuur en naar een concert waarvan je niet al precies weet hoe het zal gaan?

SAMENSTELLING: MARGARETHA COORNSTRA

PIANOFESTIVAL TWENTE

Op 7 september begon het derde Pianofestival Twente. Naast masterclasses zijn er weer recitals op internationaal niveau, met namen als Andrea Turini, Michail Markov, Sandra Cebrián en het duo Eric Tornabene en Daniele Defilippis. De podia vind je in Ootmarsum en omgeving: het Stift in Weerselo, Huize Singraven, Rijksmuseum Twenthe in Enschede, de Hofkerk in Oldenzaal en de Waterstaatskerk in Hengelo.

14, 15, 21 en 22 september, Twente. concertart.nl

NOORS PIANOTRIO

De Noorse pianist Tord Gustavsen bracht zijn jeugd door op het platteland en leerde spelen in de kerk. Dit is te horen; zo bewerkte hij Noorse hymnes en koralen van Bach. Eeuwenoude melodieën plaatst hij naast eigen composities, die ooit omschreven werden als 'woordloze songs of abstracte gospel'. Gustavsen verwerkt diverse stijlen in zijn muziek, van jazz en funk tot folk. Met Steinar Raknes (bas/elektronica) en Jarle Vespestad (drums) speelt hij werk van zijn laatste album *Opening*.

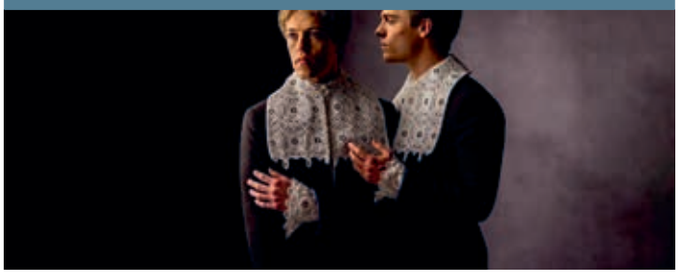
19, 20 en 21 september, in Rotterdam, Tilburg en Amsterdam; 13 oktober in Gent. tordg.com

OPERA MEETS JAZZ

De klassiek opgeleide jazzpianist Mike del Ferro arrangeerde belcantorepertoire. Daarvan zijn al enkele albums verschenen. Met de Amerikaanse operazangeres Christina Clark en zijn trio brengt hij nu live Napolitaanse liederen en aria's van o.a. Verdi en Puccini, door hemzelf bewerkt.

22 september, Vorden. MikeDelFerro.com

OOSTERSE RITMES

MARCO BORGGREVE

De Turkse componist-pianist Fazil Say liet zich inspireren door een oude Perzische sage, die herinnert aan de mythe van de feniks die uit zijn as herrijst. Say schreef zijn concert *Anka kuşu*, vol oosterse ritmes voor de Nederlandse broers Arthur en Lucas Jussen. Zij gaan vierhandig en in vogelvlucht door dit recente werk uit 2020.

26, 27 en 28 september, in Brussel, Antwerpen en Amsterdam. arthurandlucasjussen.com

EIGENZINNIGE KROAAT

Ivo Pogorelich is terug in de Lage Landen; een gedenkwaardig moment. Deze eigenzinnige Kroatische pianist zet de zintuigen op scherp, want geen componist klinkt bij hem zoals je zou verwachten. Onlangs nam hij na zo'n twintig jaar weer muziek van Chopin op. Naast dienst Sonate no. 2 op. 35 speelt hij de *Valse Triste* van Sibelius en *6 Moments musiceaux* D780 van Schubert.

22 september, Amsterdam en 10 november, Antwerpen. concertgebouw.nl en desingel.be.

LA ARGERICH

'... Sluit je ogen en jawel, je denkt eerder aan 'jong' dan aan 'tachtiger,' schreef de Volkskrant over Martha Argerich. De onbetwiste wereldster speelt Bartók 3 met het Rotterdams Philharmonisch Orkest.

26 en 27 september, Rotterdam. RotterdamsPhilharmonisch.nl

PARADIJSELIJK MEESTERWERK

In de weldadige rust van het landgoed Ivanovka schreef Rachmaninov tijdens de zomer van 1909 zijn Derde Pianoconcert. Een meesterwerk uit een nog net niet verloren paradijs: kort daarna brak de Grote Oorlog uit in Europa. Onder leiding van Joana Mallwitz soleert niemand minder dan Leif Ove Andsnes in dit virtuoze concert.

3 en 6 oktober, in Rotterdam en Brussel. RotterdamsPhilharmonisch.nl

CHALLEM ON THE ROAD

De Nederlandse pianist/componist Joachim Challem gelooft sterk dat de natuur de grootste leraar is voor alle complexe gedachten

die een mens kan verwerven. Daarom componeert hij zijn neoklassieke muziek op verschillende piano's in verschillende landen, omgevingen en stemmingen. Challems nieuwe album The Road gaat over richting geven en tegelijk loslaten.

5, 10, 12 en 16 oktober in Utrecht, Rotterdam, Eindhoven, Antwerpen en Groningen. Challem.com

VIRTUOZE VARIATIES

Vaak liggen ze in het hoekje waar de kruimels van het pianorepertoire bij elkaar zijn geveegd: de variaties. Maar dat geldt niet voor Beethovens *Diabellivariaties* op.120. Cédric Tiberghien is gefascineerd door de compositorische virtuositeit, die ook zijn eigen fantasie prikkelt. Zijn briljante toucher en heldere expressie zullen hem stellig ook van pas komen in de elfdelige *Musica Ricercata* van Ligeti.

10 oktober, Gent. Bijloke.be

WERELDPREMIÈRE

Karen Tanaka is een leerling van de grootheden Luciano Berio en Tristan Murail. Haar gloednieuwe werk voor piano en orkest, *Techno Etudes IV*, schreef ze voor Ralph van Raat. Het is gebaseerd op haar eigen virtuoze *Techno Etudes* voor piano solo. Tanaka laat zich vaak inspireren door haar liefde voor de natuur en haar zorgen om het klimaat.

10, 11 en 12 oktober, in Amsterdam, Eindhoven en Heerlen. PhilZuid.nl

GEESTELIJKE OMSLAG

Anna Fedorova speelt 'Rach 2' met het Noord-Nederlands Orkest. Het gevoelspatroon dat dit concert volgt – duisternis, bezwering, contemplatie, triomf – loopt parallel met de geestelijke omslag die Rachmaninov rond 1900 doormaakte. De desastreuze première van zijn Eerste Symfonie in 1897 had hem in een diepe crisis gestort, maar het onmiddellijke succes van zijn Tweede Pianoconcert gaf hem weer moed.

11 oktober, Groningen. nno.nu/concerten

OSCARWINNAAR HAUSCHKA

Achter de artiestennaam Hauschka gaat de Duitse pianist Volker Bertelmann (1966) schuil, die sinds zijn eerste soloalbum *Substantial* (2004) de piano het liefst onconventioneel benadert. Hauschka's soundtracks voor films en documentaires maakten hem wereldberoemd – met zijn dramatische muziek bij de antioorlogsfilm *Im Westen nichts Neues* (2022) won hij vorig jaar zelfs een Oscar.

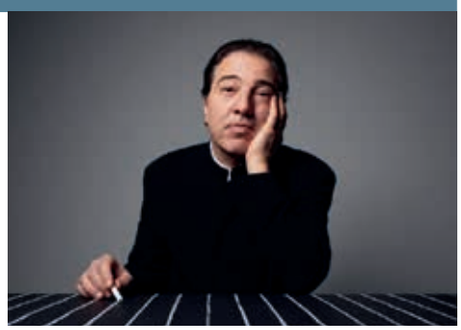
13 oktober, Utrecht. TivoliVredenburg.nl

OVERWELDIGENDE ROMANTIEK

Opnieuw Anna Fedorova, ditmaal met Sinfonia Rotterdam in het overweldigend romantische Tweede Pianoconcert van Chopin. Het orkest opent met Fanny Mendelssohn's Ouverture in C en de Eerste Symfonie van de Nederlandse componist Johann Wilhelm Wilms (1772-1847), vooral bekend door zijn toonzetting van de tekst *Wien Neêrlands Bloed…*

17 en 18 oktober, Rotterdam en Den Haag. SinfoniaRotterdam.nl

TWEE MONUMENTEN

FETHI KARADUMAN

'Het speelplezier spat ervan af, de accenten worden meesterlijk geplaatst en de inventief uitgewerkte fraseringen, vertragingen en versnellingen getuigen van een indrukwekkend structuurbesef.' Aldus OpusKlassiek over Bachs *Goldbergvariaties* door Fazil Say. De pianist, componist en improvisator verovert vele harten met zijn vertolking van Bachs meesterwerk. In dit programma combineert hij het met nog een monument uit de pianoliteratuur: Schuberts laatste Pianosonate D960.

23 oktober, Antwerpen; 25 oktober, Den Haag. FazılSay.com

STILTE EN INTROSPECTIE

De Italiaanse neoklassieke pianiste/componiste Olivia Belli woonde jarenlang in grote steden, maar verkoos uiteindelijk het platteland als thuisbasis. De kalmte van het heuvellandschap en de wisseling van de seizoenen inspireren Belli sterk bij haar muziek, evenals haar voorbeelden Chopin, Satie en Bach. Haar nieuwste plaat *Intermundia* (2024) gaat volgens Belli over acht plaatsen van stilte en introspectie, met een dunne de sluier tussen deze wereld en die andere.

4 november, Utrecht. TivoliVredenburg.nl

MULTITASKEN MET RAVEL EN TSFASMAN

'Ik aanbid het tweede deel, met de fluit; een subliem moment.' Yuja Wang is idolaat van Ravels Pianoconcert in G. Ze dirigeert vanachter de vleugel het Mahler Chamber Orchestra. Ook op het programma: Stravinsky de *Jazz Suite* van Alexander Tsfasman.

19 en 20 november, in Amsterdam en Antwerpen. YujaWang.com

MARTINA CONSONNI & TOMOKI PARK

Voor zijn fans is het een van zijn vele kwaliteiten, voor wie minder boodschap heeft aan zijn hyperevenwichtige, gepolijste stijl een steen des aanstoots, maar niemand kan er omheen dat András Schiff iets van een professor heeft. Hij leert en beleert graag, en heeft een groot hart voor jonge pianisten in wie hij potentieel ziet. In 2014 startte hij met het project Building Bridges, waarin jonge talenten door hem gecoacht worden en in de deelnemende zalen een portretrecital mogen geven, bij wijze van spreken met een keurmerk van hem.

In De Singel mochten we in dat kader een gedeeld recital meemaken: Martina Consonni speelde twee sonates van Scarlatti en de sonate D664 van Schubert, Schumanns *Papillons* en Mendelssohns *Rondo capriccioso*. Tomoki Park nam stukken uit Bachs *Musikalisches Opfer* en weefde er Schuberts Sonate D840 en recente werken van Holliger, Balch en Isang Yun doorheen.

We moeten ons in een geval als dit hoeden voor twee evidente valstrikken: hineininterpretierung en oneigenlijk vergelijken. Maar zelfs in dat besef is het moeilijk om in Consonni's afgemeten, vlekkeloze, 'objectieve' stijl en in Parks indrukwekkend intellectuele aanpak geen polen van Schiffs smaak en wezen te zien. Evenmin is het mogelijk om tussen twee zo uiteenlopende temperamenten als Consonni en Park geen keuze te maken als ze je zo achtereenvolgens worden voorgesteld.

Consonni is een goede pianiste, met een hart voor de muziek die ze speelt, maar met een mogelijk nog groter hart voor perfect pianospel. Ze heeft voor elk technisch probleem de oplossing gevonden, en gebruikt die kennis, zo zou je denken, eerst en vooral om storende factoren te weren, niet in de eerste plaats om een verhaal te vertellen. Dat leidt tot een paradoxale combinatie van luxe – foutloosheid genereert luistercomfort – en gebrek – de Schubertsonate in A vergt voor ons veel meer cantabile, en Schumann meer koorts en breuklijnen.

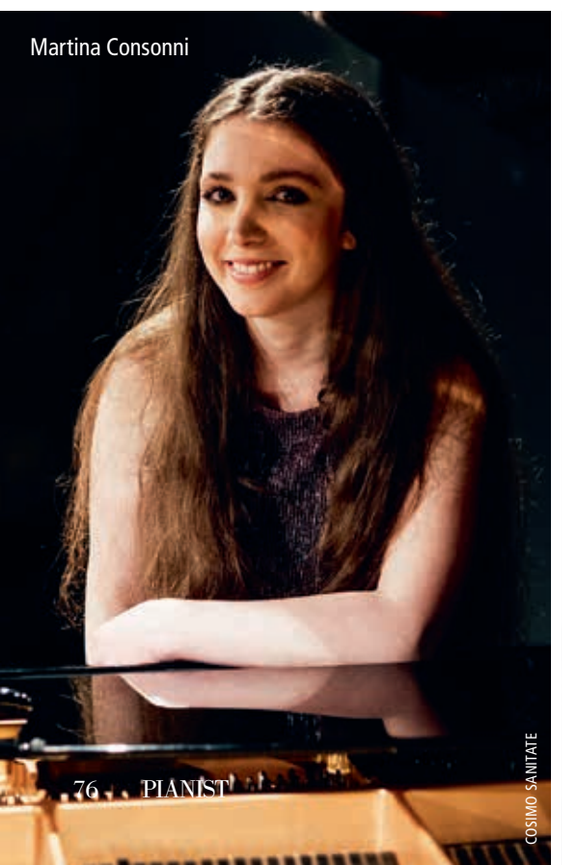
De naam Tomoki Park kunt u best onthouden. Hij is zo'n zeldzame muzikant die een verbijsterend veelzijdig brein weet aan te wenden om de luisteraar iets bij te leren over vele facetten aan de 'binnenkant' van de noten, zonder dat het klinkende resultaat droog of cerebraal wordt. Wie kan het zesstemmige *Ricercar* uit *Musikalisches Opfer* nog maar van buiten leren, laat staan zo klaterhelder presenteren? Wie kan in Holligers *Lebenslinien* zoveel liefde voor zowel klank als structuur laten opklinken? Dankuwel voor deze gouden tip, mijnheer Schiff.

Gehoord: DeSingel, Antwerpen, 17 mei
Rudy Tambuyser

EVGENY KISSIN

Voordat hij één noot gespeeld had kreeg Evgeny Kissin al een daverend applaus en na zijn recital doorbrak het ovatie-volume van het uitzinnige publiek zelfs de geluidsbarrière. Men was weer in de ban geweest van zijn charismatische, gepassioneerde en kleurrijke musiceerkunst. Vooral trof de flitsend ronkende tweede Sonate van Prokofjev. Als je niet van deze componist houdt zou je hem na zo'n fascinerende vertolking direct je liefde verklaren! Ook de Brahms-Ballades opus 10 raakten diep. Het donkere gemurmel van de vierde herinnerde niet aan een beekje maar leek op een mystieke onderstroom als van de Styx uit de Klassieke Oudheid. Indrukwekkend, net als Chopins Fantasie in f die Kissin opbouwde tot een majestueus monument vanaf de geheimzinnige inleiding tot de explosies in de geniale ontwikkeling. Chopins Nocturne in fis, die wel een dominant aangedikte melodielijn kreeg, zinderde van spanning. Beethovens Sonate opus 90 speelde hij zeer authentiek. Het zangthema van het tweede deel klonk niet lyrisch Schubertiaans maar zonder enige opsmuk sober en indringend. Tevens sierden intiem verstilde momenten het discours. De 52-jarige Russische grootmeester blijft, in welke componistenhuid hij ook kruipt, intrigerend door zijn visie, grandeur en ouderwets grootse gebaren.

Gehoord: Amsterdam, Concertgebouw, 18 mei
Cornélie Hoendervanger

Martina Consonni

COSIMO SANITATE

Tomoki Park

NEDA NAVAEE

Storioni Trio

STORIONI TRIO

Zo vaak als de vijf Pianoconcerten van Beethoven op de podia klinken, zo weinig staat zijn Tripelconcerto geprogrammeerd. Waarom dit werk met de unieke driesolisten-combinatie zo'n stiefkindje werd is een raadsel: het is zeker geen zwakke compositie maar juist een sterk en bijzonder meesterstuk, spontaan sprankelend en muzikaal rijk genuanceerd. Raak getroffen door de Storioni's (Bart van de Roer, piano, Wouter en Marc Vossen, viool en cello) met hun gloedvol pleidooi. De strijkers leefden zich volledig uit, de violist door de intensiteit van zijn enthousiasme en de cellist door zijn prachtige warme toongeving, die ook in de hoogte, waar de cello vioolallures krijgt, zijn volle klank behield. Pianist van de Roer speelde mooi stijlvol en met een lichtvoetige toets. In sommige begeleidende passages had zijn toon iets minder bescheiden kunnen zijn. Het samenspel was zeer hecht en dynamisch fraai gekleurd. Tijdens de vragenseance in de pauze vroeg een oplettende luisteraar hoe de kunstenaars zo perfect konden samengaan terwijl de pianist met de rug naar de strijkers zat.
Wouter Vossen lachte: "we spelen al erg lang samen en één snuifje van mij kan al genoeg zijn". Zeer treffend bleek ook de verbintenis van het trio met de Philharmonie Zuidnederland. De inspirerende Oostenrijkse dirigent Emmanuel Tjeknavorian wist het kleine koppel volledig te integreren in de symfonische bedding, de boeiende en meeslepende Beethoven was een knappe prestatie.
De Storioni's gaven nog een toegift, een poëtische en intiem verstild voorgedragen Romanze (opus 28) van Schumann, oorspronkelijk voor klavier, nu in triozetting. Na de pauze bonkte het noodlot op de deuren van het Muziekgebouw met een turbulente en dramatische Vierde Symfonie van Tschaikowsky.
Het trio kreeg onlangs de "Cultuurprijs 2024 Noord-Brabant" vanwege hun muzikaal vakmanschap en hun verbindende rol. Zij stralen altijd speelvreugde uit en proberen met kamermuziek iedereen te bereiken: met optredens buiten de concertzaal, op straat of zelfs in het Skatepark Arena 51. Bravissimo!

Gehoord: Eindhoven, Muziekgebouw, 19 mei
Cornélie Hoendervanger

NELSON GOERNER & THIERRY ESCAICH

Het concert werd geopend met *Hulda*, ballet allégorique van César Franck. Geen alledaagse kost in Amsterdam, maar wie weet dat het Orchestre Philharmonique Royal de Liège onlangs nog de complete orkestmuziek van hun stadgenoot vastlegde op cd, gedeeltelijk met Gergely Madaras, de dirigent van vanavond, kan niet verrast zijn. Wel verrassend is de kwaliteit van deze muziek die veel vaker gehoord mag worden, zeker in een quasi ideale vertolking, deze muziek past het orkest als een handschoen. Over te weinig belangstelling heeft Ravel met zijn pianoconcerten niets te klagen. Het zonnige concert in G (1929-31) werd met zwier en virtuositeit gespeeld door Nelson Goerner.
Meteen in het eerste deel met een opwindend tempo waren we, met de blazers, weggelopen uit een jazzband, midden in de roaring twenties aanbeland. In het Adagio assai was weer eens duidelijk dat Nelson Goerner ook in het gezelschap meesterpianisten een uitzondering is. Die schijnbaar eenvoudige lijn zo oprecht, zo ontroerend zonder ontroerend te willen zijn, met juist genoeg Franse distantie over het voetlicht brengen, dat is maar weinigen gegeven. In zijn toegift, Rachmaninoffs Prelude in D, opus 23 nr. 4 exact hetzelfde.
En na de pauze wat een genot om de *Orgelsymfonie* van Camille Saint-Saëns weer eens in de zaal te horen, larger than life. Zo'n meesterwerk met zoveel spektakel en een ongelooflijk diep Poco adagio. Nog een verrassing, het Maarschalkerweerdorgel werd bespeeld door Thierry Escaich, die eerder dit jaar als componist van *Variations Litaniques* het verplichte werk bij de laatste editie voor viool van het Elisabethconcours indruk maakte.

Gehoord: Amsterdam, Concertgebouw, 17 juli
Eric Schoones

Nelson Goerner

JEAN-BAPTISTE MILLOT

Nieuwe bladmuziek

Besprekingen door Cornélie Hoendervanger

Prokofjew | Toccata opus 11

Uit bewondering voor Schumanns Toccata schreef Sergej Prokofjev anno 1912 een duivels scherpe, energieke en virtuoze klapper in de stijl van een perpetuum mobile: zijn Toccata opus 11. Behalve de naam hebben de twee Toccata's weinig gemeen. Schumanns schepping kreeg waardering en het opus van Prokofjev werd in zijn tijd als schokkend ervaren door de hamerende motoriek. Van de vertolker wordt veel gevraagd, niet alleen een enorme techniek maar ook een groot uithoudingsvermogen. In St.Petersburg speelde Prokofjev het veeleisende werk zelf (in 1916) en het is onduidelijk of het hem gemakkelijk afging. Tegenwoordig prijkt de Toccata op het standaardrepertoire en er bestaan talloze uitvoeringen: de indrukwekkende en intrinsiek ruisende opnames van Vladimir Horowitz én Martha Argerich zijn mijn favorieten. De nieuwe editie van Henle is fraai, duidelijk en authentiek. Men scoort met de voortreffelijke vingerzettingen van Yulianna Avdeeva en het voorwoord van Simon Morrison die de geschiedenis beschrijft met citaten uit de dagboeken van de componist.

Henle Urtext HN 1581

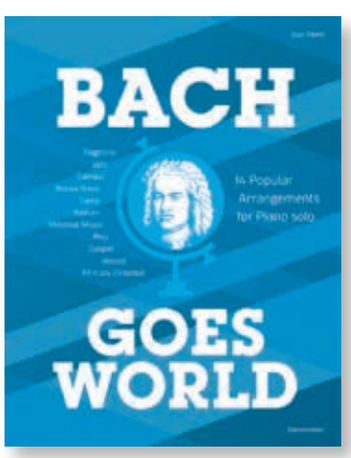

Prokofjew | Visions fugitives opus 22

Dezelfde kwaliteit leverde Henle ook met de *Visions fugitives* opus 22. Morrison schreef weer de voorgeschiedenis en Boris Giltburg zocht de vingerzettingen uit. Dit boek is een juweel met nog een groter bereik dan de Toccata omdat menig docent deze suggestieve werkjes gebruikt om de leerling de bijzondere Russische wereld binnen te loodsen. De componist ontwierp zijn serie pianominiaturen eerst als clusters voor verschillende vrienden voordat hij ze aaneengeregen zelf in première bracht. Dat was tijdens de turbulente aanloop van de Russische Revolutie, waarvoor hij in 1918 zijn geboorteland ontvluchtte om naar Amerika te vertrekken met deze pianoserie in zijn koffer. De twintig originele taferelen zijn geschreven in een impressionistische stijl à la Debussy met veel dissonante harmonieën. Elk deeltje bezit een eigen karakter, sommige heftige stukken schijnen als emotionele reactie te refereren aan de politieke wrede situatie in zijn land. De titel werd ontleend aan een gedicht van Konstantin Balmont: "in elk vluchtig visioen zie ik werelden gevuld met het wispelturig spel van regenbogen".

Henle Urtext HN 1158

Jean Kleeb | Bach Goes World, 14 Popular Arrangements for Piano solo

In het voorwoord van Bärenreiters gloednieuwe album hoopt Jean Kleeb spelers van alle genres, of het om Jazz, Ragtime, Minimal music, Pop, Afrikaanse, Oosterse en Balkan-muziek gaat, te verbinden in een aansprekende Bachstijl. Op zichzelf een goed idee, er leiden veel wegen naar Rome, of naar de geniale Barokmeester. Hoe men vooral de jongeren kan lokken om tenslotte te belanden bij de echte componist maakt niet uit, het doel heiligt de middelen. Deze populaire stukken zijn in een moderne ritmische snit opgesmukt met thema's uit Bachs bekendste werken, zoals bijvoorbeeld het Concert voor 2 violen, beroemde Koralen of een *Brandenburgs Concert*. Ze zijn niet moeilijk te spelen. Kleeb hanteert ludiek de naam Bach met soms grappige titels (zoals *Sambach* of *Bachacaglia*) en verstopt (net als de componist) de noten "B.A.C.H." in verschillende nummers. Als de beoogde route een succesformule wordt, zal Bärenreiter zich met nieuwe uitgaves van het originele Bach-oeuvre moeten haasten vanwege een tsunami van Bachfans.

Bärenreiter BA 10653

Schumann | Drei Romanzen opus 28

Schumanns prachtige en poëtische Romanze in Fis, waar de pianist met zijn duimen de middenstem in een klankencomplex een melodie laat zingen, behoorde tot één van de meest uitgevoerde pianowerken uit de 19e eeuw. Clara Schumann noemde haar favoriete compositie "het allermooiste liefdesduet, ooit geschreven". Het werd ook het laatste stuk dat zij op haar sterfbed hoorde, toen haar kleinzoon Ferdinand het nog voor haar speelde. Schumann zelf beschouwde zijn opus 28 als een drieluik, dat hij schiep in de woelige tijd van huwelijksperikelen met Clara, als één van zijn beste werken. De hoekdelen zijn gepassioneerd snel en het middenstuk bezit een bezonken karakter. Schott/Universal heeft voor een mooie nieuwe uitgave gezorgd met een lekker fel oranjerode kaft en een duidelijk en overzichtelijk notenbeeld. Ook de passages, waarin Schumann de frases over drie balken verdeelde, zijn zo helder dat je die haast à vue zou kunnen spelen. Handige aanwijzingen voor de vingerzetting en interpretatie van Tobias Koch en verantwoording van de oerteksten van Michael Beiche sieren het album.

Wiener Urtext Edition, Schott/Universal UT 50421

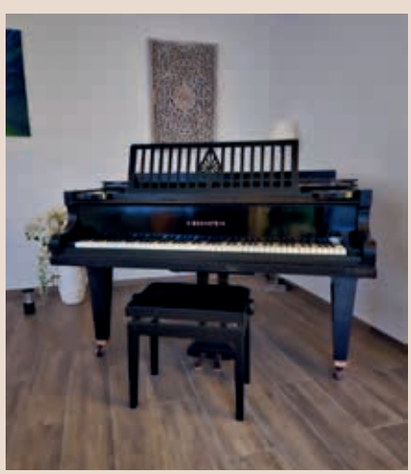
Clemens Hoffman | 3 Pieces for Piano Solo & 2 Piano Duets

"Voor elke enthousiaste student die op zoek is naar een nieuwe uitdaging" schrijft Clemens Hoffman in het voorwoord van zijn nieuwe album. Dit dekt wel de lading van zijn inmiddels derde pianoboek. De Nederlander is een echte vakman die zeer duidelijk zaait en oogst vanuit het educatieve piano-werkveld. Deze oogst blijkt weer goed gelukt, de korte pianostukken zijn niet in een oppervlakkige "minimal-music"-stijl gegoten maar in goed uitgedachte patronen. Ook met aanwijzingen waar de enthousiaste student op moet letten. Van de solo's springt zijn Adagio, dat geïnspireerd werd door het Tweede Pianoconcert van Sjostakovitsj, er uit qua technische vaardigheid. Veel moeilijker dan alle andere stukken: waarschijnlijk een door de componist beoogd "klimrek". De twee driedelige quatre-mains lopen geolied en zijn zeer toegankelijk, allemaal met een eigen sfeertje, soms een beetje Satie-achtig. Het laatste nummer blijkt een echt lekker ritmisch stuk, dus een aantrekkelijke uitdaging.

Universal Edition UES 105 855-410 Klavier

(advertentie)

TE KOOP:
klein model C. Bechstein-vleugel van 1936-1937

Serie Nr. 141311, zeer mooie klank, regelmatig gestemd
Verkoop ten bate van goede doelen stichting Desire & Give, met ANBI Status, uw gift is aftrekbaar van de belasting.

Info: Trix Buschman
telefoon: 0619263426, e-mail: psmb@kpnmail.nl

ANDRIESSEN
PIANO'S~VLEUGELS

ANDRIESSEN PIANO'S ~ VLEUGELS BV

INKOOP - VERKOOP - VERHUUR - REPARATIE
RESTAURATIE - STEMMEN - TAXATIE

BOTERMARKT 18 - 2011 XM HAARLEM
TEL. 023-5322922 - FAX 023-5420738
E-MAIL: INFO@ANDRIESSENPIANO.NL
WEBSITE: WWW.ANDRIESSENPIANO.NL

Jaap Blauwendraat
www.pianoservice.nl

verzorgt al uw
piano- en vleugelwensen

Al 30 jaar dé pianospecialist voor Midden Nederland. Voor stemmen, onderhoud, reparatie, verbetering van speelaard en vervoer. Vakbekwaam én klantgericht. Met een ruime voorraad piano's en vleugels voor leerling en professional.

VvPN CERTIFIED PIANO TUNER
PTDAE
WIJ LEIDEN VAKMENSEN OP

- gecertificeerd pianostemmer
- all-round pianotechnicus
- specialist in precisietechniek
- zorgvuldig en betrouwbaar

06 212 688 71 / 0343 76 41 00
info@pianoservice.nl / www.pianoservice.nl

PIANIST
NEDERLAND | BELGIË

HÉT BLAD VOOR DE PIANOLIEFHEBBER:

✓ interviews en reportages vanuit het muziekleven, festivals, concoursen, op bezoek bij pianobouwers, vaktechnische informatie
✓ vaste rubrieken i.s.m. NPMB, detailhandel, VvPN, stemmers en technici, EPTA, pianodocenten
✓ achtergrondartikelen, bladmuziek, album- en concertrecensies, boekbesprekingen, concertagenda en nog veel meer!

Kortom: onmisbaar voor iedereen die van piano houdt!

Lees nu op **www.pianistmagazine.nl** bijzondere interviews, reportages en bijlagen.

Inclusief 2x per jaar
THE WORLD OF PIANO COMPETITIONS
Volgende editie verschijnt in november 2024

PIANIST verschijnt vier keer per jaar. Een jaarabonnement bedraagt € 37,50 incl. verzendkosten
Abonneer u op: **www.pianistmagazine.nl** of bel **+31 411 684431 / + 31 6 40145568**.
Schrijf u op de website ook in voor onze nieuwsbrief.

Pianist is een uitgave van
Agreeable Place PUBLICATIONS

Pianist verschijnt in Nederland en Vlaanderen. Daarnaast in de Duitse taal in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en Liechtenstein.

www.pianistmagazine.nl

BEETHOVEN, HAYDN, GLUCK

KEYBOARD KEYWORKS (BEWERKINGEN VAN ORKESTWERKEN)

Luca Montebugnoli (fortepiano)

Evil Penguin Classic EPRC 0059 • 68'

Waardering: 9

Deze cd heeft vele aantrekkelijkheden. De eerste is dat, voor zover ik weet, geen van de stukken in deze versie eerder is opgenomen. De bewerking van de Derde symfonie van Beethoven is van de pianist, de bewerkingen van Haydns Die Schöpfung en Glucks Echo et Narcisse en Orphée et Eurydice zijn van tijdgenoten. Die eigentijdse versies veranderen tragische zang en orkestmuziek in tragische kamermuziek. In deze uitvoering is dat winst. Men begrijpt nog beter waarom deze stukken in de eigen tijd zoveel indruk maakten. Het arrangement van Beethoven heeft het grote voordeel dat het geen piano-uittreksel is, maar een pianocompositie gebaseerd op bestaand muzikaal materiaal waarbij de arrangeur alle mogelijkheden van de piano uit Beethovens tijd inzet voor een muzikaal overrompelend stuk waarbij men de oorspronkelijke bezetting vergeet. Luca Montebugnoli, een jonge Italiaanse fortepianist die gelukkig flink aan de weg timmert, doet daarmee hetzelfde wat Liszt later zou doen met de symfonieën van Beethoven. Liszts medium was weliswaar anders (de fortepiano heeft andere kwaliteiten dan de piano), maar beide bewerkers stellen de muzikaliteit en individualiteit voorop. Hoezeer de pianist ook respect toont voor tijdgebonden aspecten als instrument en compositie, de tijdloze energie van Beethoven en de meer tijdgebonden kleur van Gluck komen volledig aan bod, mede dankzij de geweldige uitvoeringen.

Emanuel Overbeeke

CAGE

CAGE²

Bertrand Chamayou (prepared piano)

Erato 2173227516 • 68'

Waardering: 7

Behalve componist en schilder was John Cage (1912-1992) vooral uitvinder. Een daarvan was de 'prepared piano', een piano die hij met spijkers, schroeven, vlakgommen, isolatiestrips etcetera tussen de snaren ombouwde tot een gestemd percussie-instrument. De Franse pianist Bertrand Chamayou (1981) heeft een solide reputatie opgebouwd rond Ravel, Messiaen en Liszt. Maar nu laat hij zich van zijn onderzoekende kant zien met werken die Cage tussen 1940 en 1945 heeft gecomponeerd. Bij de samenstelling van de cd is rekening gehouden met maatschappelijke invalshoeken van Cage's compositorisch traject. In In the Name of the Holocaust heeft Cage gekozen voor een patroon van tweeklanken die dankzij oosterse ritmiek en belletjes een suggestie van tijdloosheid meegeven, waarmee hij wil benadrukken dat massamoord los staat van alle tijden en plaatsen. Het tweede deel houdt een waarschuwing in: stapsgewijze aanslagen in de lage registers met scherpe dissonanten wijzen de luisteraar op het risico van herhaling. Dat wordt in het slot onderstreept door met de onderarmen zeven à acht noten tegelijk aan te slaan en in te zetten als slagwapens. Een verrassend contrast is te horen in Our Spring Will Come waarin een luchtig trippelend staccato dansje dient als commentaar op een zwaar onderwerp als rassenscheiding in het Amerika van de Tweede Wereldoorlog. Sarcasme als schaamlap voor optimisme – dat is Cage ten voeten uit.

Wynold Verweij

DOHNÁNYI

SUITE IN THE OLDEN STYLE – PASTORALE – VARIATIONS ON A HUNGARIAN FOLK SONG

Sofja Gülbadamova (piano)

Capriccio C5519 • 68'

Waardering: 6

Het wordt onderhand tijd voor een nieuwe categorie uitvoeringen: quasi-historische interpretaties. Het zou dan gaan om albums (en concerten) waarbij de zweem van authenticiteit ontleend wordt aan het gebruik van een instrument dat ooit heeft toebehoord aan de componist van wie muziek gespeeld wordt. Op onderhavig album gaat het om de voor die tijd moderne vleugel met concaaf klavier (Bösendorfer, 1910) van Ernst von Dohnányi, een instrument dat in het Museum van Muziekhistorie in Budapest staat te pronken. Afgaand op de registers die door pianiste Sofja Gülbadamova betast worden vertoont vooral de discant spichtigheid en is voor de opname de intonatie ook niet 100 procent geweest. Dohnányi was een zeldzaam bevlogen pianist, weten we dankzij historische uitvoeringen.
Pochen met zijn instrument en erop spelen legt de lat voor de interpreet ijzingwekkend hoog. Met wat log en niet verfijnd, zelfs niet speels pianospel in een overklotsend pedaalbad, gaat ze dan ook ruimschoots onder die lat door. De Pastorale lijkt eerder zwaar aangelegd dan eenvoudig en lichtvoetig – vergelijk de fantastische opname van de Nederlands-Hongaarse Valentina Tóth! – en hetzelfde geldt voor de Variaties, opus 29. Het mooist lukken de Drie stukken, opus 23, zeker de moeite van het beluisteren waard.

Harry-Imre Dijkstra

FAURÉ

COMPLETE MUSIC FOR SOLO PIANO

Lucas Debargue (piano)

Sony Classical 19658849882 • 4.22' (4 cd's)

Waardering: 8

Na illustere voorgangers, onder wie Jean-Philippe Collard (Brilliant Classics) en Kathryn Stott (Hypérion) waagde de jonge Franse pianist Lucas Debargue (1990) zich aan een opname van het complete oeuvre voor piano solo van Gabriel Fauré. Gedurfd. Fauré's intieme, technisch vaak lastige muziek vraagt – ook in gespreide opnamesessies – voortdurend opperste concentratie. Daarnaast schreef Debargue zelf de uitgebreide liner notes én wilde hij zijn interpretaties op de Opus 102-vleugel naar het eigenzinnig ontwerp van pianobouwer Stephen Paulello vastleggen: een hedendaags instrument met een onalledaags bereik van honderdtwee toetsen en rechtsnarig frame zonder dwarsbalken. Hoe is het klinkend resultaat? Bij meermaals beluisteren raakten Debargues vertolkingen mij grotendeels in positieve zin, vooral in de Barcarolles, Impromptu's en Preludes. Kleurrijk, goed getimed, geconcentreerd en met een technische finesse perfect voor Fauré's fijnmazige structuren waarin je geen fout kunt verdoezelen. Maar soms, zoals in de Valse-caprice nr. 1 (cd 1) speelt Debargue onbeheerst hard en scherp of verzwakt met een keuze voor hoge tempi de zeggingskracht van Fauré's rijkgeschakeerde harmonieën. De hoge studio-opnamekwaliteit geeft de open klank van de Opus 102-vleugel met veel sympathische resonanties uitstekend weer. Het instrument staat als een huis, maar klinkt onder het ruimhartig pedaalgebruik van Debargue ook een beetje hol. Al met al toch een opname die ik zeker zou aanraden!

Frank Hougee

CREMONA MUSICA
INTERNATIONAL EXHIBITIONS *and festival*

27th-29th September 2024
Cremona Exhibition Centre

The most dynamic European Exhibition dedicated to Pianos and Keyboards

Live the Cremona Musica Experience!
www.cremonamusica.com

madeinitaly.gov.it

New Urtext Editions for Piano

NEW

Fanny Hensel
Ostersonate "Easter Sonata"

Score and colour facsimile of the autograph

BA11853
Editor Marie Rolf

This piano sonata was still considered to be by Mendelssohn Bartholdy when it was recorded by Éric Heidsieck in 1972. It was not until 2010, almost 200 years after its composition in 1828, that musicologist Angela Mace Christian was able to unequivocally attribute the work to Mendelssohn's sister Fanny Hensel. Bärenreiter presents the first Urtext edition of the "Easter Sonata".

In Celebration of the Life and Music of *Gabriel Fauré* (1845-1924)

Barcarolles	BA10842
5 Impromptus	BA11851
Trois Romances sans paroles op. 17 N 52	BA11852
Ballade op. 19 N 56a	BA10841
Valses-Caprices	BA10843
Pavane op. 50	BA11832

Bärenreiter www.baerenreiter.com

GERSHWIN

RHAPSODY IN BLUE

Kevin Cole (piano), National Orchestral Institute Philharmonic o.l.v. David Alan Miller

Naxos 8.559934 • 72'

Waardering: 9

George Gershwins Rhapsody in Blue viert dit jaar zijn honderdste verjaardag en werd in de loop van zijn bestaan van een veelvoud van arrangementen voorzien door Ferde Grofé (1892-1972). Gershwin was piepjong en als orkestrator nog onervaren toen hij dit werk in sneltreinvaart als 26-jarige opleverde. Van het originele manuscript, in een blauwdruk voor twee piano's, maakte Grofé versies voor jazzband, een flexibele bezetting voor theaterorkest, en een partituur voor standaard symfonieorkest. Op deze cd speelt Kevin Cole deze laatste versie, maar geeft er meteen zijn eigen draai aan door 44 maten uit de originele jazzband-versie in te lassen. In 1931 werd Gershwin gevraagd om de muziek te schrijven voor de Hollywoodfilm Delicious. De film flopte, maar Gershwin gebruikte het materiaal voor een tweede Rhapsody voor piano en orkest, en verzorgde ditmaal zelf de orkestratie. De cd wordt daarnaast aangevuld met drie orkestwerken, te beginnen met de Cuban Overture van Gershwin uit 1932. Joan Tower (1938) schreef met 1920/2019 een knap geconstrueerd abstract werk in de geest van Copland en Barber. Met Dreamwaltzes schiep Steven Stucky (1949-2016) een meesterlijke partituur, schitterend geïnstrumenteerd en internationale aandacht meer dan waard. Pianist Kevin Cole voelt zich samen met dirigent David Alan Miller en het gelegenheidsorkest in dit repertoire als een vis in het water.

Siebe Riedstra

TEN HOLT

CANTO OSTINATO (LIVE OPNAME)

Pianoduo Scholtes & Janssens

Challenge Classics CC72987 • 61'

Waardering: 7

Afgaande op het immer groeiend aantal opnamen lijkt Canto Ostinato van Simeon ten Holt hard op weg om de Vier jaargetijden van de twintigste eeuw te worden. Het enige verschil is dat het meesterwerk van de componist uit Bergen er in vele variaties is. Van solo harp tot groot orkest en alles daartussenin. Toch zijn het vooral de versies van één tot vier piano's die het merendeel van de opnamen vormen. Nu voegt het Pianoduo Scholtes & Janssens er weer eentje toe voor twee vleugels. Voor het tweetal is de kennismaking met Canto Ostinato vrij recent. Pas in 2020, zeventien jaar na de vorming van het duo, stond de partituur voor het eerst op de lessenaars. Niet zo gek, want het tweetal heeft zich de afgelopen jaren vooral gemanifesteerd als een 'klassiek' pianoduo dat het traditionele repertoire op het hoogste niveau speelt. Voor velen zal deze cd met een uur lang de beroemde noten van Ten Holt dan ook een verrassing zijn. Toch verloochenen Scholtes & Janssens hun achtergrond niet. Na een wat moeizaam begin weten de pianisten vooral de lyrische kant van Canto Ostinato te benadrukken en met groot gevoel voor structuur en ontwikkeling een verhaal te vertellen. Alsof het een klassieke sonate betreft…

Paul Janssen

LISZT

SONATE EN SI MINEUR – SONETTI DI PETRARCA – VALSE OUBLIÉE NO. 2 – ÉTUDE 'LA LEGGIERREZZA' – RHAPSODIE HONGROISE NO.6

Nelson Goerner (piano)

Alpha Classics ALPHA 1036 • 67'

Waardering: 10

Pianisten die in een recent verleden de Sonate in b klein van Liszt opnamen, zetten daar vaak late pianostukken van hem bij, om zo de serieuze kant van zijn werk gescheiden te houden van het bravourewerk. Dat is inmiddels veranderd: Marc-André Hamelin zette er bijvoorbeeld de Tarantella bij en Nelson Goerner zowel La leggierezza als een Hongaarse rapsodie; zijn enige late stuk is de tweede Valse oubliée. Zo geeft hij ons een beeld van de complete Liszt, met alles erop en eraan. De pijlsnelle parallelle octaven in de Rapsodie worden bij hem ook geen uitsmijter, ze horen gewoon zo in het stuk. Dat behandelt hij net als de Sonate, met alle aandacht voor het detail en een rijke gradatie aan dynamische nuances. Er verdwijnt geen noot onder de tafel en het luide wordt nooit té luid. Al in de Sonetti di Petrarca voel je bovendien hoe hij allerlei van zichzelf fraaie virtuoze versierselen ook inhoud geeft en later gaat ook de geschiedenis meeklinken. We horen in de Sonate associaties met Schubert en lange trillers – ook die in de Valse – verwijzen naar Opus 111 van Beethoven. Hier wordt met superieur pianistiek kunnen wezenlijk muziek gemaakt.

Paul Herruer

MOZART

PIANO CONCERTOS KV 238 | KV 242 | KV 246

Robert Levin (tangent-piano), Ya-Fei Chuang (fortepiano), Laurence Cummings (klavecimbel); Academy of Ancient Music o.l.v. Bojan Čičić en Laurence Cummings (KV242)

Academy of Ancien Music AAM044 • 61'

Waardering: 10

Zoals Robert Levin Mozarts frases leven in blaast – anders, maar even boeiend als Kristian Bezuidenhout – zijn er maar weinig. De grip die Levin heeft op Mozarts notenmateriaal is zeldzaam. Levendig, speels en virtuoos. Met gebruikmaking van de vrijheden die een solist toekwamen in de muziekpraktijk van die tijd: geïmproviseerde versieringen, omspelingen en cadensen. Het hele gamma aan toetsinstrumenten dat in Mozarts tijd gangbaar was komt aan bod. Het langzaamaan uitgerangeerd rakende klavecimbel, het 'moderne' fortepiano en de relatief zeldzame 'tangentenflügel' – een variant op het klavecimbelmechaniek waar de snaren niet worden getokkeld maar met houten staafjes aangeslagen. Het Zevende concert voor drie klavierinstrumenten in F, KV 242, biedt de zeldzame mogelijkheid om de drie instrumenten in één werk naast elkaar te laten klinken. Het opvallendst is eigenlijk hoe zacht de toetsinstrumenten zijn, vooral in verhouding tot de blazers, met name de hobo's en de hoorns. De balans in de opname komt realistisch over, het is een goede test voor 'historisch geïnformeerde oren' om de drie instrumenten te onderscheiden. Dit is de op één na laatste aflevering van de serie van dertien, begonnen in 1994. Alle eer voor de doorzetters!

Hans Quant

Rombaux
BRUGGE

Cultuur Stad Brugge
Piano's Rombaux Brugge

een fantastische combinatie, al bijna 100 jaar

Wij heten u welkom in onze zaken

Grote keuze bladmuziek

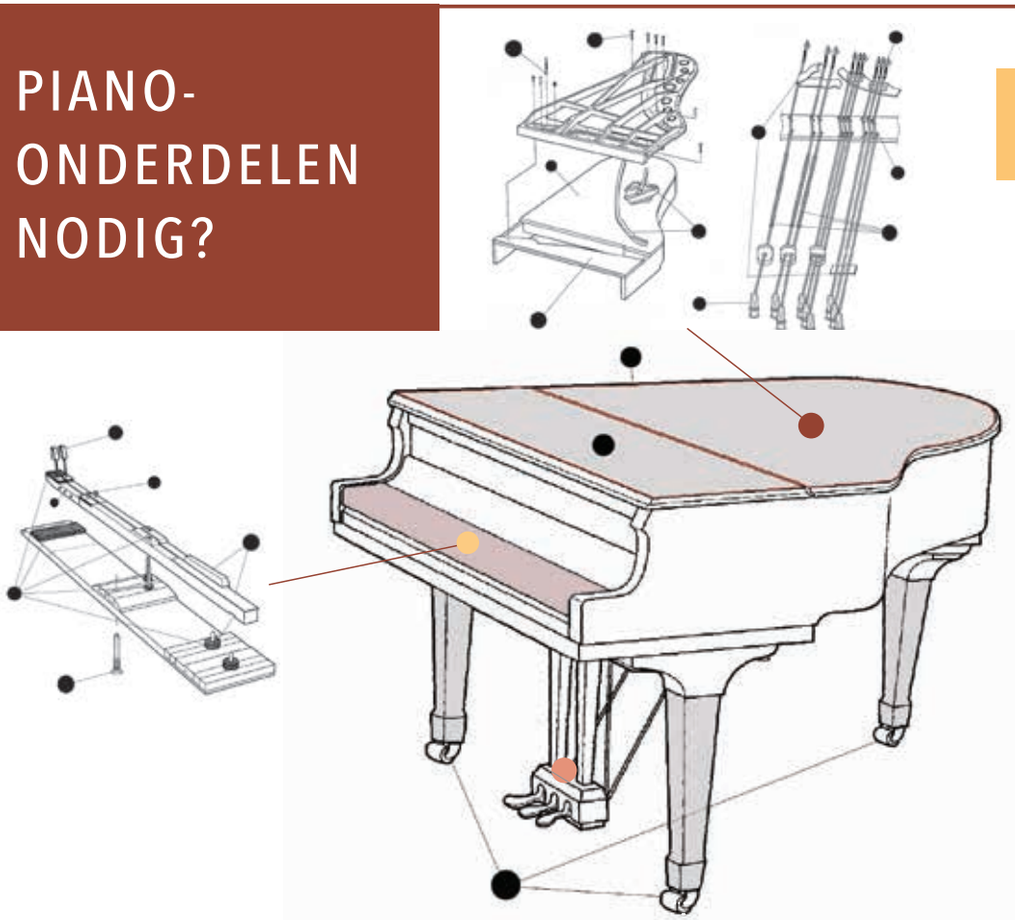
Rombaux BVBA
Mallebergplaats 13
8000 Brugge

Rombaux piano toonzaal
Kelkstraat 13
8000 Brugge

www.rombaux.be - music@rombaux.be - Tel: +32 50 33 25 75

Bösendorfer - Yamaha - Schimmel

PIANO-
ONDERDELEN
NODIG?

Neem dan contact op
met Sven Taffijn!

- Heel veel piano- en vleugel-onderdelen en gereedschappen
- Pianostoelen
- Hoezen
- Onderhoudsproducten
- Piano Life Saver systemen

Vernieuwde website:
www.taffijn.be

BV Taffijn
PIANO SUPPLY
T: +32 54 566 570

De piano-onderdelen specialist

PROKOFJEV, RAVEL, SAIDAMINOVA

SHADOWS OF MY ANCESTORS

Behzod Abduraimov (piano)

Alpha Classics ALPHA 1028 • 71'

Waardering: 9

De Oezbeekse pianist Behzod Abduraimov (1990) won de Londense International Piano Competitie van 2009, met achttien jaar. Sindsdien volgden samenwerkingen met orkesten in vooral Amerika en Israël en Verweggistan. Ook op de BBC Proms en in München maakte hij indruk. Wat is zo'n cv vervolgens waard op cd? Geen Deutsche Grammophon- of Decca-contract, maar een solorecital op Alpha Classics met Prokofjev, Ravel en Saidaminova. Prokofjev componeerde Romeo en Julia inclusief happy end. Het talent en de technische vaardigheid van Abduraimov verbluffen. Het klinkt bijna geroutineerd. Maar dan met jeugdig elan. Een Grigori Sokolov zou dieper in de materie doordringen maar zonder Abduraimovs glitter. Betoverend is Ravels Gaspard de la Nuit. Ondanks de beperkte opnamecondities en het – bijzonder irritant – ongeïdentificeerde instrument hoor je hier focus en inhoudelijke betrokkenheid samengaan met iets dat boven techniek uitstijgt. Dit is volkomen natuurlijk spel. Dan de vrouwelijke componiste uit Tasjkent, Dilorom Saidaminova (1943). Zij heeft met The wall of ancient Bukhara een prominent aandeel in dit recital. Componiste en compositie zijn hier volstrekt onbekend en echt verrassend. Ze valt tussen Prokofjev en Ravel helemaal niet uit de toon. Een schoolvoorbeeld van het onrecht dat vrouwelijk compositorisch talent door de eeuwen heen is aangedaan. Dit recital groeide gaandeweg van verrassend tot indrukwekkend. Tsja, ik zou zeggen: Decca, Deutsche Grammophon wake-up!

René Seghers

RACHMANINOFF, SILVESTROV

PIANO CONCERTO NO. 3 – YOUTH SYMPHONY – THE MESSENGER

Anna Fedorova (piano), Sinfonieorchester St. Gallen o.l.v. Modestas Pitrenas

Channel Classics CCS45023 • 69'

Waardering: 9

Bezige bij Fedorova voltooit met deze opname haar Rachmaninoff pianoconcertencyclus met het Derde pianoconcert voor Channel Classics met het Sinfonieorchester St. Gallen onder Modestas Pitrenas. Verder op het programma van deze cd de Youth Symphony die zeer de moeite waard is, hoewel er stevige – om niet te zeggen onoverkomelijke – concurrentie is voor deze werken in Ashkenazy op Decca. Als laatste op deze opname The Messenger van de Oekraïense componist Valentin Silvestrov (1937). Tijdens zijn artistieke carrière heeft Silvestrov reeds diverse muzikale stijlen en technieken beproefd. Echter de val van de Sovjet-Unie, schonk hem de mogelijkheid om uiteindelijk religieuze elementen – geïnspireerd en beïnvloed door zijn liefde voor de Russisch-orthodoxe kerkmuziek – te mengen met zijn eigen unieke taal. Silvestrov toont in The Messenger een opvallende vaardigheid in het toepassen van eenvoud. Deze muziek is Fedorova hoorbaar op het lijf geschreven. In het boekje schrijft de Oekraïense Fedorova een jaar na de Russische speciale militaire operatie, dat ze het ondanks dat, belangrijk vindt om Rachmaninoff uit te blijven voeren. Per slot van rekening, was ook hij het slachtoffer van het communistische systeem in zijn tijd. Ik vind dat een voorbeeldige houding, waar wij in het Westen nog iets kunnen leren. Aanbevolen!

Emile Stoffels

RAVEL, SJOSTAKOVITSJ, WIDMANN

PIANO DANCES

Anna Vinnitskaya (piano)

Alpha Classics ALPHA 1044 • 62'

Waardering: 9

Wie op haar vierentwintigste de Koningin Elisabethwedstrijd wint, kan pianospelen op het hoogste niveau, daar is geen twijfel over mogelijk. Toch is de Russische Anna Vinnitskaya (1983), dochter van twee pianisten en kleindochter van een dirigent, in Nederland nooit heel beroemd geworden. Ze speelt veel in Duitsland, waar ze na haar studie in Rostov bij Osipienko, gestudeerd heeft bij Koriolov in Hamburg. Van hen leerde ze dat 'de piano altijd moet zingen' en dat 'pianist zijn geen beroep is maar je hele leven'. En zo speelt de gepassioneerde Vinnitskaya, die sinds 2009 zelf in Hamburg piano doceert, dan ook: als een leeuwin, die soms genadeloos aanvalt op de toetsen, maar dat alleen als de muziek daar aanleiding toe geeft, zoals bijvoorbeeld in het openingsdeel van Ravels achtdelige Valses nobles et sentimentales. Dromerigheid en een subtiel kleurenpalet karakteriseren het tweede deel en zo gaat het door. Bij elke wals roept de getalenteerde Vinnitsjakya met instrumentale virtuositeit, gratie en muzikale zeggingskracht een unieke sfeer op. De vele gezichten van de wals staan centraal op dit aantrekkelijke album waarop de pianiste zowel zingt als danst, overwegend elegant in Ravel, boertig en soms sarcastisch in de Puppentänze van Sjostakovitsj, markant, mysterieus en fantasierijk in de wonderlijke Zirkustänze van Widmann en meeslepend in La valse van Ravel.

Wenneke Savenije

RZEWSKI

THE PEOPLE UNITED WILL NEVER BE DEFEATED!

Hanna Shybayeva (piano)

TRPTK, TTK 0126 • 62'

Waardering: 9

Deze boeiende cd is een live-opname van het concert van Hanna Shybayeva op het soundsofmusic festival in november 2023 in Groningen. Met de uitvoering van de pianocyclus van Frederic Rzewski wil de pianiste stilstaan bij 'alle mensen die opstaan en protesteren tegen onrechtvaardigheid', met speciale aandacht voor Belarus. De cyclus is geïnspireerd op een Chileens liedje van Sergio Ortega dat in de jaren 1970 een symbool van het verzet werd tegen het regime van Pinochet. De hommage van Rzewski aan de strijd van het Chileense volk telt 36 variaties vol sterke ritmische impulsen, tegendraadse accenten en opmerkelijke wendingen. De verrassende muzikale transformaties worden aangedreven vanuit het openingsthema van het lied dat zowel aan het begin als aan het eind klinkt. In de Cadenza gebruikt de in Belarus geboren Shybayeva de liederen die tijdens de recente oppositieprotesten in haar geboorteland klonken. Dankzij deze verbinding krijgt de cyclus van Rzewski een extra lading en aansluiting bij de actuele gebeurtenissen. De kleurrijke en pianistisch zeer gevarieerde muziek spreekt tot de verbeelding net als het virtuoze spel van Shybayeva. De pianiste speelt deze technisch uitdagende en pittige variaties krachtig en intens, met grote dynamische contrasten en felheid. Deze felheid in combinatie met Shybayeva's bevlogenheid geeft een bijzondere dimensie en zeggingskracht aan haar spel.

Olga de Kort

SATIE

WAVES

Bruce Liu (piano)

Deutsche Grammophon 4865830 • 34'

Waardering: 7

Afgelopen maart bracht Deutsche Grammophon het debuutalbum Waves van Bruce Liu uit met werken van Rameau, Ravel en Alkan (zie Pianist 2024-1), en ook de deluxe dubbel-cd (en -lp) met op het tweede schijfje als bonustracks de Zes gnossiennes van Erik Satie. Liu vervolgt nu zijn serie Waves met een nieuwe dubbel-cd geheel gewijd aan pianomuziek van Erik Satie. Met op de eerste schijf op Steinway-vleugel wederom dezelfde Gnossiennes, die hij op de tweede herhaalt, maar dan op een verticale piano gespeeld. Hè, is dit alles? Twee cd's met een krappe zeventien minuten muziek per schijf met alleen op de tweede ervan een nieuwe opname? De mij voor deze beoordeling toegestuurde WAV-bestanden brachten me in verwarring. Een hardcopy ter controle was nog niet uit, maar het klopt. DGG presenteert dit dubbelalbum als promotie van haar nouvelle cuisine: smakelijke kunstwerken op veel te grote borden. Kwalitatief zonder meer superieur, maar je hebt na twee zesgangenmenu's nog steeds trek. Neem als vergelijking Vikingur Ólafsson. Hij bespeelde op From Afar (DGG 4861681) ook op twee verschillende instrumenten hetzelfde programma, maar dat besloeg tenminste twee volle schijven. Daarvan deed de uitvoering op verticale piano me niet veel, maar bij Liu's Satie-vertolkingen vind ik die versie, ook vanwege de prachtige opname juist het interessantst.

Frank Hougee

SWEELINCK

KEYBOARD WORKS (TOCCATA'S, VARIATIES, FANTASIA'S)

Andrea Vivanet (piano)

Piano Classics PCL10280 • 60'

Waardering: 10

Vanaf het moment dat de vijftienjarige Jan Pieterszoon Sweelinck in 1577 de plaats van zijn vader innam als organist van de Oude Kerk in Amsterdam, is er een lijn van invloeden te trekken die via de Noord-Duitse orgelschool leidt tot en met Johann Sebastian Bach. Sweelinck bekleedde die post 44 jaar lang, tot zijn overlijden in 1621, en zijn invloed was in half Europa merkbaar, via leerlingen en volgelingen als Praetorius, Scheidemann, Scheidt, Böhm, Reinken en Buxtehude. Zijn instrumentale composities zijn nooit uitgegeven, maar gelukkig wel overgeleverd door middel van afschriften, en ze maken ook vandaag nog grote indruk. We horen hier uitvoeringen van toccata's, variaties (op destijds bekende liedjes) en fantasia's, door de Italiaanse (nu in Wenen wonende) pianist Andrea Vivanet (1994). Een mooie collectie van veertien stukken en stukjes, waarin Vivanet recht doet aan de geniale toetsenist die Sweelinck was: sierlijke loopjes en tremolo's, inventieve akkoordenwisselingen, briljante fugatechniek. Het is allemaal gemaakt voor orgel en klavecimbel, maar werkt op piano ook zeer overtuigend. De twee 'echofantasia's zijn, wat mij betreft, de absolute hoogtepunten van het programma, door de steeds weer fascinerende manier waarop de componist melodische frasen herhaalt op verschillende plaatsen van het toetsenbord.

René de Cocq

DIVERSEN

LE PIANO DU GROUPE DES SIX

Steffen Schleiermacher (piano)

Musikproduktion Dabringhaus und Grimm MDG 613 2300-2 • 67'

Waardering: 8

De pianomuziek van Le Groupe des Six maakt geen consistente indruk. Au contraire zou ik zeggen. Le Groupe des Six was een gelegenheidslabel; zes verschillende componisten – vijf mannen, één vrouw – die weinig met elkaar gemeen hadden. Ze leefden wel allen in hetzelfde naoorlogse tijdsgewricht en in hetzelfde Parijse mondaine milieu. Dat maakte dat hun muziek anti-Duits was, anti-romantisch en doordrenkt van de nieuwe zakelijke esthetiek van na de Eerste Wereldoorlog. Spirituele vader van de groep was Eric Satie. Hij opent en besluit de cd van Steffen Schleiermacher. Hierna komen de zes leden zelf aan het woord en horen we hoe verscheiden hun muzikale opvattingen zijn geweest: Poulenc de rebelse lyricus, Honegger de serieuze kunstenaar etcetera. Het interessantst vind ik de pianomuziek van autodidact Louis Durey omdat deze componist meestal ontbreekt op een overzichts-cd. Hij combineerde zijn muzikale carrière met politieke activiteiten als lid van de Communistische Partij en hij droeg ook zijn steentje bij in het Franse verzet. Het was een geluk dat hij in een dergelijk leven nog aan componeren toekwam. Schleiermacher presenteert zijn muziek in een no nonsens-benadering. Dat lijkt mij terecht. Dan is er voor de pianist meer spelvreugde uit de muziek van Milhaud te halen, waarin de lawaaierige Parijse cafés nooit ver weg zijn.

Arnoud Heerings

DIVERSEN

RUSSIAN VARIATIONS

Piers Lane (piano)

Hyperion Records CDA68428 • 81'

Waardering: 8

Piers Lane is in eigen land (Australië) en in het Verenigd Koninkrijk een beroemdheid, maar in levenden lijve heb ik hem nog nooit gehoord. We kennen hem vooral van Hyperion-cd's die zijn enorm veelzijdige repertoire laten zien. Op deze cd met 45 (!) tracks combineert hij 'Russische variaties' van vier componisten. Ja, John Field was een Ier, maar hij bracht een groot deel van zijn werkende leven door in Sint-Petersburg en Moskou. Zijn variaties op een Russisch volkslied, elegant maar ondiep, zijn na zes minuten alweer klaar en dienen als opmaat tot de substantielere variatiewerken. Glazoenov en Tsjaikovski zijn niet primair bekend om hun solopianowerk, maar dat mag er toch echt zijn. Thema en (15 vaak uiterst korte) Variaties op een Fins thema vormen een even doorwrocht als attractief hoofdwerk in Glazoenovs oeuvre, en wat te denken van Tsjaikovski's Six morceaux composés sur un seul thème, die hier nu eens worden gespeeld als het samenhangende geheel dat ze zijn, niet als losse karakterstukken. Het bekendst zijn de Chopin-variaties van Rachmaninoff, die in een half uur tijd Chopins Prelude in c, opus 20 van alle kanten exploreert. Er valt veel te genieten van Piers Lanes bijzondere spel, dat laat horen hoe deze man boven de materie staat. Subtiel en briljant tegelijk, en vooral: vanzelfsprekend en moeiteloos.

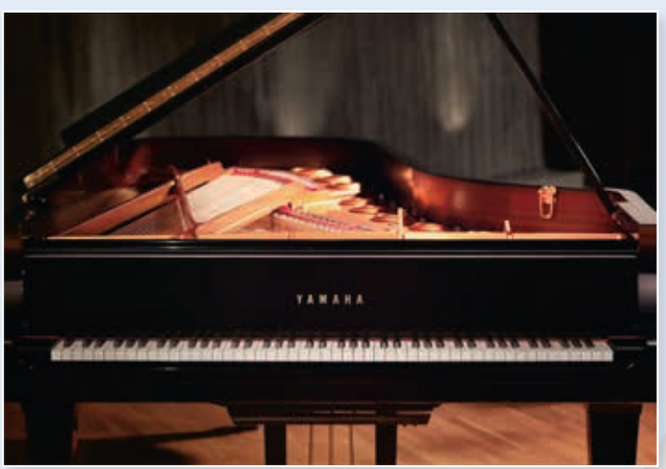
Gerard Scheltens

FAZIOLI Bösendorfer YAMAHA

WIJ BESTAAN 50 JAAR!

- Importeur van Fazioli
- Exclusief dealer van Bösendorfer
- Dealer van o.a. Yamaha, Schimmel, Grotrian Steinweg
- Groot aanbod occasion instrumenten
- Inkoop, verkoop, restauratie, stemmen, onderhoud, verhuur, concertservice

EVERT SNEL
PIANO'S - VLEUGELS BV

Bezoek- en correspondentieadres:
Nieuwendaal 66
3985 AE Werkhoven
Tel. 0343 551577 / 551741
Fax 0343 552059
info@evertsnel.nl
www.evertsnel.nl

YAMAHA

Make Waves

CFX

Yamaha Concert Grand Piano

Crafted for Your Moment.

There's a moment every artist lives for.

Where the music flows effortlessly.

Player and piano in harmony, as one.

Reaching this state takes more than practice.

It takes a piano that feels like an extension of you.

An instrument that lets you express an extraordinary range of emotions with exceptional tone and resonance.

Presenting the next generation CFX, our flagship concert grand.

europe.yamaha.com/CFX